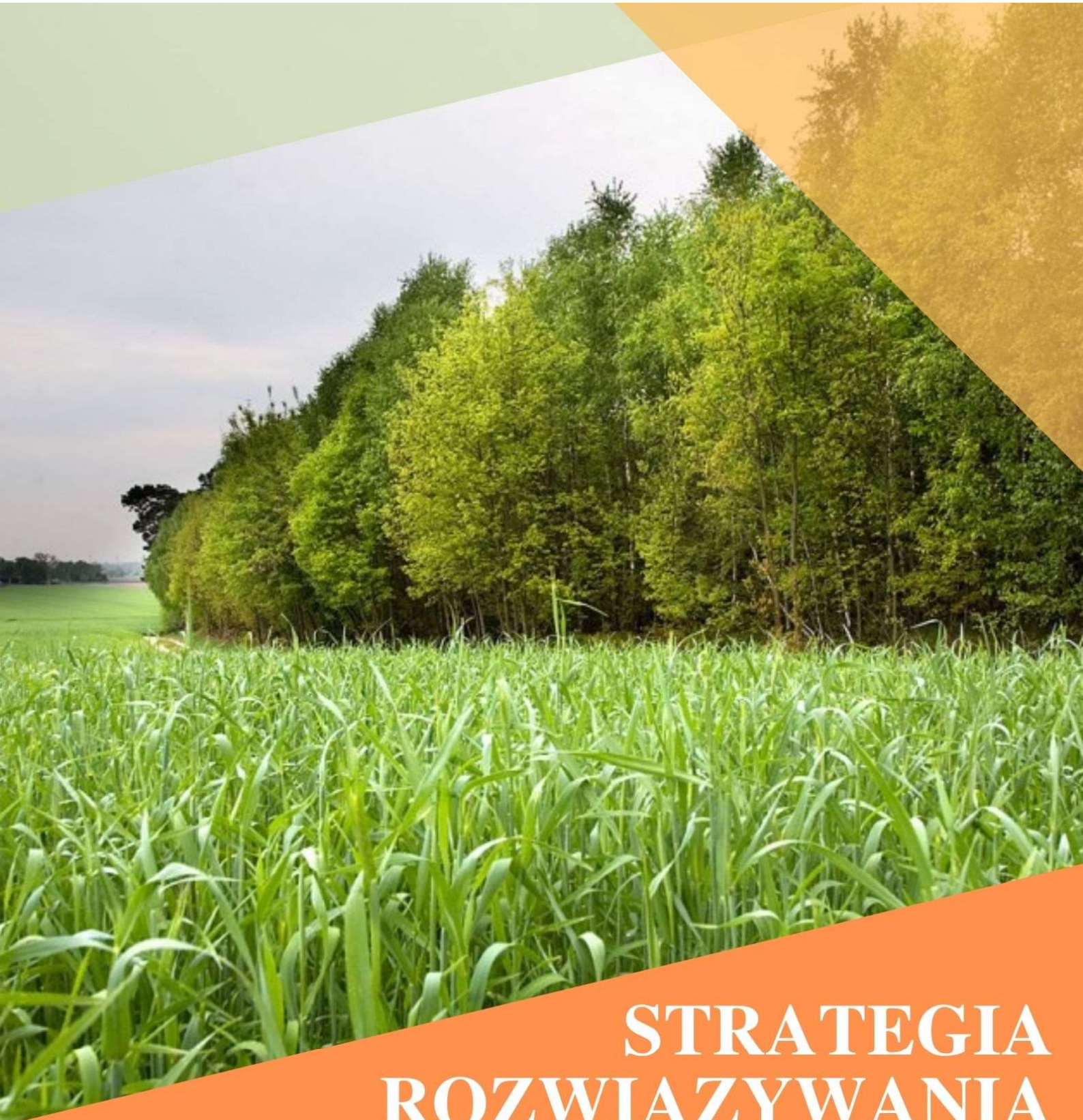

Załącznik
do Uchwały Nr XXVI/162/20
Rady Gminy Turek
z dnia 26 listopada 2020 r.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH DLA GMINY TUREK

na lata 2021-2026

SPIS TREŚCI

I.	WPROWADZENIE.....	4
1.	METODYKA OPRACOWYWANIA STRATEGII.....	5
2.	UWARUNKOWANIA FORMALNE OPRACOWANIA STRATEGII.....	6
3.	SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI	9
II.	CHARAKTERYSTYKA GMINY TUREK.....	12
1.	POŁOŻENIE.....	12
2.	SYTUACJA DEMOGRAFICZNA.....	13
3.	KAPITAŁ SPOŁECZNY I GOSPODARCZY.....	16
3.1.	<i>SYTUACJA GOSPODARCZA I FINANSE PUBLICZNE</i>	16
3.2.	<i>RYNEK PRACY</i>	20
3.3.	<i>WYCHOWANIE I EDUKACJA</i>	21
4.	GOSPODARKA MIESZKANIOWA I KOMUNALNA	25
5.	KULTURA, SPORT I REKREACJA	27
6.	OPIEKA ZDROWOTNA	28
7.	BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE.....	29
8.	POTENCJAŁ DO ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	30
8.1.	<i>WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI I STOWARZYSZENIAMI</i>	30
8.2.	<i>POMOC SPOŁECZNA</i>	32
8.3.	<i>ZASOBY INSTYTUCJONALNE W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH</i>	38
III.	KIERUNKI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	39
1.	DZIEDZINY PLANOWANIA STRATEGICZNEGO.....	40
1.1.	<i>WSPIERANIE RODZINY</i>	40
1.2.	<i>WSPARCIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH</i>	47
1.3.	<i>ZDROWIE PSYCHICZNE</i>	52
1.4.	<i>PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ OD SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH ORAZ HAZARDU</i>	55
1.5.	<i>PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE</i>	67
1.6.	<i>AKTYWNOŚĆ I INTEGRACJA SPOŁECZNA SENIORÓW</i>	76
1.7.	<i>PROMOCJA ZATRUDNIENIA, REINTEGRACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB PODLEGAJĄCYCH WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU</i>	81
1.8.	<i>WSPARCIE OSÓB Z PROBLEMEM UBÓSTWA</i>	88

1.9. PROBLEM PRZESTĘPCZOŚCI.....	96
2. ANALIZA SWOT.....	99
3. MISJA I WIZJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	102
4. ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII	103
5. SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII.....	103
6. MONITORING	104
7. RAMY FINANSOWE	105
8. EWALUACJA	107
8.1. ZAKRES EWALUACJI.....	107
8.2. SPOSÓB EWALUACJI	107
8.3. NARZĘDZIA EWALUACJI.....	107
8.4. OKRES EWALUACJI.....	108
9. OCENA RYZYKA	108
IV. WNIOSKI I PODSUMOWANIE.....	109
V. BIBLIOGRAFIA	111
VII. SPIS RYSUNKÓW, WYKRESÓW I TABEL	112
1. SPIS RYSUNKÓW.....	112
2. SPIS TABEL	112
3. SPIS WYKRESÓW	113

Wykaz skrótów:

UG – Urząd Gminy

GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

NGO – (ang. non-government organization) – organizacja pozarządowa

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

NFZ – Narodowy Fundusz Zdrowia

POZ – Podstawowa Opieka Zdrowotna

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

GUS – Główny Urząd Statystyczny

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

KBPN – Krajowe Biuro Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii

PARPA – Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

ZI - Zespół Interdyscyplinarny

KPP – Komenda Powiatowa Policji

WCLA – Wiejskie Centrum Lokalnej Aktywności

I. WPROWADZENIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Turek na lata 2021-2026¹ jest dokumentem definiującym najważniejsze kierunki interwencji w odniesieniu do problemów społecznych występujących na terenie gminy Turek. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe kierunki działań oraz wytyczne dla wdrażania planowanych zadań. W celu osiągnięcia rezultatów i celów Strategii, planowane do realizacji działania podlegają stałemu monitoringowi i okresowej ewaluacji.

Planowanie strategiczne zakłada myślenie długofalowe, skupione na dążeniu do realizacji określonego strategicznego celu działań – w obszarze rozwiązywania problemów społecznych, jest to przede wszystkim integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka, a w konsekwencji zachowanie lub podniesienie spójności społecznej w społeczności lokalnej.

Badania wskazują, iż „zarządzanie i rozwój przy pomocy konstruowania strategii jest skuteczną i wypróbowaną metodą zarówno w regionach, poszczególnych krajach i gminach. Wypróbowaną, czyli przyspieszającą osiągnięcie założonego celu lub celów”².

W Strategii uwzględniono zakres problematyki społecznej, który ma swoje źródło w regulacjach normatywnych. W przedstawionym kontekście planowaniem strategicznym objęto następujące dziedziny:

- wspieranie rodziny,
- wsparcie osób niepełnosprawnych,
- zdrowie psychiczne,
- profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- aktywność i integrację społeczną seniorów,
- promocję zatrudnienia, reintegrację zawodową i społeczną osób podlegających wykluczeniu społecznemu,
- wsparcie osób z problemem ubóstwa,
- problem przestępczości.

¹ Na potrzeby niniejszego opracowania dla występujących w tekście sformułowań „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Turek na lata 2021-2026” stosowana będzie skrócona nazwa „Strategia”.

² Joanna Staręga-Piasek, *Metodologia strategicznego rozwiązywania problemów społecznych*, Warszawa 2013, s. 10.

Wyróżnione dziedziny nie mają charakteru rozłącznego – cechą charakterystyczną są wzajemne powiązania, zarówno w odniesieniu do obszaru funkcjonalnego, jak i na płaszczyźnie podmiotowej. Współwystępowanie u beneficjentów różnych problemów społecznych nakłada na realizatorów polityki społecznej konieczność uwzględniania adekwatnych instrumentów pomocowych. Świadomość przenikania się perspektyw problemowych nakazuje uznać, iż w rozwiązywanie problemów społecznych powinni zostać zaangażowani różni przedstawiciele społeczni – poza przedstawicielami sektora publicznego także przedstawiciele sektora pozarządowego oraz pozostali członkowie wspólnoty samorządowej gminy Turek.

Przy rozwiązywaniu problemów społecznych należy położyć nacisk na wykorzystanie dostępnych instrumentów o charakterze innowacyjnym, aktywizującym, w tym z zakresu ekonomii społecznej. Aby można było mówić o angażowaniu członków społeczności lokalnej w proces strategicznego rozwiązywania problemów społecznych, ich udział musi zostać uwzględniony na każdym etapie planowania strategicznego – począwszy od diagnozy, poprzez wybór kierunków priorytetowych, a skończywszy na opracowaniu planu wdrażania i monitorowania Strategii. Skuteczna strategia to taka, która jest konkretnym instrumentem kierunkowania i programowania działań społecznych. To zbiór reguł, które metodycznie stosowane pozwalają na efektywne działanie, urzeczywistniając jednocześnie sukces podejmowanych przedsięwzięć. Stanowią szansę na skuteczne budowanie i wykorzystanie potencjału w sferze instytucjonalnej i społecznej na rzecz kształtowania ładu społecznego.

1. METODYKA OPRACOWYWANIA STRATEGII

Obowiązek opracowania Strategii dla gminy i powiatu nakłada ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej³. Wskazuje ona podstawowe elementy Strategii, nie określając szczegółowych zasad dotyczących sposobu opracowania dokumentu. Ostateczną decyzję w tej sprawie pozostawiono samorządom.

W procesie opracowywania Strategii wykorzystano podejście partycypacyjno-eksperckie. Zastosowanie podejścia partycypacyjnego wynika z wymagań stawianych przed samorządami oraz z dostrzegalnej przez przedstawicieli władzy samorządowej potrzeby, aby jak najpełniej angażować przedstawicieli lokalnych społeczności w podejmowanie decyzji.

³ Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej: Art. 16 b, Art. 17, Art. 19.

Partycypacja społeczna, czyli uspołecznienie procesów decyzyjnych poprzez zwiększenie zaangażowania i roli obywateli, to efekt wdrażania konstytucyjnej zasady subsydiarności. Zasada ta ma fundamentalne znaczenie dla budowania współpracy i zapewnienia warunków udziału w życiu publicznym obywateli, najczęściej zrzeszonych w nieformalnych grupach społecznych lub działających w ramach organizacji pozarządowych.

2. UWARUNKOWANIA FORMALNE OPRACOWANIA STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Turek, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika z: ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2020 roku, poz. 920), ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r., poz. 713), art. 17 ust. 1 pkt 1 i art. 19 pkt 1, w powiązaniu z art. 16 b., ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.), które w ramach zadań własnych gminy i zadań własnych powiatu przewidują „opracowanie i realizację Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka - dla gminy oraz opracowanie i realizacja Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami⁴ - na poziomie powiatu.

Na treść Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych obok wyżej cytowanej ustawy o pomocy społecznej mają również wpływ inne akty prawne. Należą do nich:

1. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 2133),
2. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 2009 r. poz. 946),
3. ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn.zm.),

⁴ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.).

4. ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 426 z późn. zm.),
5. ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020 r. poz. 685),
6. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2019 r. poz. 2277),
7. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 322),
8. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218 z późn. zm.),
9. ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 278 z późn. zm.),
10. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 176),
11. ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 875),
12. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1057),
13. ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 23 z późn. zm.),
14. ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2020 r. poz. 35),
15. ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji (Dz. U. z 2019 r. poz. 1472),
16. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2020 r. poz. 322),
17. ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 111),
18. ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2020 r. poz. 808 z późn. zm.),
19. ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 288 z późn. zm.),
20. ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2019 r. poz. 2086),
21. ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 53 z późn. zm.),
22. ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 266 z późn. zm.),

23. ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 256 z późn. zm.),
24. ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2020 r. poz. 568),
25. ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 284 z późn. zm.),
26. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie Gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 611),
27. ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia mieszkalnych na wynajem, mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń (Dz. U. z 2020 r. poz. 508),
28. ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 695 z późn. zm.),
29. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2018 r. poz. 969),
30. ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 295 z późn. zm.),
31. ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2020 r. poz. 1327),
32. ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz. U. z 2020 r. poz. 818),
33. uchwała Nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019 – 2023,
34. ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1348),
35. ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2020 r. poz. 1329),
36. ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2019 r. poz. 2407),
37. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” (Dz. U. z 2018 r. poz. 1061),
38. ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2020 r. poz. 833 z późn. zm.).

3. SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Turek, jak już wspomniano wcześniej, konstruowana jest zgodnie z logiką kaskadowego układu strategii i programów. Celem takiej konstrukcji jest uspójnienie podejścia do procesu programowania, zarówno w odniesieniu do relacji strategii z programami szerszego zasięgu jak i konstruowanymi w jej ramach programami.

W praktyce oznacza to, że długie- i średniookresowe programy operacyjne i strategiczne na poziomie krajowym są planami wykonawczymi dla polityk formułowanych na poziomie Unii Europejskiej. Z kolei na poziomie lokalnym programy operacyjne i strategie rozwoju stanowią głównie długo i średniookresowe plany wykonawcze dla polityk formułowanych na poziomie krajowym. Zachowanie spójności niesie ze sobą również korzyści związane z możliwością aplikowania o środki pomocowe z funduszy UE.

W opisywanym zakresie, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Turek wpisuje się w elementy polityki spójności Unii Europejskiej, która ma wspierać rozwój inteligentny, zrównoważony i sprzyjający włączeniu społecznemu. Jest to jeden z głównych priorytetów Strategii „Europa 2020”, która zastąpiła „Strategię Lizbońską”. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu koncentruje się na zwiększeniu aktywności zawodowej społeczeństw UE, podnoszeniu kwalifikacji obywateli oraz walce z ubóstwem.

W powyższe cele wpisuje się siedem projektów przewodnich (zwanymi także inicjatywami flagowymi) oraz 10 Zintegrowanych Wytycznych dla polityki gospodarczej i zatrudnienia państw członkowskich. Projekty przewodnie składają się z działań realizowanych zarówno na poziomie unijnym jak i krajowym, należą do nich:

- „Unia innowacji” – projekt na rzecz poprawy warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, tak by innowacyjne pomysły przeradzały się w nowe produkty i usługi, które z kolei przyczynią się do wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy,
- „Młodzież w drodze” – projekt na rzecz poprawy wyników systemów kształcenia oraz ułatwiania młodzieży wejścia na rynek pracy,
- „Europejska agenda cyfrowa” – projekt na rzecz upowszechnienia szybkiego Internetu i umożliwienia gospodarstw domowym i przedsiębiorstwom czerpania korzyści z jednolitego rynku cyfrowego,

- „Europa efektywnie korzystająca z zasobów” – projekt na rzecz uniezależnienia wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów, przejścia na gospodarkę niskoemisyjną, większego wykorzystania odnawialnych źródeł energii, modernizacji transportu oraz propagowania efektywności energetycznej,
- „Polityka przemysłowa w erze globalizacji” – projekt na rzecz poprawy otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do MŚP, oraz wspierania rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurencyjności na rynkach światowych,
- „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” – projekt na rzecz modernizacji rynków pracy i wzmocnienia pozycji obywateli poprzez rozwój kwalifikacji przez całe życie w celu zwiększenia współczynnika aktywności zawodowej i lepszego dopasowania popytu do podaży na rynku pracy, między innymi dzięki mobilności siły roboczej,
- „Europejski program walki z ubóstwem” – projekt na rzecz zapewnienia spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społeczeństwa⁵.

Na poziomie krajowym Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Turek wpisuje się w dokumenty strategiczne, które powstawały w okresie finalizacji prac nad strategią „Europa 2020”. Wspólną podstawę dla krajowych dokumentów strategicznych stanowi raport „POLSKA 2030. Wyzwania rozwojowe”, w którym wskazane zostały wyzwania rozwojowe stojące przed Polską w perspektywie do 2030 roku. Wśród wyzwań tych wymieniono: wzrost i konkurencyjność, sytuację demograficzną, wysoką aktywność zawodową oraz adaptacyjność zasobów pracy, odpowiedni potencjał infrastruktury, bezpieczeństwo energetyczno-klimatyczne, gospodarkę opartą na wiedzy i rozwój kapitału intelektualnego, solidarność i spójność regionalną, poprawę spójności społecznej, sprawne państwo oraz wzrost kapitału społecznego Polski.

Strategia średniookresowa do 2020 roku wytycza obszary strategiczne (Sprawne i efektywne państwo, Konkurencyjna gospodarka, Spójność społeczna i terytorialna), w których koncentrować się będą główne działania do 2020 roku oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w perspektywie średniookresowej w celu przyspieszenia procesów rozwojowych.

⁵ *Europa 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.*

W kontekście objętych procesem planowania strategicznego dziedzin Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Turek najważniejszym programem na poziomie krajowym jest „Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020”. Program uwzględnia długofalowe wyzwania związane z globalizacją, rozwojem ekonomicznym, jakością polityk publicznych, zjawiskami demograficznymi, czy inwestycjami w kapitał ludzki.

Z kolei na poziomie regionalnym najważniejszymi dokumentami są: Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku wraz z „Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Wielkopolskiego na lata 2014-2020”.

Programowa zgodność Strategii z:

- „Programem Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020”,
- „Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Wielkopolskiego na lata 2014-2020”,

stwarza szansę na uruchomienie montażu finansowego dla realizacji projektów, które stanowią rozwinięcie zadań opisanych w części operacyjnej Strategii.

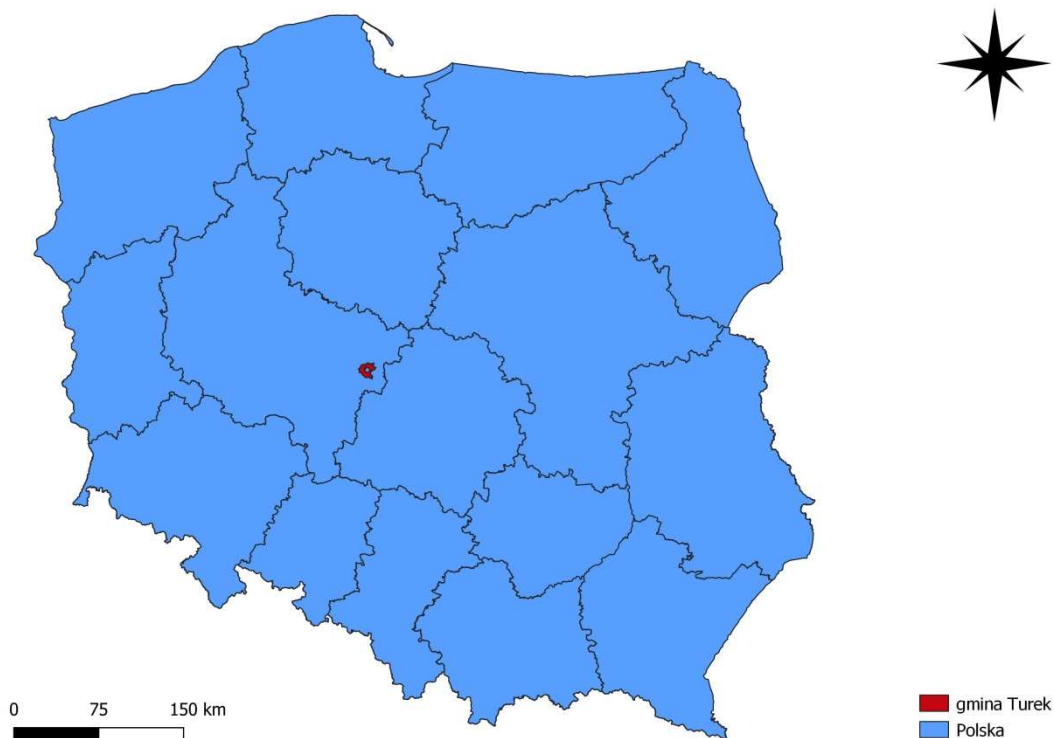
Wśród ważnych instrumentów finansowania projektów należy wymienić Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT), jako zupełnie nowe narzędzie zaproponowane przez Komisję Europejską, przy pomocy którego partnerskie jednostki samorządu terytorialnego mogą realizować wspólne przedsięwzięcia.

II. CHARAKTERYSTYKA GMINY TUREK

1. POŁOŻENIE

Gmina Turek to gmina wiejska położona we wschodniej części województwa wielkopolskiego, w powiecie tureckim. Powierzchnia Gminy wynosi 109,3 km² i stanowi 11,8% powierzchni powiatu. Gmina graniczy z miastem Turek oraz z następującymi gminami: Brudzew, Dobra, Kawęczyn, Malanów, Przykona, Tuliszków oraz Władysławów.

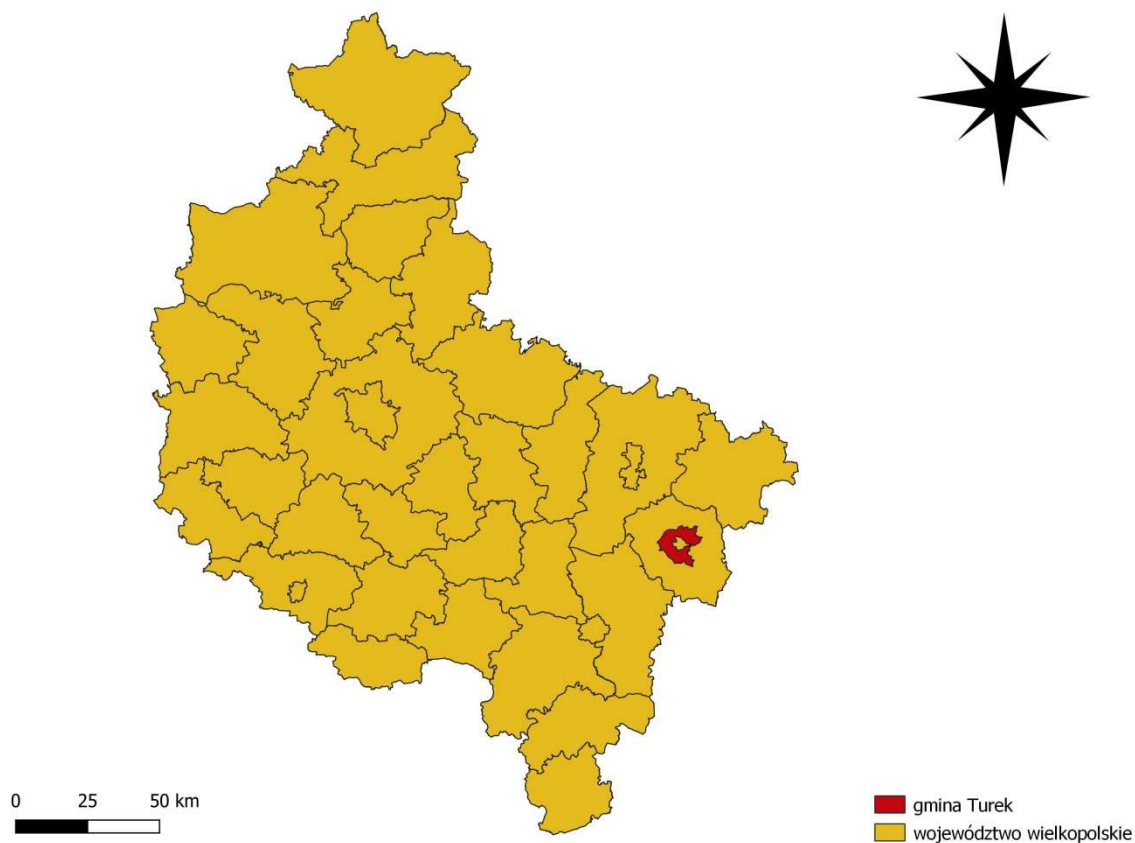
Rysunek 1. Położenie gminy Turek na mapie Polski

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy Danych Obiektów Topograficznych (bdot10k)

Gminę Turek tworzą 22 miejscowości: Albertów, Budy Słodkowskie, Chlebów, Cisew, Dzierżazna, Grabieniec, Kaczki Średnie, Kalinowa, Korytków, Kowale Księży, Obrębizna, Obrzębin, Pęcherzew, Słodków, Słodków Kolonia, Szadów Księży, Szadów Pański, Turkowice, Warenka, Wietchinin, Wrząca, Żuki.

Rysunek 2. Gmina Turek na tle województwa wielkopolskiego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy Danych Obiektów Topograficznych (bdot10k)

Przez teren Gminy przebiega droga krajowa nr 72 (Konin – Łódź), nr 83 (Turek – Sieradz) oraz droga wojewódzka nr 470 (Kalisz – Kościelec).

2. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Struktura demograficzna, będąca rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwia wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju.

Liczba ludności na terenie gminy Turek pod koniec 2019 roku wyniosła 9 970 osób (stan na 31.12.2019). Pod względem płci, niewielką przewagę mieli mężczyźni – 50,2%

(5 007 osób), a liczba kobiet równa była 4 963 osobom (tj. 49,8% ogółu ludności). W okresie 2017-2019 liczba mieszkańców Gminy zwiększyła się o 258 osób (tj. o 2,7%).

Tabela 1. Liczba mieszkańców gminy Turek z podziałem na płeć w latach 2017-2019

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2018	2019
Ogółem	Osoba	9 712	9 874	9 970
mężczyźni	Osoba	4 898	4 974	5 007
	%	50,4	50,4	50,2
kobiety	Osoba	4 814	4 900	4 963
	%	49,6	49,6	49,8

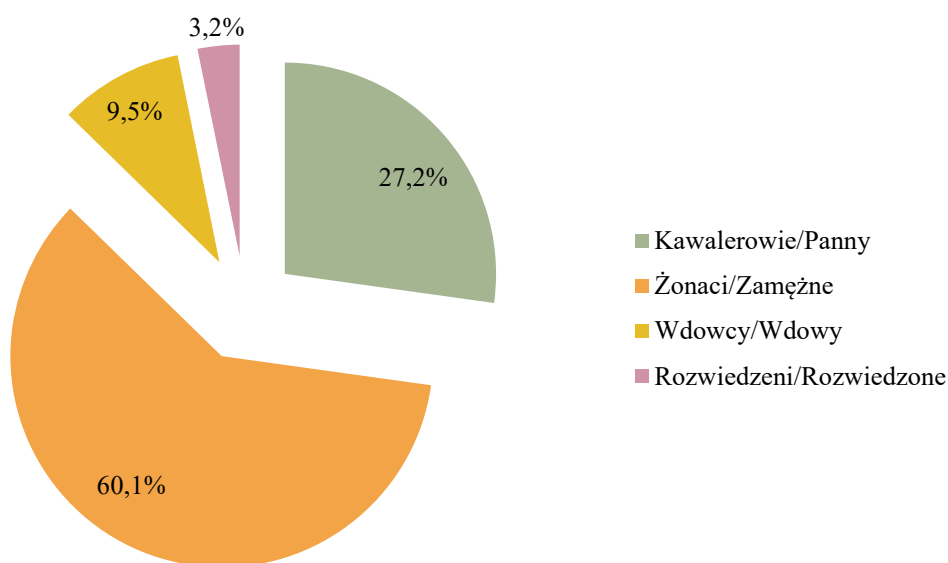
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Współczynnik feminizacji dla gminy Turek wynosi 99, co oznacza, że na każdych 100 mężczyzn przypada 99 kobiet. Wskaźnik ten jest nieco niższy w porównaniu do wskaźnika feminizacji w województwie wielkopolskim, który kształtuje się na poziomie 106.

Mieszkańcy gminy Turek zawarli w 2019 roku 56 małżeństw, co oznacza, że zostało zawartych 5,6 małżeństw na 1000 mieszkańców. Jest to większa wartość w porównaniu do województwa wielkopolskiego, gdzie wynosi ona 5,0.

Z danych znajdujących się w Narodowym Spisie Powszechnym z 2011 roku wynika, iż 27,2% mieszkańców gminy Turek jest stanu wolnego, 60,1% żyje w małżeństwie, 3,2% mieszkańców jest po rozwodzie, a 9,5% stanowią wdowy/wdowcy. Stan cywilny mieszkańców obrazuje poniższy wykres.

Wykres 1. Stan cywilny mieszkańców gminy Turek (w procentach)

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011

Wskaźnikiem dodatkowo obrazującym dynamikę zmian w strukturze demograficznej jest wskaźnik przyrostu naturalnego. Przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów w gminie Turek jest dodatni i wynosi 27, co odpowiada przyrostowi naturalnemu 2,72 na 1000 mieszkańców. Na przestrzeni lat 2017-2019 przyrost naturalny w Gminie zawsze przyjmował wartość dodatnią.

Tabela 2. Przyrost naturalny dla gminy Turek w latach 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
urodzenia żywe ogółem	108	111	111
zgony ogółem	87	67	84
przyrost naturalny ogółem	21	44	27

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

W 2019 roku zarejestrowano łącznie 270 zameldowań oraz 115 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji dla gminy Turek wynosiło 155. Warto zaznaczyć, że saldo migracji od 2017 roku cały czas przyjmuje wartości dodatnie. Szczegółowe informacje dotyczące salda migracji przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Migracje na pobyt stały w gminie Turek w latach 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
zameldowania	249	256	270
wymeldowania	92	126	115
saldo migracji	157	130	155

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

3. KAPITAŁ SPOŁECZNY I GOSPODARCZY

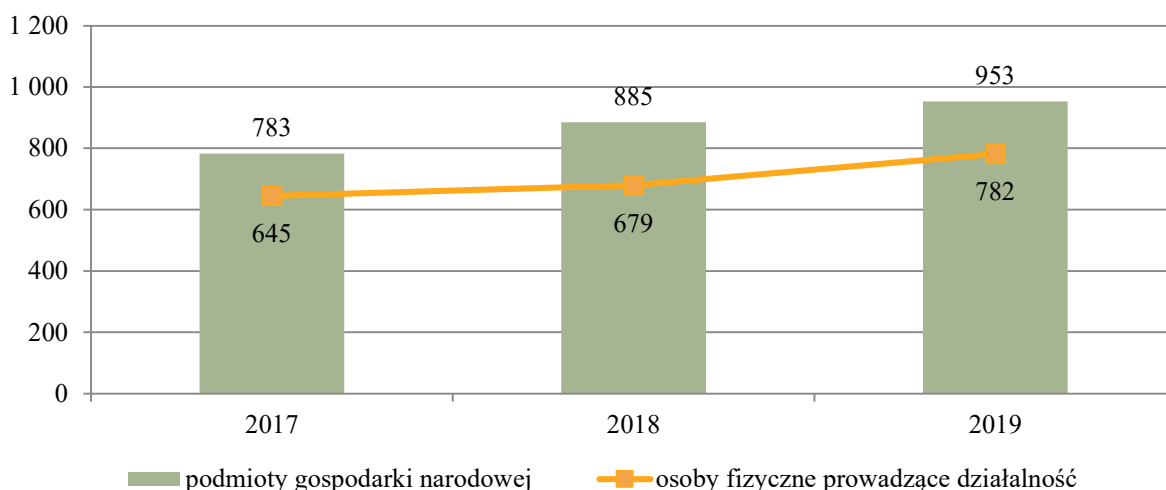
3.1. SYTUACJA GOSPODARCZA I FINANSE PUBLICZNE

W gminie Turek przeważa produkcja rolna oraz drobny i nieuciążliwy dla środowiska przemysł. Zostało to uwzględnione przy opracowywaniu Miejscowego Planu Ogólnego Zagospodarowania Przestrzennego dla gminy Turek i dlatego wyznaczono m.in.:

- tereny pod drobny przemysł w miejscowościach Turkowice, Słodków, Obrzębin i Żuki,
- tereny pod budowę nieuciążliwych usług i obiektów handlowych w miejscowościach Turkowice, Dzierżazna, Słodków Kolonia, Szadów Pański, Albertów, Cisew, Obrzębin, Żuki, Grabieniec i Słodków.

W gminie Turek na koniec 2019 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było łącznie 953 podmioty gospodarki narodowej, w tym większość stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – było ich 782. Podobnie sytuacja wyglądała w 2018 roku kiedy to osób fizycznych prowadzących własną działalność było 679, natomiast wszystkich podmiotów prowadzących działalność – 885. Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w gminie Turek ulegała systematycznemu wzrostowi.

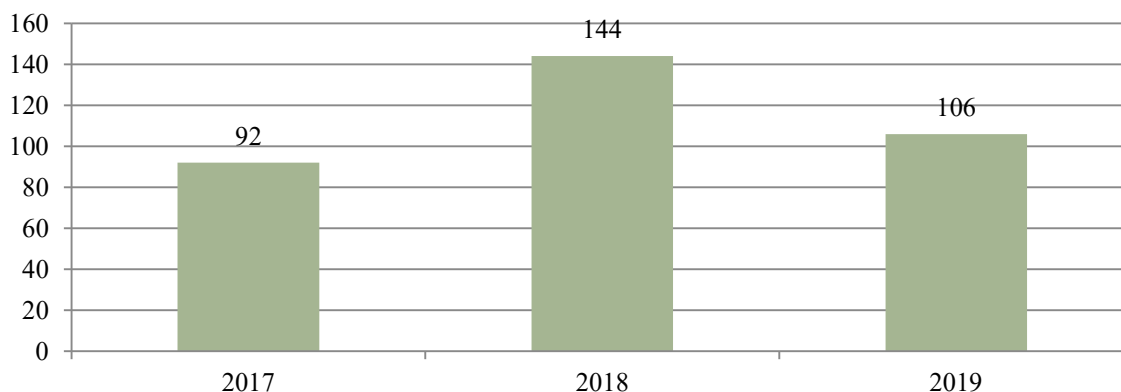
Wykres 2. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

W 2019 roku zarejestrowanych zostało 106 podmiotów gospodarki narodowej. W stosunku do 2018 roku oznacza to spadek o 38 podmiotów, natomiast w porównaniu do roku 2017 – wzrost o 14. Dane w tym zakresie na przestrzeni lat 2017-2019 zostały przedstawione na poniższym wykresie.

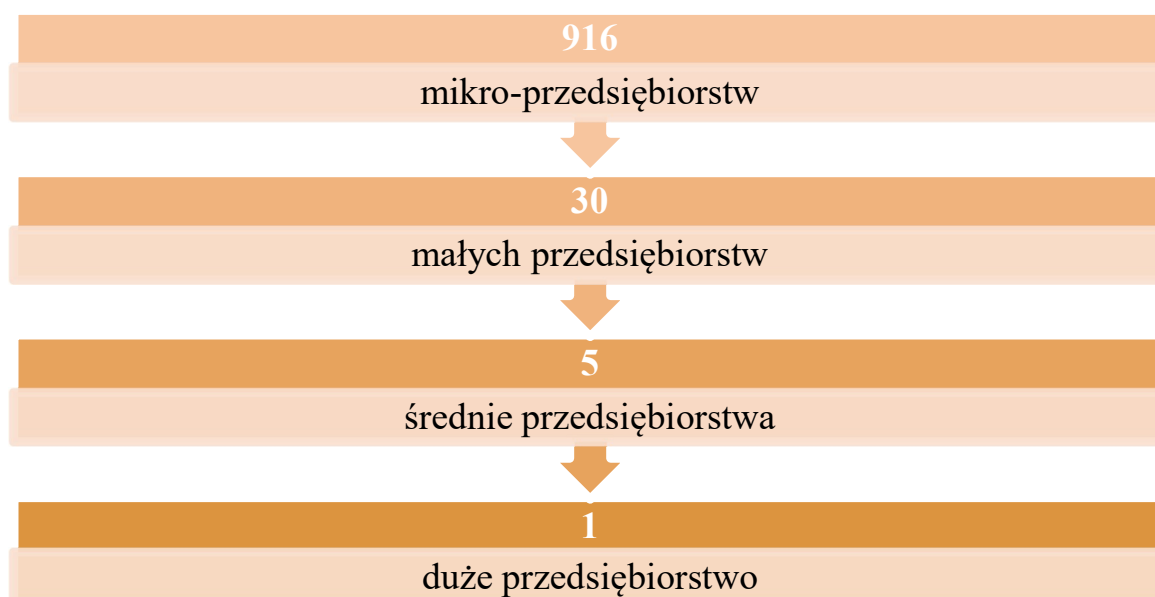
Wykres 3. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Największa ilość podmiotów gospodarczych działających w gminie Turek według klas wielkości to mikro-przedsiębiorstwa zatrudniające 0-9 pracowników - jest ich 916 (stan na koniec 2019 roku). Małych przedsiębiorstw zatrudniających 10-49 pracowników jest 30. Na terenie Gminy funkcjonuje 5 średnich przedsiębiorstw zatrudniających 50-249 pracowników, 1 duże przedsiębiorstwo zatrudniające 250-999 pracowników oraz 1 przedsiębiorstwo, które zatrudnia ponad 1000 pracowników.

Rysunek 3. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Turek według klas wielkości (stan na koniec 2019 roku)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Dochodami Gminy są w szczególności:

- dochody własne;
- subwencja ogólna;
- dotacje celowe z budżetu państwa (w rozumieniu ustawy dochodami własnymi jednostek samorządu terytorialnego są również udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz z podatku dochodowego od osób prawnych).

Dochodami Gminy mogą być również:

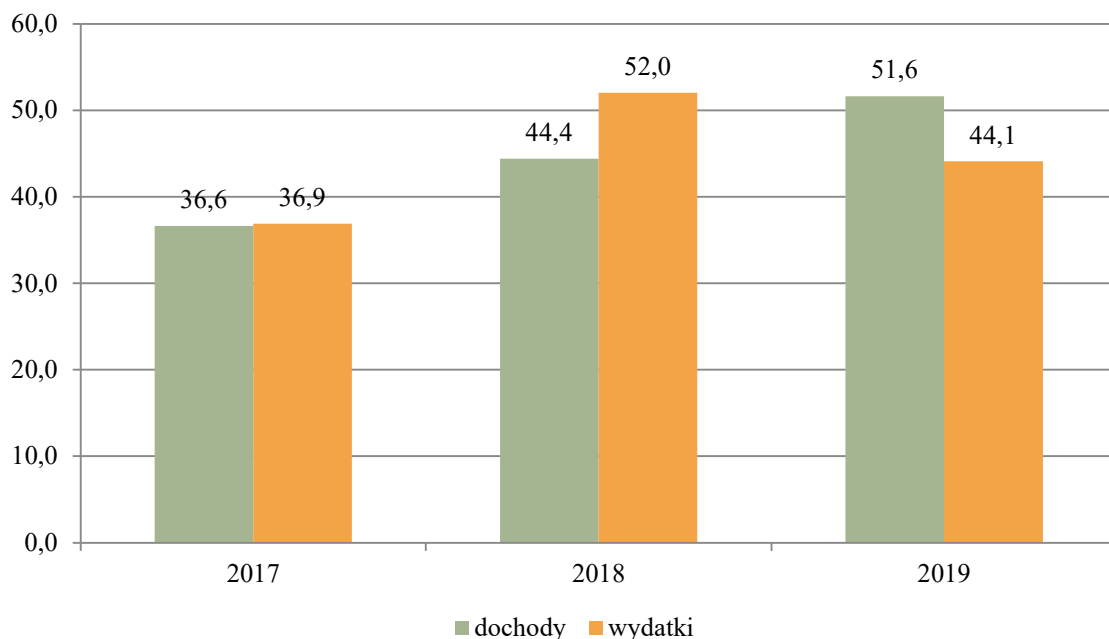
- środki pochodzące ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi;
- środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej;
- inne środki określone w odrębnych przepisach.

Wydatki Gminy przeznaczone są na realizację zadań określonych w przepisach, a w szczególności na:

- zadania własne jednostek samorządu terytorialnego;
- zadania z zakresu administracji rządowej i inne zadania zlecone ustawami jednostkom samorządu terytorialnego;
- zadania przejęte przez jednostki samorządu terytorialnego do realizacji w drodze umowy lub porozumienia;
- zadania realizowane wspólnie z innymi jednostkami samorządu terytorialnego;
- pomoc rzeczową lub finansową dla innych jednostek samorządu terytorialnego, określoną odrębną uchwałą przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego;
- programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3.

Struktura dochodów Gminy na przestrzeni lat 2017-2019 wykazuje tendencję wzrostową - od 2017 roku nastąpił wzrost zarówno dochodów jak i wydatków Gminy. Jednocześnie możemy zauważyć, że wydatki Gminy na przestrzeni lat 2017-2018 były wyższe niż jej dochody, wyjątek stanowi 2019 rok, w którym to dochody osiągnęły większą wartość.

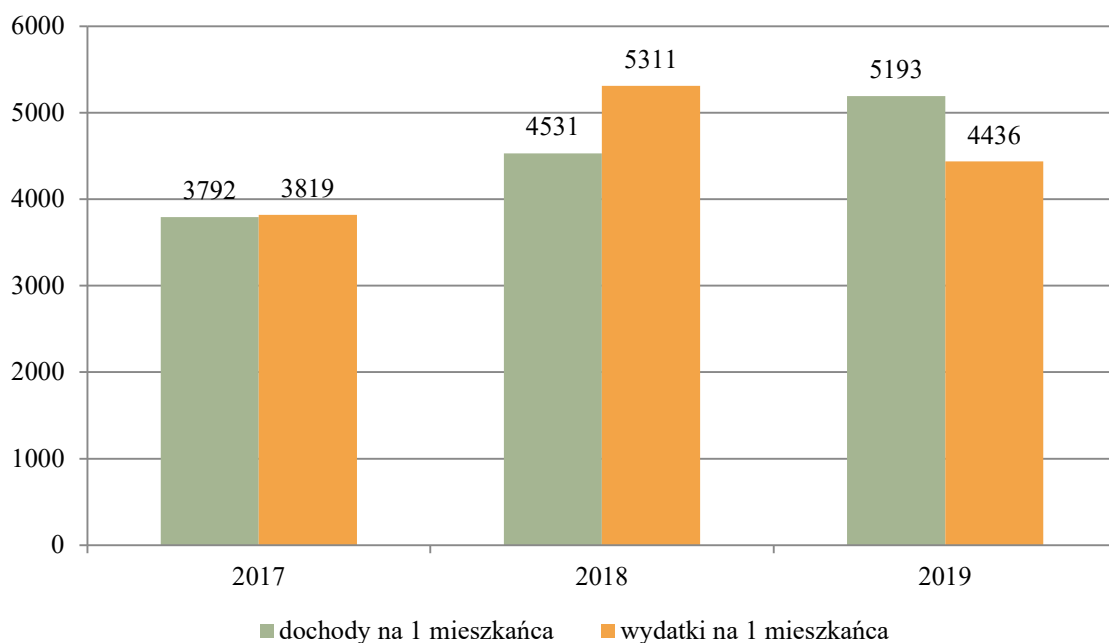
Wykres 4. Dochody i wydatki Gminy ogółem w latach 2017-2019 (w milionach złotych)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Dochody Gminy w 2019 roku, w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiły 5 193 złotych. Wydatki Gminy w przedmiotowym roku, kształtowały się na niższym poziomie – 4 436 złotych. Na przestrzeni lat 2017-2019 nastąpił wzrost zarówno dochodów, jak i wydatków Gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Wykres 5. Dochody i wydatki Gminy na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2017-2019 (w złotych)

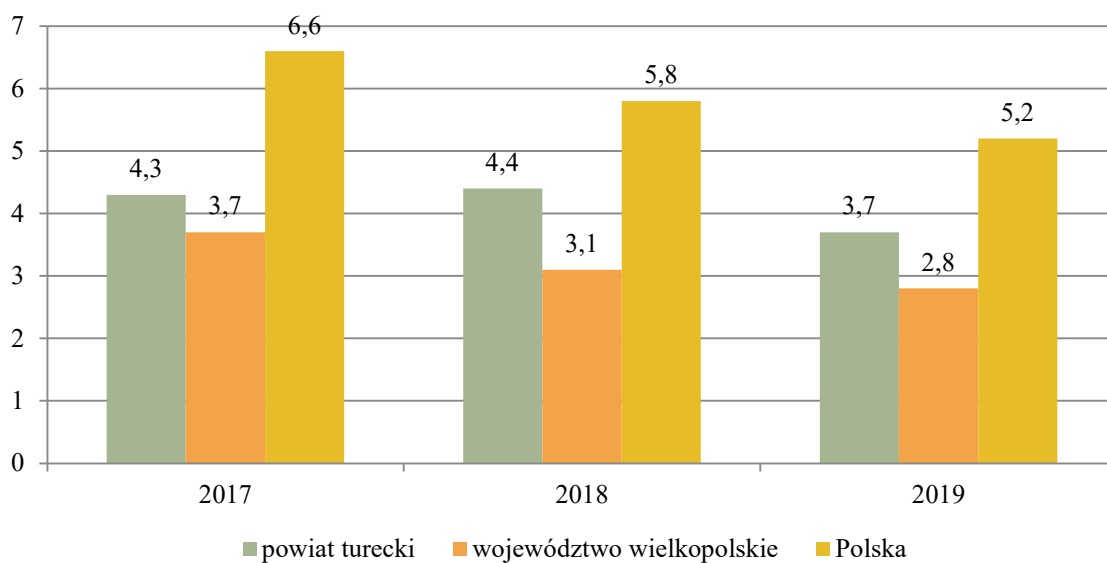
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

3.2. RYNEK PRACY

Ważnym wskaźnikiem w ocenie rynku pracy jest stopa bezrobocia rejestrowanego, która jest wyrażonym w procentach stosunkiem liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w urzędach pracy, do liczby ludności aktywnej zawodowo (zasobu siły roboczej danej populacji).

Dane dotyczące stopy bezrobocia na poziomie gmin nie są dostępne, przedstawiona została więc stopa bezrobocia w powiecie tureckim. W 2019 roku wynosiła ona 3,7%, a więc była wyższa niż stopa bezrobocia rejestrowana w województwie wielkopolskim (2,8%) i niższa niż w całej Polsce (5,2%). Od 2017 roku stopa bezrobocia w powiecie tureckim uległa znacznemu zmniejszeniu, podobnie jak ma to miejsce w całej Polsce i województwie. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje poniższy wykres.

Wykres 6. Stopa bezrobocia w powiecie tureckim na przestrzeni lat 2017-2019 w porównaniu do województwa wielkopolskiego i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach)

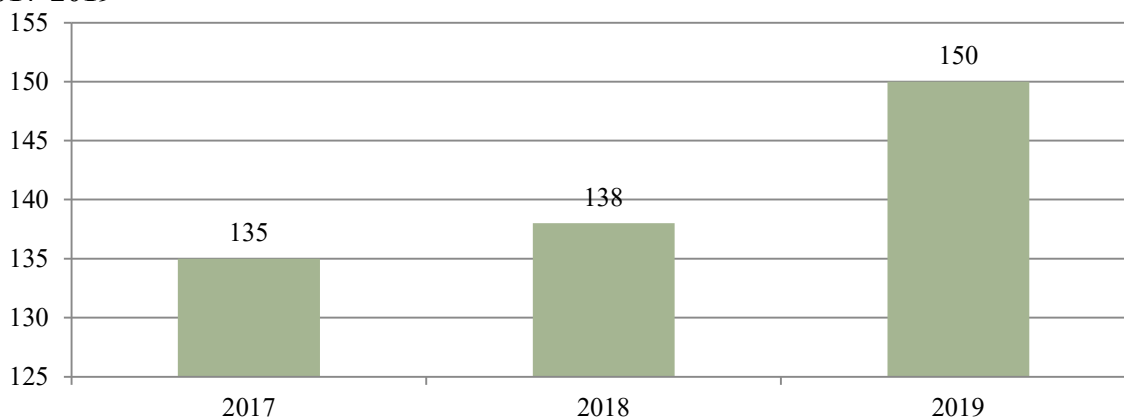
Źródło: turek.praca.gov.pl

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego za 2019 rok, w gminie Turek na 1000 mieszkańców pracowało 150 osób⁶. Wszystkich pracujących w 2019 roku było 1 498. Analizując tę kwestię z podziałem na płeć możemy zauważyć, że odsetek pracujących

⁶ Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

mężczyzn jest nieco większy od odsetka kobiet o 14 pp. Mężczyźni stanowili bowiem 57% wszystkich pracujących (849 osób), natomiast kobiety 43% (649 osób).

Wykres 7. Liczba osób pracujących na 1000 ludności w gminie Turek na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

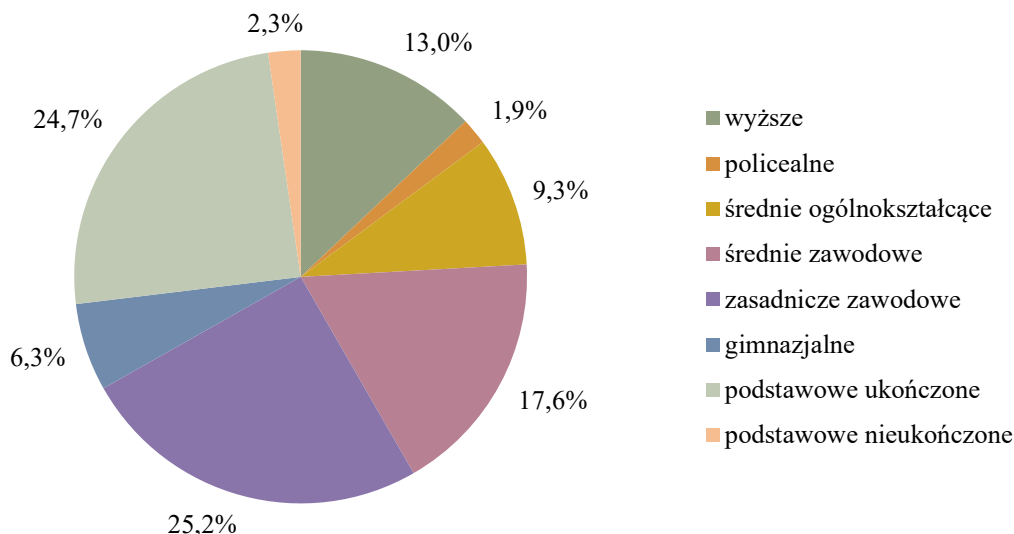
3.3. WYCHOWANIE I EDUKACJA

Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku struktura wykształcenia mieszkańców gminy Turek przedstawia się następująco:

- 13,0% ludności posiada wykształcenie wyższe,
- 1,9% wykształcenie policealne,
- 9,3% średnie ogólnokształcące,
- 17,6% średnie zawodowe,
- 25,2% zasadnicze zawodowe,
- 6,3% gimnazjalne,
- 24,7% podstawowe ukończone,
- 2,3% zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

W porównaniu do całego województwa wielkopolskiego, mieszkańcy gminy Turek mają znacznie niższy poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w Gminie największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (26,9%) oraz zasadnicze zawodowe (18,1%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (32,6%) i podstawowe ukończone (22,3%).

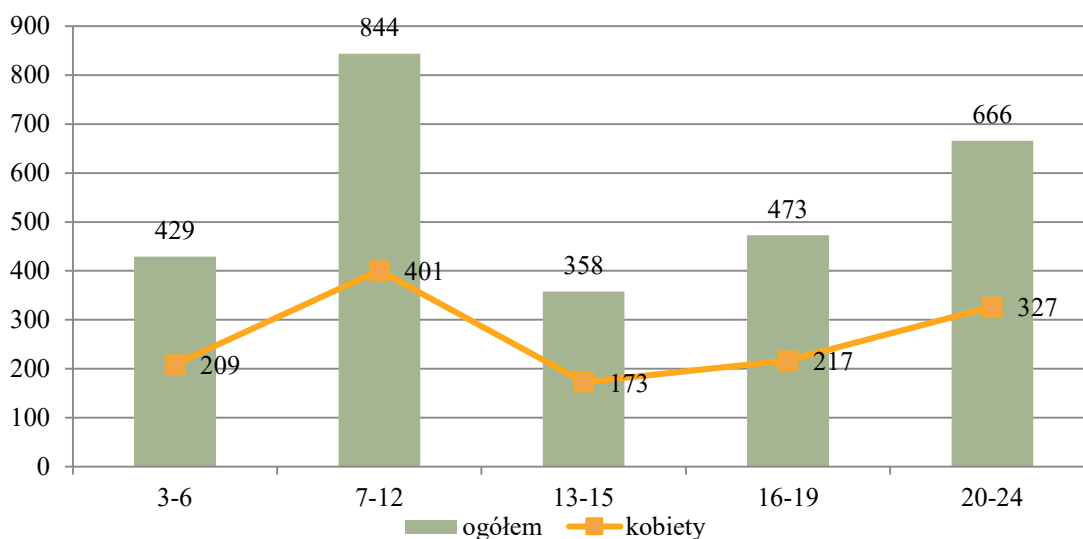
Wykres 8. Poziom wykształcenia mieszkańców Gminy według danych Narodowego Spisu Powszechnego

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011

W wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) w 2019 roku było 2 770 mieszkańców gminy Turek. Rozpatrując kwestię ludności Gminy z podziałem na poszczególne edukacyjne grupy wiekowe możemy zauważyć, że najwięcej osób miało w przedmiotowym roku 7-12 lat (844 osoby). Na drugim miejscu pod tym względem znalazły się osoby mające 20-24 lata (666 osób), natomiast na trzecim mające 16-19 lat (473 osoby). Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku prezentuje poniższy wykres.

Wykres 9. Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

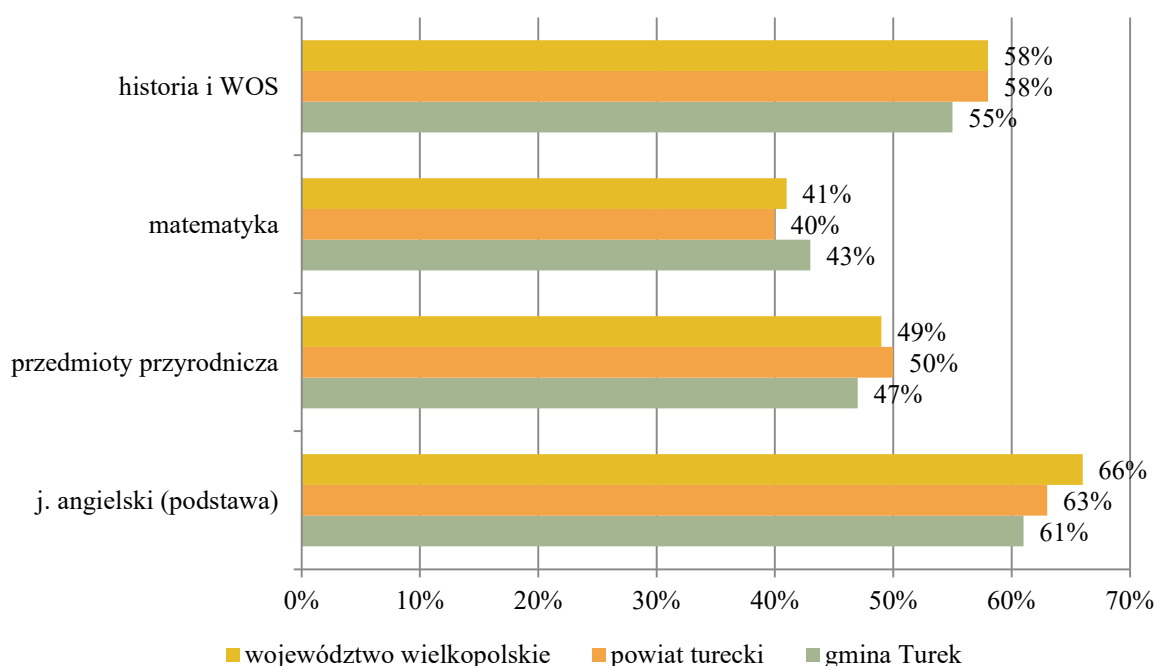
Na terenie gminy Turek funkcjonują następujące publiczne szkoły i przedszkola:

- Szkoła Podstawowa w Chlebowie,
- Szkoła Podstawowa w Cisewie,
- Szkoła Podstawowa w Kaczkach Średnich,
- Szkoła Podstawowa w Turkowicach,
- Szkoła Podstawowa w Żukach,
- Zespół Szkolno – Przedszkolny w Słodkowie.

Mieszkańcy Gminy mogą korzystać ze Żłobka Montessori AQQ, który znajduje się w Słodkowie Kolonii. Placówka przeznaczona jest dla 20 dzieci, w wieku od 12 miesięcy do 3 lat.

Na poniższym wykresie przedstawione zostały wyniki egzaminu gimnazjalnego uczniów z gminy Turek, w porównaniu do wyników uczniów z całego powiatu tureckiego i województwa wielkopolskiego. Z zebranych danych wynika, że uczniowie Gminy uzyskali z niemal wszystkich przedmiotów niewiele niższe lub zbliżone wyniki w stosunku do uczniów z całego województwa i powiatu. Wyjątek stanowią wyniki uzyskane z matematyki, które są znacznie wyższe w stosunku do tych, które zostały osiągnięte na terenie całego województwa oraz powiatu. Gimnazjaliści najlepiej poradzili sobie z językiem angielskim na poziomie podstawowym oraz historią i WOS-em.

Wykres 10. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w 2019 roku uczniów z terenu gminy, powiatu i województwa

Źródło: oke.poznan.pl

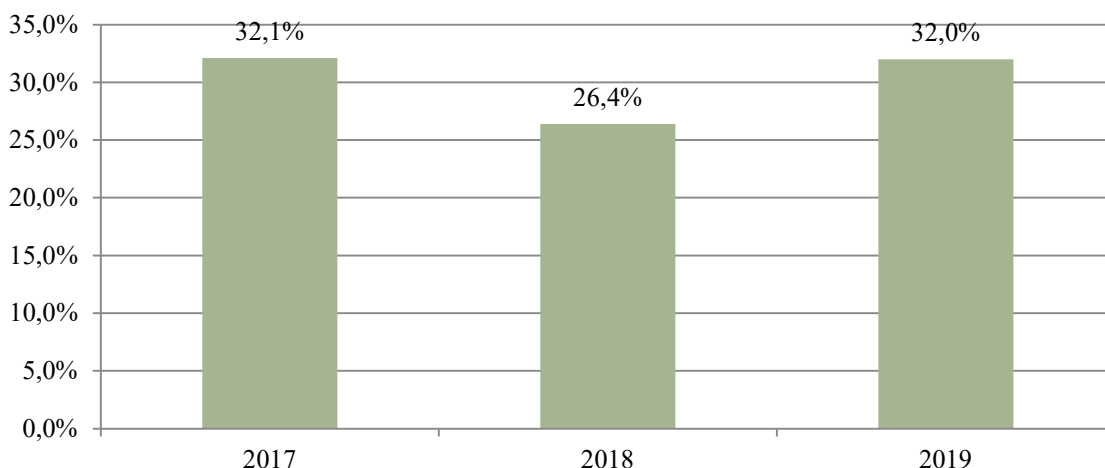
Finansowanie działań oświatowych odbywa się na podstawie przyznawanych subwencji. Subwencja oświatowa jest ustalana na finansowanie zadań oświatowych realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, o których mowa w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2020 r. poz. 1327) z wyłączeniem zadań związanych z dowozem uczniów oraz zadań związanych z prowadzeniem przedszkoli ogólnodostępnych i oddziałów ogólnodostępnych w przedszkolach z oddziałami integracyjnymi oraz zadań związanych z prowadzeniem innych form wychowania przedszkolnego. Wielkość części oświatowej subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ustala corocznie ustawa budżetowa. Przepisy gwarantują minimalną wysokość tej kwoty. Zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego kwotę przeznaczoną na część oświatową subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ustala się w wysokości łącznej kwoty części oświatowej subwencji ogólnej, nie mniejszej niż przyjęta w ustawie budżetowej w roku bazowym, skorygowanej o kwotę innych wydatków z tytułu zmiany realizowanych zadań oświatowych. Kwota części oświatowej subwencji ogólnej jest rozdzielana pomiędzy poszczególne jednostki samorządu terytorialnego na podstawie algorytmu, określanego corocznie w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego⁷.

W 2017 roku wydatki na oświatę i wychowanie wyniosły **11 847 681,66 zł**, w 2018 roku kształtowały się na poziomie **13 733 722,02 zł**, natomiast w 2019 roku Gmina poniosła wydatki z tym związane w wysokości **14 134 940,75 zł**.

Co roku na oświatę i wychowanie przeznaczony zostaje znaczny odsetek wydatków Gminy. Możemy zauważyć wzrost udziału wydatków na ten cel w 2019 roku porównaniu do roku 2018. W 2017 roku wydatki te stanowiły 32,1%, w 2018 roku – 26,4%, natomiast w 2019 roku – 32% wszystkich wydatków Gminy.

⁷ <http://sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/BASLeksykon.xsp?id=06F226039DB0C772C1257A80003297FE&litera=C>

Wykres 11. Udział wydatków z budżetu Gminy na oświatę i wychowanie w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

4. GOSPODARKA MIESZKANIOWA I KOMUNALNA

Z danych GUS wynika, że całkowite zasoby mieszkaniowe w gminie Turek to łącznie 2 940 nieruchomości (stan na koniec 2019 roku), w tym 2 mieszkania komunalne. Na terenie Gminy nie ma lokali socjalnych. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w Gminie w 2019 roku kształtowała się na poziomie 106 m², co jest wartością większą w porównaniu do całego województwa wielkopolskiego, gdzie kształtowała się na poziomie 81,6 m² oraz do całego kraju, gdzie jej wartość wynosiła 74,20 m². W przedmiotowym roku wypłacono 11 dodatków mieszkaniowych.

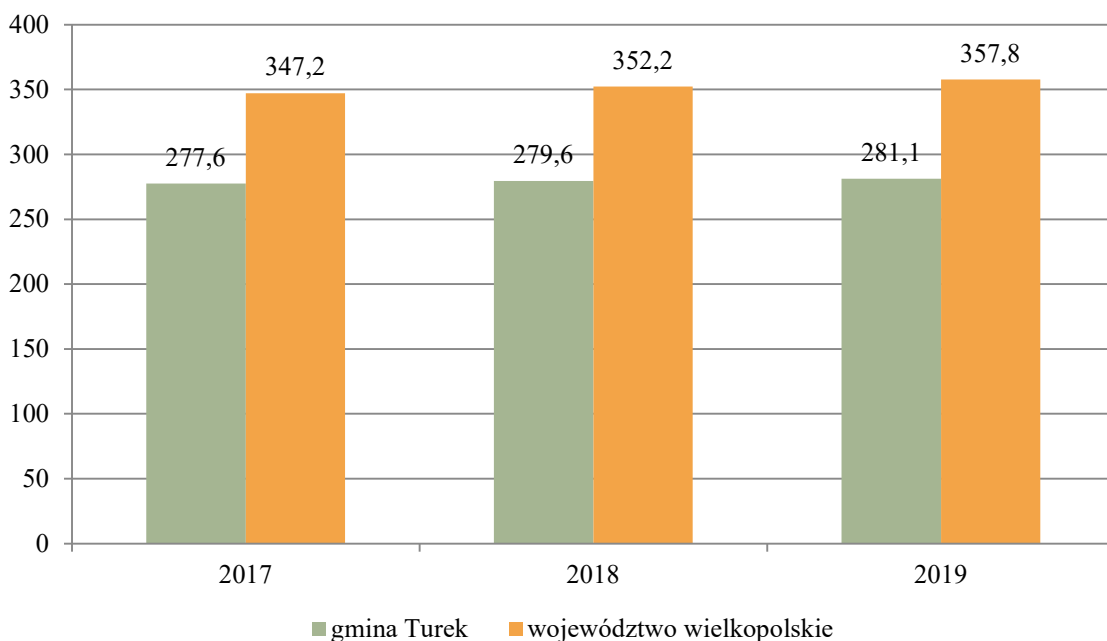
Tabela 4. Zasoby mieszkaniowe w Gminie na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba mieszkań	2 647	2 711	2 940
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (m ²)	104,7	105,5	106,0
liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych	9	12	11

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Liczba mieszkań przypadająca na każdych 1000 mieszkańców w gminie Turek w roku 2019 jest znacznie mniejsza w porównaniu z ich liczbą w województwie wielkopolskim. W Gminie jest to 281,1 mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców, z kolei w całym województwie – 357,8. Możemy zauważyć, że z roku na rok stopniowo wzrasta liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców. Szczegółowe dane w tym zakresie, na przestrzeni lat 2017-2019 prezentuje poniższy wykres.

Wykres 12. Liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców w Gminie Turek oraz województwie wielkopolskim w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Charakterystyka instalacji techniczno-sanitarnych w gminie Turek według danych prezentowanych przez Główny Urząd Statystyczny z 2018 roku przedstawia poniższa tabela. Z prezentowanych informacji wynika, że mieszkania wyposażone w wodociąg stanowią 97,4% wszystkich mieszkań, mieszkania wyposażone w łazienkę – 87,0%, natomiast wyposażone w centralne ogrzewanie – 78,3%.

Tabela 5. Instalacje techniczno-sanitarne w gminie Turek na przestrzeni lat 2016-2018 (w procentach)

rodzaj instalacji	2016	2017	2018
wodociąg	97,3	97,4	97,4
łazienka	86,4	86,6	87,0
centralne ogrzewanie	77,4	77,8	78,3

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

5. KULTURA, SPORT I REKREACJA

Działalność kulturalną na terenie Gminy prowadzi między innymi Wiejskie Centrum Lokalnej Aktywności w Kowalach Księżnych. Na terenie Gminy funkcjonuje 16 świetlic wiejskich, w których organizowane są liczne działania kulturalne.

W 2019 roku w świetlicach w Chlebowie, Korytkowie oraz Pęcherzewie rozpoczęto zajęcia kulturalne przeznaczone dla mieszkańców Gminy. Było to możliwe dzięki realizacji umowy o przyznanie pomocy dla operacji typu „inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne”. Działania miały na celu budowę świetlicy wiejskiej w miejscowości Korytków, przebudowanie świetlicy wiejskiej w miejscowości Pęcherzew, a także rozbudowanie i przebudowanie budynku stacji uzdatniania wody, tak aby miejsce mogło służyć za świetlicę wiejską w miejscowości Chlebow.

Gmina pomogła w organizacji lub była sama organizatorem m.in.:

- Balu Karnawałowego dla dzieci i młodzieży,
- Spotkań integracyjnych organizowanych w każdym sołectwie z okazji Dnia Kobiet,
- Obchodów Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych,
- Dnia Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej,
- Dnia Dziecka i Rodziny,
- Dni Turku i Gminy Turek,
- Gminno-Miejsko-Parafialnych Dożynek w Wietchininie,
- Magii Świąt w Turku.

Na terenie Gminy funkcjonuje:

- Koło Gospodyń Wiejskich w Cisewie,
- Koło Gospodyni Wiejskich „Klub Kobiet” w Wietchininie,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Chlebowie,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Warencie.

Upowszechnianiem wiedzy i kultury w gminie Turek zajmuje się ponadto Gminna Biblioteka Publiczna w Słodkowie. Biblioteka zajmuje się rozpoznawaniem, rozwijaniem oraz zaspokajaniem potrzeb czytelniczych i informacyjnych, edukacją i przygotowaniem małych dzieci do wczesnych kontaktów z książką i biblioteką, pomocą w rozwijaniu umiejętności samokształcenia uczniów i studentów, a także ochroną i zachowaniem zbiorów dla przyszłych pokoleń.

Na obszarze Gminy znajdują się atrakcyjne warunki dla turystyki pieszej i rowerowej. Ze względu na wiejski charakter Gminy tereny są atrakcyjne przyrodniczo jak i krajobrazowo. W Gminie Turek wyznaczonych jest osiem szlaków turystycznych:

1. Grabieniec – Małoszyna - Albertów – Grabieniec;
2. Szadów Pański – Obrębizna – Dzierżazna – Galew – Kalinowa – Dzierżazna – Szadów Księży - Szadów Pański;
3. Korytków – Laski – Gajówka – Chlebów – Warenka – Bogdalów – Pęcherzew – Chlebów – Korytków;
4. Żuki – Turkowice – Kaczki Średnie – Wietchinin – Gąsin – Kaczki Plastowe – Rogów – Laski – Żuki;
5. Turkowice – Kowale Księży – Leśnictwo – Targówka – Kowale Księży – Turkowice;
6. Cisew – Turkowice – Cisew – Grąbków – Żdzenice – Budy Słodkowskie – Słodków – Cisew;
7. Słodków – Słodków Kolonia – Obrzębin – Grabieniec – Albertów – Wrząca – Słodków;
8. Słodków – Budy Słodkowskie – Wrząca – Piętno – Wrząca – Słodków.

Podczas wypoczynku w Gminie turyści mogą skorzystać z obiektów agroturystycznych, które są prowadzone m.in. w Kowalach Księżych.

Infrastruktura sportowo-rekreacyjna w Gminie składa się z następujących obiektów:

- boisk sportowych,
- placów zabaw przy każdej szkole,
- siłowni zewnętrznych,
- kompleksu sportowego „Orlik” mieszczącego się w Słodkowie, Cisewie i Żukach.

Do klubów sportowych działających na terenie Gminy należy Miejsko-Gminny Klub Sportowy „TUR-1921” Turek.

Ciekawą atrakcją turystyczną jest Zespół Dworsko-Parkowy w Słodkowie z XIX wieku. Dworek jest przykładem architektury klasycystycznej. Na terenie obiektu są wydzielone alejki dla przechodniów, ławeczki oraz piękny park. W Dworku odbywają się wydarzenia kulturalne, które są dostępne dla mieszkańców i turystów.

6. OPIEKA ZDROWOTNA

W zakresie podstawowej opieki zdrowotnej dla mieszkańców gminy Turek usługi świadczy:

- Indywidualna Praktyka Lekarska Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Warencie.

Z danych GUS wynika, iż w gminie Turek w 2018 roku na 1 przychodnię przypadało 9 874 mieszkańców. Jest to większa wartość od liczby mieszkańców przypadających na 1 przychodnię w całym powiecie, która wynosiła 2 403. W ramach POZ w przedmiotowym roku udzielono 0,1 porad w przeliczeniu na 1 mieszkańca, co jest dużo mniejszą wartością w stosunku do całego powiatu tureckiego.

Tabela 6. Dane statystyczne dotyczące opieki zdrowotnej w Gminie w porównaniu do powiatu w 2018 roku

wyszczególnienie	Powiat	Gmina
liczba osób przypadających na 1 przychodnię	2 403	9 874
przychodnie	35	1
porady podstawowej opieki zdrowotnej udzielone na 1 mieszkańca	5,2	0,1

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca 2019

7. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa.

W gminie Turek o bezpieczeństwo i porządek dbają policjanci z Komendy Powiatowej Policji w Turku.

Ochronę przeciwpożarową w Gminie zapewniają funkcjonujące w formie stowarzyszeń Ochotnicze Straże Pożarne, działające m.in. w Cisewie, Kalinowej, Kowalach Księżych, Kaczkach Średnich, Turkowicach, Słodkowie, Szadowie Pańskim, Wietchininie oraz Żukach. Jednostka z Kowali Księżych jest zarejestrowana w Krajowym Systemie Ratowniczo – Gaśniczym. OSP są regularnie wyposażane w nowe samochody pożarnicze i sprzęt bojowy.

8. POTENCJAŁ DO ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

8.1. WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI I STOWARZYSZENIAMI

Organizacje pozarządowe to wszystkie podmioty, które nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej) oraz których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku⁸. Do roli organizacji pozarządowych można zaliczyć: budowę kapitału społecznego przez tworzenie sieci powiązań międzyludzkich, mobilizacja grup społecznych i jednostek do większej aktywności "obywatelskiej, politycznej, kulturalnej, artystycznej czy religijnej"⁹. Oprócz wspomnianych, ważną rolę omawianych instytucji jest dostawa usług nieopłacalnych z punktu widzenia sektora prywatnego oraz takich, których nie jest w stanie, z racji braku odpowiednich narzędzi, dostarczyć państwo. Zadaniem takich grup jest między innymi zapewnienie dóbr i usług w dążeniu do poprawy warunków ekologicznych, opieki zdrowotnej, przeciwdziałanie łamaniu praw człowieka, a także walka z głodem¹⁰.

Na obszarze gminy Turek funkcjonują organizacje pozarządowe, które działają na rzecz społeczności lokalnej oraz stanowią ważne zaplecze i potencjał do rozwiązywania problemów społecznych. Do organizacji działających na terenie Gminy należą:

- „Edukacja, kultura, sport” w Słodkowie, której celem jest m.in. propagowanie idei rozwoju edukacji,
- „Wspólnota Kobiet” w Słodkowie działa na rzecz aktywizacji i promowania kobiet w życiu społecznym, gospodarczym i kulturalnym,
- „Kali-NoVa”, która ma na celu integrację osób i środowisk chętnych do promocji i rozwijania gminy Turek, a także działanie na rzecz osób niepełnosprawnych i zagrożonych wykluczeniem,
- „Cisew”, którego głównym celem jest praca na rzecz społeczności i upowszechnianie rodzimej twórczości artystycznej,
- „Szadowiaczy”, którzy działają w zakresie kultury fizycznej i sportu, a także pomocy mieszkańcom w trudnych sytuacjach życiowych,

⁸ <https://poradnik.ngo.pl/>

⁹ J. Oniszczyk, Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy, s. 269.

¹⁰ M. Yaziji, J. Doh, Organizacje pozarządowe a korporacje, s. 15.

- „Kaczkowiacy” działają w zakresie rozwoju kulturalnego i społeczno-gospodarczego gminy Turek,
- „Nasze Kowale” działają na rzecz wszechstronnego rozwoju Gminy,
- Stowarzyszenie „Grabieniec Razem” w Grabieńcu, którego celem jest wspieranie rodzin w trudnych sytuacjach życiowych,
- PTTK Oddział w Turku,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Cisewie,
- Koło Gospodyń Wiejskich „Klub Kobiet” w Wietchininie,
- OSP Cisew,
- OSP Kalinowa,
- OSP Kowale Książę,
- OSP Kaczki Średnie,
- OSP Turkowice,
- OSP Słodków,
- OSP Szadów Pański,
- OSP Wietchinin,
- OSP Żuki,
- Turkowski Obwarzanek,
- Szkoła dla przyszłości w Żukach,
- Fundacja SM to nie wszystko,
- Nasza Obrębizna,
- Miejsko-Gminny Klub Sportowy „TUR-1921” Turek.

Obszary, kierunki i formy realizacji wspólnych zadań i współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi określone zostały w *Programie współpracy Gminy Turek z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 na 2019 rok* zatwierdzonym Uchwałą Nr II/8/18 w dniu 30 listopada 2018 r. przez Radę Gminy Turek.

Obszary priorytetowe, które określono w 2019 roku dla współpracy gminy Turek z organizacjami pozarządowymi to:

1. podtrzymanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;
2. pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób;

3. przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym;
4. działalność na rzecz osób niepełnosprawnych;
5. edukacji, oświaty i wychowania;
6. wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej, turystyki i krajoznawstwa;
7. działalność na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynek dzieci i młodzieży;
8. ochrony i promocji zdrowia;
9. działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych;
10. kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego;
11. ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego;
12. Porządku i bezpieczeństwa publicznego;
13. Działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym¹¹.

W 2019 roku do realizacji Programu przyznano 23 dotacje na kwotę 82 000,0 zł.

8.2. POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Turek jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Według *Statutu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Turku* zatwierdzonego uchwałą Rady Gminy Nr XXIII/140/20 z dnia 1 lipca 2020 roku, celem jego działalności jest:

1. umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości;
2. wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokajania niezbędnych potrzeb i umożliwianie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka;
3. podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielniania się osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem;
4. zapobieganie powstawaniu nowych problemów społecznych¹².

¹¹ Sprawozdanie z realizacji „Programu współpracy Gminy Turek z organizacjami pozarządowymi oraz z podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2019 rok”.

¹² *Statut Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Turku* (uchwała Rady Gminy Nr XXIII/140/20 z dnia 1 lipca 2020 roku).

Ośrodek realizuje zadania własne Gminy, zadania zlecone przez administrację rządową z zakresu pomocy społecznej, zadania wynikające z rozeznaczonych potrzeb Gminy, bądź z rządowych programów pomocowych na podstawie i w granicach obowiązujących aktów prawnych, a w szczególności:

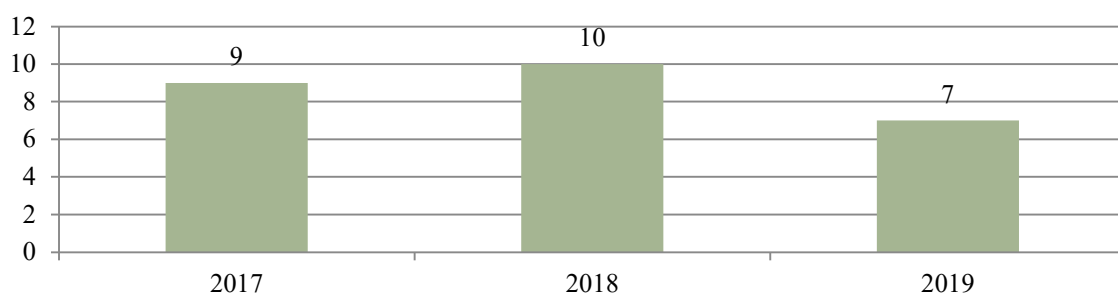
- Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713 z późn. zm.)
- Ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 284 z późn. zm.)
- Ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 23 z późn. zm.)
- Ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2020 r., poz. 568)
- Ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1282) i wydanych na jej podstawie aktach wykonawczych
- Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876) i wydanych na jej podstawie aktach wykonawczych.
- Ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020 r. poz. 685)
- Ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 256 z późn. zm.)
- Ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2020 r., poz. 808)
- Ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 111)
- Ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1398 z późn. zm.)
- Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218)
- Ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2020 r. poz. 1427 z późn. zm.)
- Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821)
- Ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (Dz. U. z 2019 r. poz. 2407)

- Innych aktów prawnych dotyczącej jego działalności.

W 2019 roku na pomoc społeczną poniesiono wydatki na łączną kwotę **289 628,43 zł.** W 2018 roku kwota wydatków kształtowała się na poziomie **280 509,34zł,** natomiast w 2017 roku poniesiono koszty z tym związane na łączną kwotę **314 058,22 zł.**

Na koniec 2019 roku w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Turku zatrudnionych było 7 pracowników, w tym kierownik oraz 2 pracowników socjalnych. Spośród zatrudnionych w GOPS pracowników 7 osób posiada wykształcenie wyższe. W latach 2017-2019 liczba zatrudnionych pracowników socjalnych była zróżnicowana.

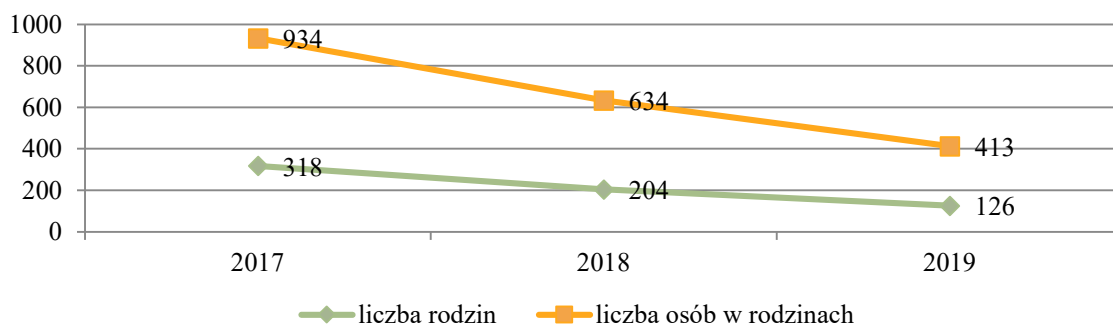
Wykres 13. Kadra Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Turek uległa znacznemu zmniejszeniu. W 2019 roku z pomocy skorzystało 126 rodzin – to o 78 rodzin mniej niż w 2018 roku i jednocześnie aż o 192 rodziny mniej niż w 2017 roku. Widoczny jest także spadek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej.

Wykres 14. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Turek w latach 2017-2019

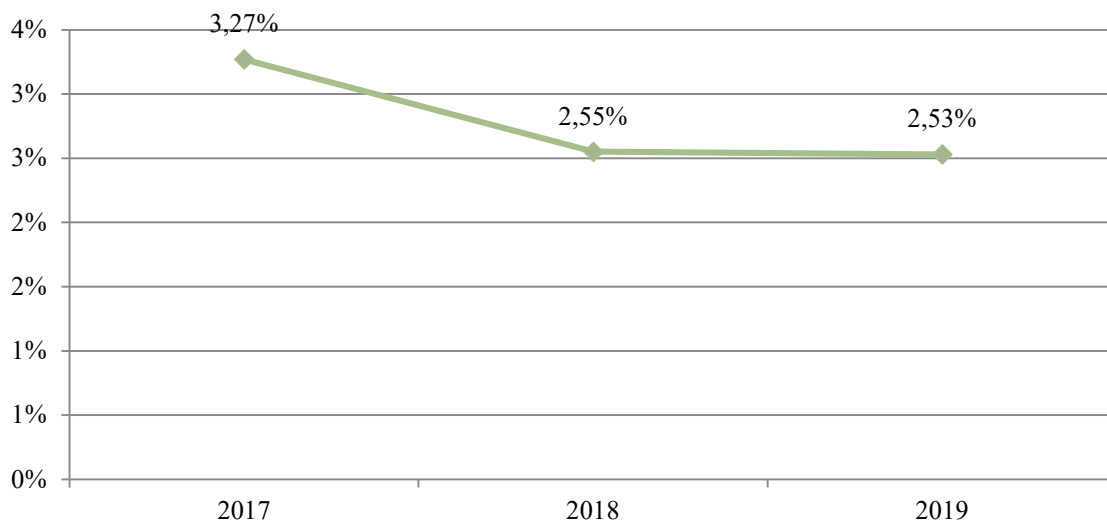

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Liczba pobierających świadczenia pomocy społecznej na 1 tysiąc mieszkańców określana jest jako wskaźnik deprivacji lokalnej. Na przestrzeni lat 2017-2019 wartość tego

wskaźnika uległa zmniejszeniu – z 3,27% w 2017 roku, do 2,53% w 2019 roku. Dane w tym zakresie zaprezentowane zostały na poniższym wykresie.

Wykres 15. Wskaźnik deprivacji lokalnej na przestrzeni lat 2017-2019 (w procentach)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na ekonomiczne grupy wieku i płeć. Z danych tych wynika, iż w 2019 roku najczęściej osób korzystających z tego typu pomocy było w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat), na drugim miejscu pod względem ilości przyznanych świadczeń były osoby w wieku produkcyjnym. Pod względem płci wystąpiła niewielka dysproporcja – w roku przedmiotowym korzystających z pomocy społecznej kobiet było o 12,8 pp. więcej niż mężczyzn (liczba kobiet – 141, liczba mężczyzn – 109).

Tabela 7. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2017-2019

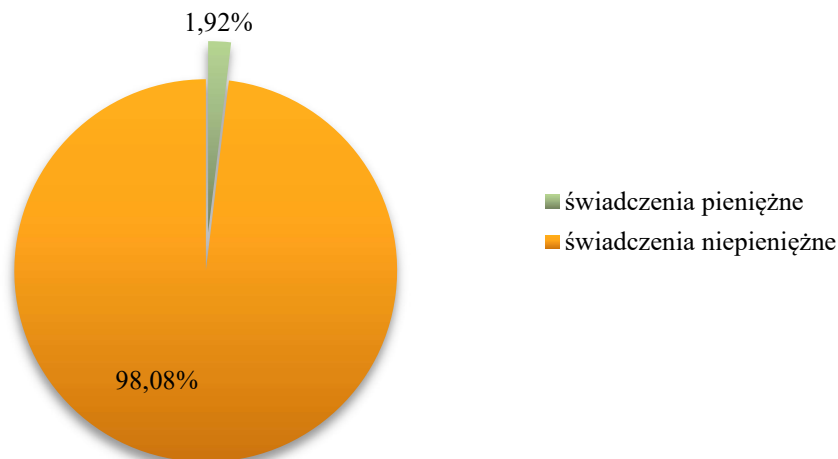
wiek	2017		2018		2019	
	ogółem	mężczyźni	ogółem	mężczyźni	ogółem	mężczyźni
0-17	69	33	151	78	151	77
produkcyjny	231	115	85	29	89	30
poprodukcyjny	18	5	14	7	10	2
ogółem	318	153	250	114	250	109

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019 rok

W 2019 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w gminie Turek udzielił pomocy w formie świadczeń pieniężnych 227 osobom (łącznie 433 świadczenia), natomiast w formie świadczeń niepieniężnych – 161 osobom (łącznie 22 117 świadczeń).

W 2019 roku świadczenia pieniężne udzielone mieszkańcom gminy Turek stanowiły 1,92% wszystkich udzielonych świadczeń, natomiast świadczenia niepieniężne – 98,08%. Dane statystyczne w tym zakresie obrazuje poniższy wykres.

Wykres 16. Liczba świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w 2019 roku

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej to te, które w ciągu ostatnich 3 lat (36 miesięcy) były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej przez co najmniej 18 miesięcy. W porównaniu do roku 2017, w 2019 roku liczba osób długotrwale pobierających świadczenie zwiększyła się z 61 w 2017 roku aż do 137 w 2019 roku. Różnice w zakresie płci osób długotrwale pobierających świadczenie w 2019 roku nie są znaczne – kobiety stanowiły 55% wszystkich osób, którym świadczenie to zostało przyznane, a mężczyźni - 45%.

Tabela 8. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w latach 2017-2019 w podziale na płeć

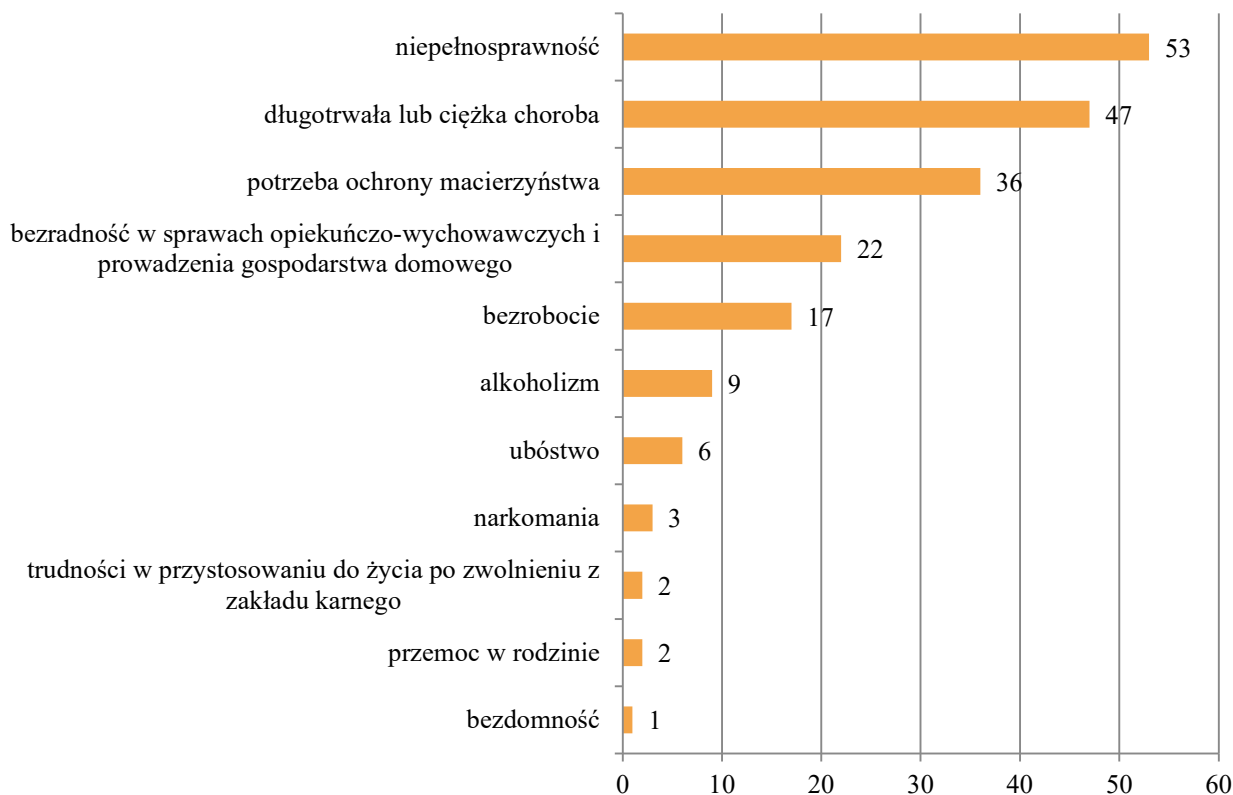
płeć	2017	2018	2019
kobiety	30	69	76
mężczyźni	31	62	61
ogółem	61	131	137

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej w gminie Turek była niepełnosprawność - z tego powodu pomoc otrzymały 53 rodziny. Na drugim miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy społecznej znajduje się długotrwała lub ciężka choroba (47 rodzin), natomiast na trzecim – potrzeba ochrony macierzyństwa (36 rodzin). Wśród powodów udzielania świadczeń charakteryzujących się znaczną ilością rodzin je otrzymujących, znajduje się także bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i

prowadzenia gospodarstwa domowego (22 rodziny), bezrobocie (17 rodzin) oraz alkoholizm (9 rodzin).

Wykres 17. Powody udzielania świadczeń w 2019 roku (liczba rodzin)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Poniżej przedstawione zostały dane dotyczące liczby przeprowadzonych wywiadów środowiskowych na przestrzeni lat 2017-2019. W 2019 roku przeprowadzono je z 190 rodzinami, natomiast w 2018 z 181 rodzinami, co oznacza wzrost o 5%. Liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe na przestrzeni ostatnich trzech lat utrzymuje się na względnie stałym poziomie.

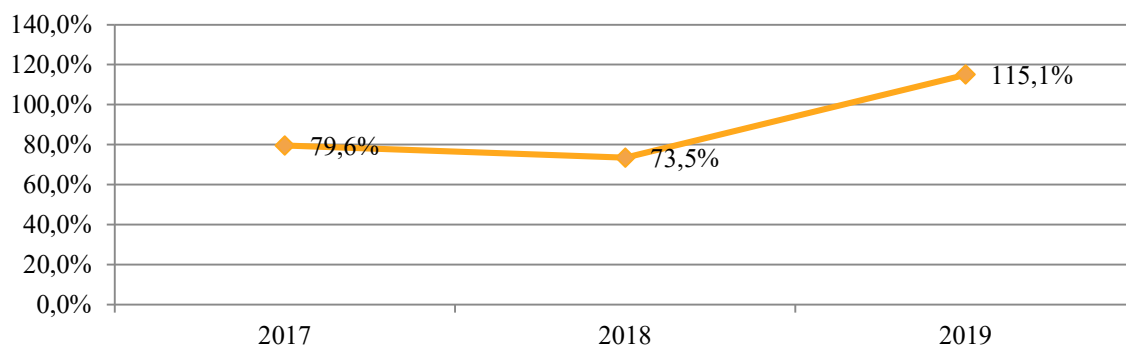
Tabela 9. Liczba osób i rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba osób ogółem	295	227	242
liczba rodzin	266	181	190
liczba osób w rodzinach	908	611	634

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Wskaźnik pracy socjalnej, czyli stosunek liczby rodzin objętych pracą socjalną do rodzin osób, którym przyznano świadczenie pomnożony przez 100%, w 2019 roku wynosił 115,1%. W stosunku do roku poprzedniego, wskaźnik ten wzrósł – różnica kształtuje się na poziomie 41,6 pp.

Wykres 18. Wskaźnik pracy socjalnej w gminie Turek na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

8.3. ZASOBY INSTYTUCJONALNE W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Poniżej przedstawione zostały wszystkie zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych funkcjonujące na terenie gminy Turek. Należą do nich:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- placówki oświatowe i świetlice wiejskie,
- ośrodki zdrowia,
- Punkt Konsultacyjno-Informacyjny,
- Komenda Powiatowa Policji,
- organizacje pozarządowe, kościoły oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (NGO).

III. KIERUNKI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Na podstawie obowiązujących lub opracowywanych programów oraz w wyniku prac zespołów roboczych ds. opracowania Strategii, w odniesieniu do każdej z dziedzin planowania strategicznego przeprowadzono analizy diagnostyczne, w skład których wchodzi:

- charakterystyka dziedziny, skali problemu i działań interwencyjnych (rozdział Podstawowe informacje o dziedzinie, skali problemu i działań interwencyjnych),
- analiza SWOT¹³,
- charakterystyka głównych obszarów problemowych (rozdział Obszary problemowe),
- wskazanie najważniejszych obszarów powiązań (rozdział Korelacje).

Podkreślenia wymaga ostatni wymieniony element analizy diagnostycznej – wskazuje on na komplementarność dziedzin planowania strategicznego, zarówno w zakresie podmiotowym jak i funkcjonalnym. W tym celu określone zostały korelacje, powiązania międzydziedzinowe z uwzględnieniem obszarów funkcjonowania Gminy nie objętych zakresem Strategii (np. mieszkalnictwo, edukacja) oraz działalności instytucji nie prowadzonych przez gminę Turek.

W oparciu o wnioski wynikające z diagnoz, sformułowano dla każdej z dziedzin cele operacyjne. Dla każdego z celów operacyjnych zaprezentowana została planowana strategia realizacji celu zawierająca charakterystykę planowanych do realizacji działań. Określone zostały podmioty odpowiedzialne, podmioty współpracujące, źródła finansowania oraz wytyczne dla monitorowania realizacji celów.

¹³ Analiza SWOT wskazuje czynniki mające wpływ na możliwości interwencji, w podziale na mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia. Mocne i słabe strony to czynniki wewnętrzne (GMK), takie na które mamy wpływ i takie które odnoszą się do teraźniejszości; szanse i zagrożenia to czynniki zewnętrzne (województwo, kraj, Europa), takie na które mamy niewielki wpływ i takie które mogą odnosić się do przyszłości.

1. DZIEDZINY PLANOWANIA STRATEGICZNEGO

1.1. WSPIERANIE RODZINY

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do ich wypełniania. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

1. wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
2. rozwijaniu umiejętności opiekuńczo - wychowawczych rodziny,
3. podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
4. pomocy w integracji rodziny,
5. przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
6. dążeniu do reintegracji rodziny,
7. pracy z rodziną,
8. pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

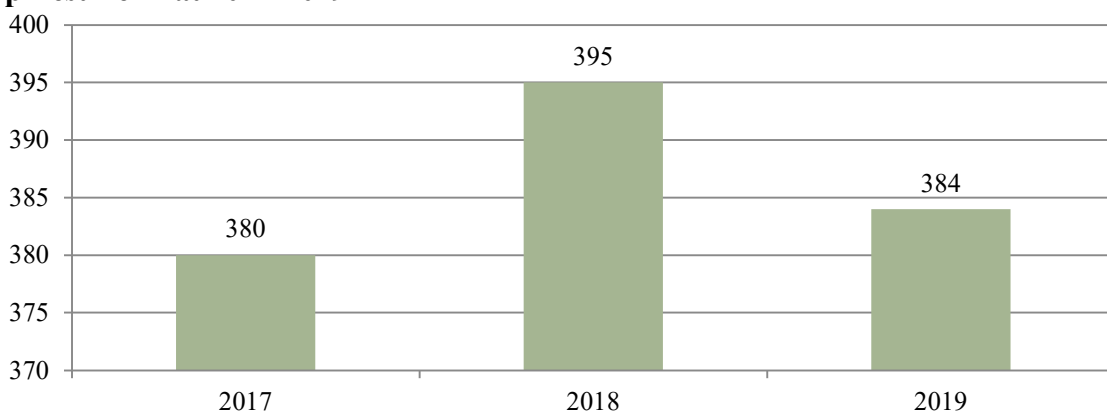
Wszystkie jednostki pomocowe działające na terenie Gminy w określony sposób zajmują się wspieraniem rodziny w różnych obszarach jej funkcjonowania, a ich integralne, holistyczne oddziaływania pozwalają uzyskać zamierzone efekty i wprowadzić istotne zmiany w zakresie funkcjonowania instytucji rodziny. Główną jednostką organizacyjną zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny stanowi Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który służy pomocą rodzinom z Gminy znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzi działania zmierzające do zaspokojenia niezbędnych ich potrzeb i umożliwiające życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

W dalszej części dokumentu przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny oraz podejmowane przez te instytucje działania.

W 2019 roku objętych pomocą społeczną było łącznie 126 rodzin, składających się z 413 osób.

W poniższej tabeli zaprezentowana została średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2017-2019. Możemy zauważyć, że ze świadczeń tych w 2019 roku korzystało średnio 384 rodzin, czyli o 2,8% rodzin mniej niż w roku 2018 oraz o 1% więcej niż w roku 2017. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z tego typu świadczeń w analizowanych latach była zróżnicowana.

Wykres 19. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W 2017 roku ze świadczenia wychowawczego 500+ korzystało średnio 817 rodzin, w 2018 roku – 756 rodzin, natomiast w 2019 roku – 812 rodzin. Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba rodzin pobierająca to świadczenie kształtowała się na zróżnicowanym poziomie.

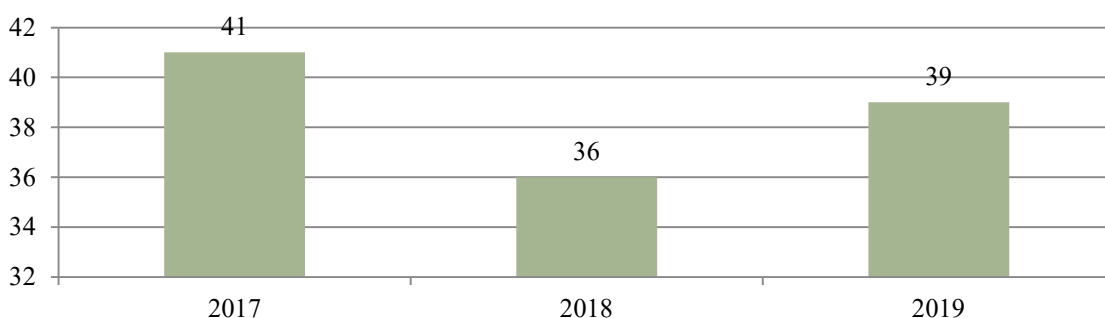
Wykres 20. Średnia liczba rodzin korzystających ze świadczeń wychowawczych oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba rodzin	817	756	812
kwota świadczeń (w złotych)	7 663 970,0	7 358 128,0	10 211 537,0

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W przypadku samotnego wychowywania dzieci, gdy jeden z rodziców uchyla się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z funduszu alimentacyjnego. W roku 2019 z omawianych świadczeń skorzystało 39 osób, co oznacza spadek w stosunku do 2017 roku o 4,9%. Dane w tym zakresie przedstawione zostały na poniższym wykresie.

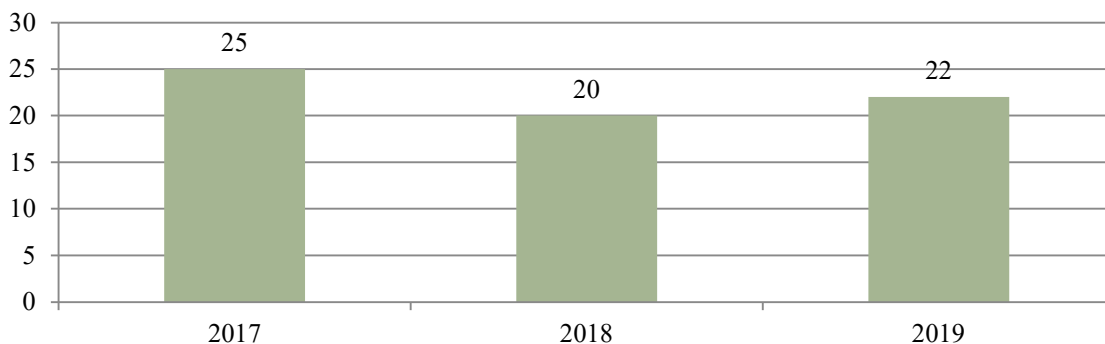
Wykres 21. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba rodzin, którym udzielona została pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych była zróżnicowana. W 2019 roku pomoc została udzielona 22 rodzinom, to o 2 rodziny więcej w porównaniu do roku poprzedniego i o 3 mniej w stosunku do roku 2017.

Wykres 22. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2017-2019

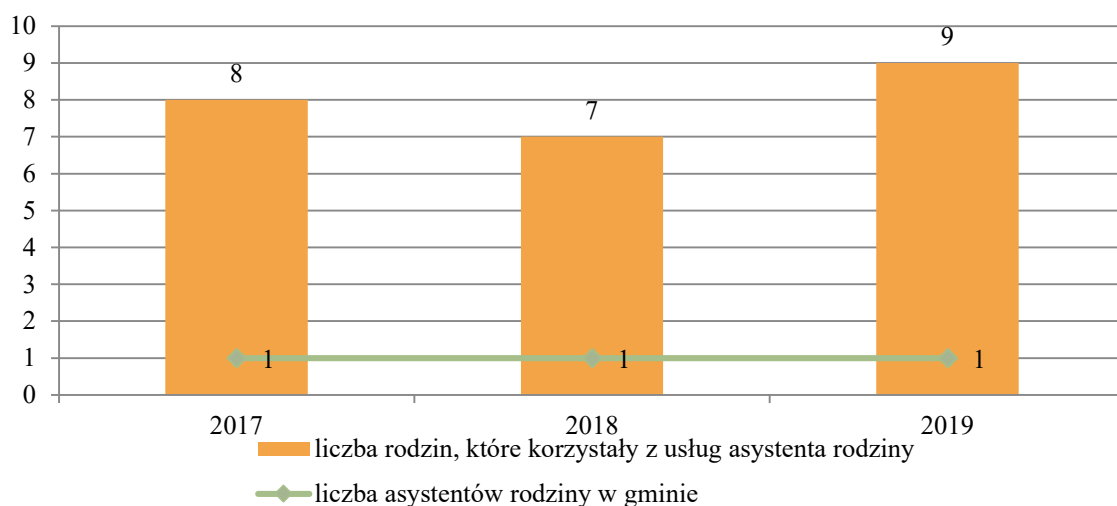

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w gminie Turek realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.). Ustawa kładzie nacisk na pracę z rodziną celem niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym wprowadzona została instytucja asystenta rodziny, którego zadaniem jest poprawa całościowego funkcjonowania rodziny oraz udzielanie jej pomocy w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy też ekonomicznym.

W GOPS w gminie Turek na przestrzeni lat 2017-2019 w ramach realizacji ustawowego zadania zatrudniony był jeden asystent rodziny, który w roku 2019 prowadził pracę w 9 rodzinach przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Dane w tym zakresie zostały przedstawione na poniższym wykresie.

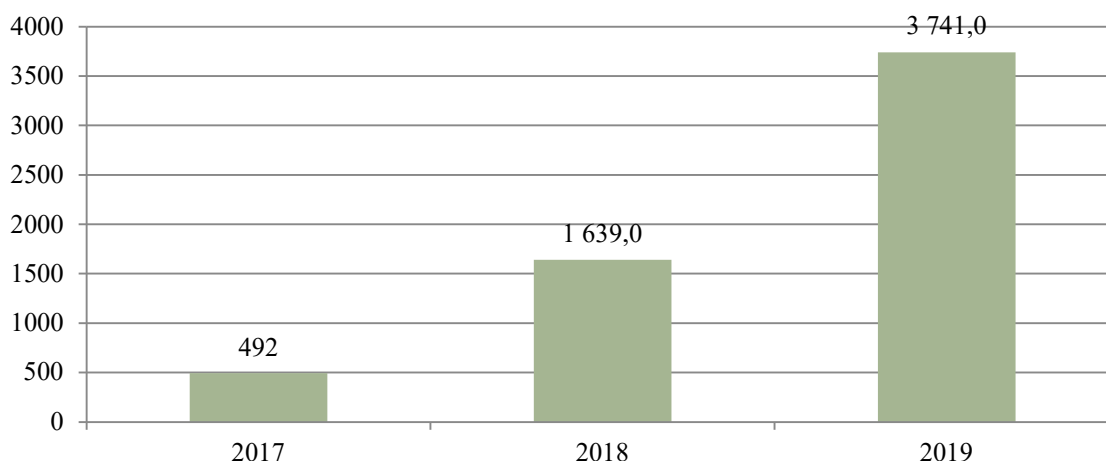
Wykres 23. Liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny w Gminie w latach 2017-2019

W roku 2019 w gminie Turek nie było rodzin wspierających, to znaczy takich, które mają za zadanie pomóc rodzinie w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych (zakres działania obejmuje udzielanie wskazówek dotyczących sprawowania opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy w nauce, racjonalnego prowadzenia budżetu domowego oraz prowadzenia gospodarstwa domowego).

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w omawianym roku poniósł wydatki związane z odpłatnością za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych na łączną kwotę 3 741zł. Możemy zauważyć, że kwota przekazana na pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2017-2019 uległa znacznemu wzrostowi.

Wykres 24. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2017-2019 (w złotych)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Gmina Turek realizuje program wspierający rodziców, których dzieci uczęszczają do szkoły. Program „Dobry start” to wsparcie finansowe przy wydatkach związanych z wyprawką szkolną. Świadczenie to przysługuje każdej rodzinie, bez względu na dochody, raz w roku na każde dziecko w wysokości 300 zł. W 2019 roku z tego tytułu wypłacono 1 593 świadczeń na kwotę 477 900,0 zł.

Z myślą o wspieraniu dużych rodzin zamieszkałych na terenie Gminy Turek wprowadzono Program „Karta Dużej Rodziny Gminy Turek”, którego celem jest promocja modelu rodziny wielodzietnej oraz działań na rzecz wzmocnienia jej kondycji finansowej, wspieranie dużych rodzin, zwiększanie szans rozwojowych i życiowych oraz kształtowanie ich pozytywnego wizerunku poprzez ułatwienie im dostępu do dóbr kultury, sportu i rekreacji oraz zakupu towarów i usług.

Mieszkancki Gminy mogą również korzystać z Programu „Za Życiem”, który realizuje Gmina. Program ma na celu zapewnienie dostępu do informacji w zakresie rozwiązań wspierających rodziny oraz kobiety w ciąży, zapewnienie kobietom w ciąży dostępu do diagnostyki prenatalnej, a także zapewnienie odpowiednich świadczeń opieki zdrowotnej dla kobiety w okresie ciąży, porodu i połogu, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej oraz w sytuacji niepowodzeń położniczych¹⁴. W 2019 roku wypłacono 3 świadczenia na kwotę 12 000 zł.

W ramach wspierania rodziny Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje z innymi służbami takimi jak: szkoły, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów

¹⁴ Ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za Życiem” z dn. 4 listopada 2016 r.

Alkoholowych, Policja, Zespół Interdyscyplinarny, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Turku, organizacje pozarządowe oraz oddziały placówek służby zdrowia.

Organizacją czasu wolnego dzieci i młodzieży zajmują się między innymi świetlice wiejskie funkcjonujące na terenie Gminy w miejscowościach: Budy Słodkowskie, Cisew, Chlebów, Grabieniec, Kalinowa, Kaczki Średnie, Korytków, Kowale Księże, Obrębizna, Pęcherzew, Słodków, Szadów Pański, Turkowice, Wietchinin, Wrząca, Żuki.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejszy obszar problemowy w dziedzinie planowania strategicznego:

- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wynikająca z niskich kompetencji rodzicielskich.

Korelacje

Dziedzinami szczególnie powiązаныmi z dziedziną „Wspieranie rodziny” są:

- **edukacja** (w szczególności w kontekście wyrównywania szans edukacyjnych uczniów oraz wsparcia rodziców w edukowaniu ich dzieci i młodzieży);
- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** (jednym z kluczowych czynników zwiększających ryzyko wystąpienia trudności w zaspokajaniu podstawowych potrzeb bytowych przez rodziny jest problem związany z bezrobociem);
- **wsparcie osób niepełnosprawnych** (szczególną uwagę należy zwrócić na rodziny z dziećmi z niepełnosprawnością, które spotykają się z wieloma ograniczeniami i trudnościami w codziennym życiu);
- **profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych** (uzależnienie jednego z członków rodziny prowadzi do występowania dysfunkcyjności rodziny i problemów wszystkich ich członków).

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Prowadzenie sprawnego systemu wsparcia i opieki nad dzieckiem i rodziną, a także podnoszenie kwalifikacji rodziców w prawidłowym wypełnianiu funkcji rodzicielskich.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Organizowanie wyjazdów letnich i zimowych dla dzieci i młodzieży.	Liczba osób biorących udział w wyjazdach letnich i zimowych.
2	Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze, pomocy asystenta rodziny.	Liczba rodzin z dziećmi objętych wsparciem asystenta rodziny.
3	Funkcjonowanie rodzin wspierających.	Liczba osób objętych pomocą rodziny wspierającej.
4	Zapewnienie dostępności do specjalistycznego poradnictwa rodzinnego w zakresie wsparcia prawnego i psychologicznego.	Liczba rodzin objętych wsparciem specjalistycznego poradnictwa.
5	Nawiązywanie i pogłębianie współpracy z organizacjami pozarządowymi na rzecz wspierania rodziny.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.
6	Zabezpieczenie potrzeb bytowych rodzin – zapewnienie pomocy materialnej i niematerialnej.	Liczba rodzin objętych pomocą materialną i niematerialną.
7	Organizowanie warsztatów dla osób pracujących w obszarze rozwiązywania problemów rodzinnych.	Liczba osób pracujących w obszarze rozwiązywania problemów rodzinnych biorących udział w warsztatach.
8	Organizowanie spotkań podczas, których mieszkańcy mogą integrować się z rodziną.	Liczba zorganizowanych spotkań podczas, których mieszkańcy integrują się z rodziną.
9	Utworzenie Świetlicy Środowiskowej wspierających lokalną społeczność w procesie wychowywania dzieci i młodzieży.	Liczba osób uczestniczących w zajęciach Świetlicy Środowiskowej, liczba zajęć zorganizowanych dla uczestników Świetlicy.
10	Monitorowanie sytuacji zdrowotnej i edukacyjnej dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.	Liczba rodzin i dzieci objętych monitorowaniem.
11	Organizacja różnych form wsparcia mających na celu zorganizowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży.	Liczba dzieci i młodzieży biorących udział w zorganizowanych formach wsparcia.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG.	Placówki oświatowe, NGO, PCPR.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

1.2. WSPARCIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

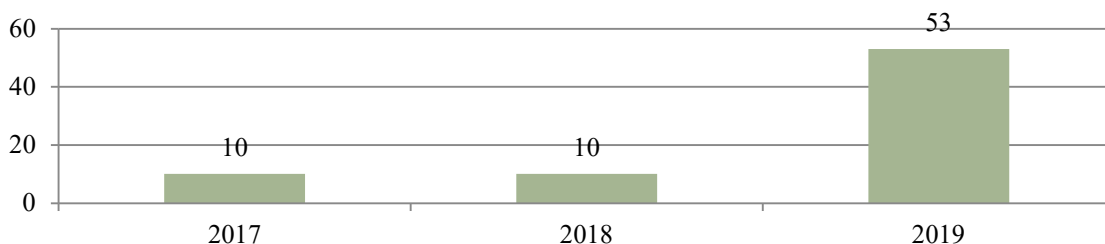
Dla potrzeb Strategii wykorzystano elementy definicji osoby niepełnosprawnej z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i przyjęto, że: *osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności do wykonywania pracy zawodowej.* Osoby niepełnosprawne dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności.

Wartym podkreślenia jest fakt, że osoby niepełnosprawne tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji. Z powyższych względów w niniejszej Strategii wydzielono obszar zdrowia psychicznego jako osobne zagadnienie.

W 2019 roku niepełnosprawność jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdował się na pierwszym miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia. Z tego powodu wsparcie otrzymało 53 rodziny.

W 2019 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności kształtowała się na poziomie 53 rodzin. Na przestrzeni ostatnich lat liczba rodzin, którym udzielono pomocy z tego powodu uległa znacznemu zwiększeniu. W latach 2017-2018 liczba ta kształtowała się na poziomie 10.

Wykres 25. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2017-2019. W 2017 roku przyznano 406 świadczeń na łączną kwotę 62 118,0 zł, w 2018 roku liczba świadczeń zwiększyła się i wynosiła 463 na kwotę 73 258,0 zł. W 2019 roku liczba ta także wzrosła i kształtowała się na poziomie 563 świadczeń na kwotę 106 602,0 zł.

Tabela 10. Zasilek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba świadczeń	406	463	563
kwota świadczeń (zł)	62 118,0	73 258,0	106 602,0

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W ostatnich trzech latach zwiększyła się liczba przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności. W 2017 roku przyznano 893 świadczeń, w 2018 roku – 897, natomiast w 2019 roku – 966. Różnica pomiędzy 2017 rokiem, a 2019 rokiem kształtuje się na poziomie 27 świadczeń - oznacza to wzrost o 8,2%.

Tabela 11. Zasilek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba świadczeń	893	897	966
kwota świadczeń (zł)	136 629,0	141 828,0	183 114,0

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2017 roku przyznano 1 046 świadczeń dla osób niepełnosprawnych powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności która powstała przed 21 rokiem życia, w 2018 roku – 1 103 świadczenia, natomiast w 2019 roku – 1 163. Oznacza to wzrost w porównaniu do roku 2017 o 117 świadczeń.

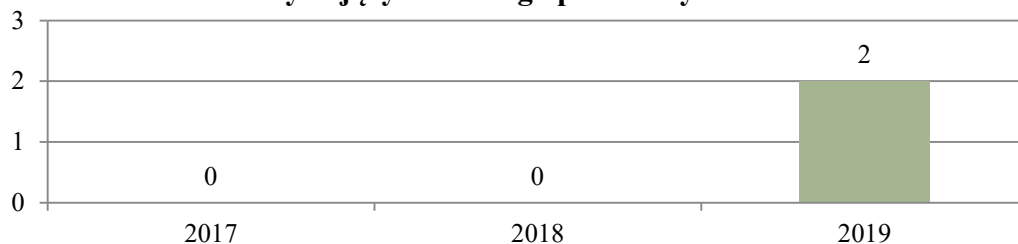
Tabela 12. Zasilek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba świadczeń	1 046	1 103	1 163
kwota świadczeń (zł)	160 038,0	174 509,0	220 105,0

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku z usług opiekuńczych (przysługujących osobom samotnym, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób) skorzystały 2 osoby, natomiast w latach 2017-2018 żadna osoba nie była objęta tego typu pomocą.

Wykres 26. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- trudności w funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych ze względu na występowanie barier osobistych, społecznych i funkcjonalnych,
- wykluczenie społeczne osób z niepełnosprawnościami.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z dziedziną „Wsparcie osób niepełnosprawnych” są:

- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** – trudności w podjęciu zatrudnienia przez osoby z niepełnosprawnością wynikające z braku umiejętności poruszania się po rynku pracy, niskich kwalifikacji oraz trudności związanych z powrotem na rynek pracy osób po przebytych kryzysach zdrowotnych; działalność w tym zakresie powinna być realizowana we współpracy z PUP.
- **aktywność i integracja społeczna seniorów** – wraz ze starzeniem się społeczeństwa wzrasta ilość osób z orzeczoną niepełnosprawnością. W związku z tym istnieje powiązanie skali i rodzaju zadań kierowanych do seniorów mających różne rodzaje niepełnosprawności, które będą wspierać ich zdrowe funkcjonowanie.
- **ubóstwo** – wynikające z niskiej wysokości świadczeń emerytalno-rentowych osób niepełnosprawnych oraz ograniczonej możliwości pozyskiwania nowych dochodów.
- **zdrowie** – przede wszystkim w kontekście dostępu do usług medycznych, w tym rehabilitacji oraz dostępności do świadczeń, których realizacja zależy od wysokości środków przekazywanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Stworzenie warunków przyjaznych dla osób z niepełnosprawnościami, a także aktywizacja i integracja tych osób oraz ulepszenie dostępu do usług pielęgnacyjnych.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Podjęcie działań na rzecz integracji społecznej osób niepełnosprawnych poprzez organizację wydarzeń kulturalnych.	Liczba zorganizowanych spotkań integracyjnych.
2	Rozszerzenie współpracy z Fundacją SM to nie wszystko.	Liczba działań przeprowadzonych we współpracy z Fundacją SM to nie wszystko.
3	Promowanie i zachęcanie do wolontariatu na rzecz osób z niepełnosprawnościami.	Liczba działań mających na celu promocję wolontariatu na rzecz osób z niepełnosprawnościami.
4	Wspieranie osób niepełnosprawnych w likwidacji barier architektonicznych w miejscu zamieszkania.	Liczba działań mających na celu wsparcie osób niepełnosprawnych w likwidacji barier.
5	Świadczenie usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych.	Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z usług opiekuńczych.
6	Zabezpieczenie potrzeb bytowych osób niepełnosprawnych – zapewnienie pomocy materialnej i niematerialnej.	Liczba osób niepełnosprawnych objętych pomocą materialną i niematerialną.
7	Udzielenie pomocy materialnej na zakup sprzętu rehabilitacyjnego i ortopedycznego.	Liczba osób którym została przyznana pomoc materialna.
8	Dostosowywanie infrastruktury gminnej (punktów handlowych, usługowych, kulturowych, sportowych itp.) do potrzeb osób niepełnosprawnych.	Liczba działań zmierzających do dostosowania infrastruktury gminnej do potrzeb osób niepełnosprawnych.
9	Rozwój kompetencji zawodowych pracowników zajmujących się obsługą i wsparciem osób niepełnosprawnych.	Liczba osób biorących udział w warsztatach, szkoleniach wzmacniających kompetencje zawodowe.
10	Nawiązywanie i pogłębianie współpracy z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność na rzecz osób niepełnosprawnych.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.
11	Uświadamianie społeczności o problemach i potrzebach osób niepełnosprawnych poprzez działania edukacyjne.	Liczba zorganizowanych działań edukacyjnych podnoszących świadomość mieszkańców odnośnie problemów i potrzeb osób niepełnosprawnych.
12	Działania mające na celu zwiększenie aktywności osób niepełnosprawnych na rynku pracy poprzez wspieranie realizacji	Liczba działań zmierzających do zwiększenia aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych.

zawodowej w miejscach pracy chronionej
oraz na otwartym rynku pracy.

13	Rozwój procesu wczesnej interwencji, rozpoznawania i leczenia dzieci niepełnosprawnych oraz zagrożonych niepełnosprawnością.	Liczba dzieci objętych procesem wczesnego wspomaganie rozwoju.
-----------	--	--

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG.	PCPR, placówki zdrowia, NGO, placówki oświatowe, PUP.	Środki własne, budżet państwa, PFRON, środki europejskie.

1.3. ZDROWIE PSYCHICZNE

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

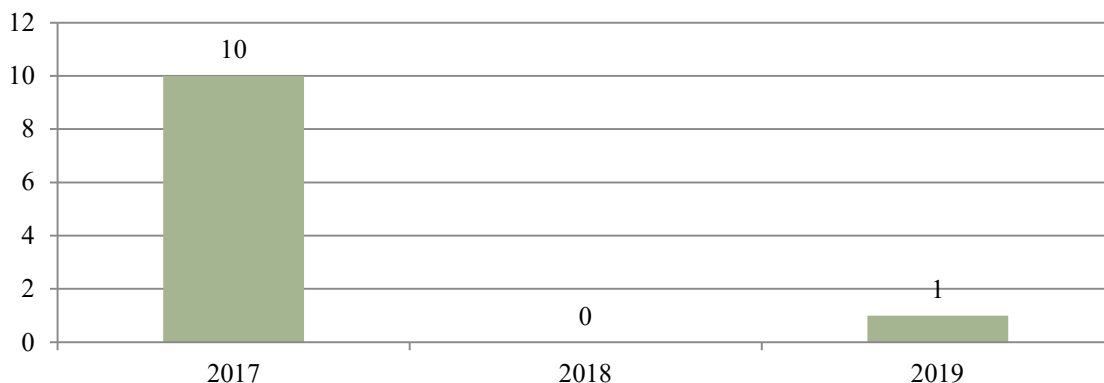
Zdrowie psychiczne jest dynamicznym stanem wewnętrznej równowagi, która umożliwia osobom wykorzystywanie ich umiejętności w harmonii z uniwersalnymi wartościami społecznymi. Podstawowe umiejętności poznawcze i społeczne, zdolność rozpoznawania, wyrażania i modulowania własnych emocji, a także współczucia dla innych, elastyczność i zdolność radzenia sobie z niekorzystnymi zdarzeniami w życiu i pełnienia funkcji w rolach społecznych, a także harmonijny związek między ciałem, a umysłem to istotne składniki zdrowia psychicznego, które przyczyniają się w różnym stopniu do stanu równowagi wewnętrznej. Według tej definicji równowaga wewnętrzna jest uważana za „stan dynamiczny” głównie w celu odzwierciedlenia faktu, że różne okresy życia człowieka (dojrzewanie, rodzicielstwo, przejście na emeryturę) naruszają ową równowagę i mogą wymagać zmian¹⁵.

Dotarcie do wiarygodnych danych dotyczących zdrowia psychicznego zazwyczaj stwarza wiele problemów. Dzieje się tak ponieważ termin „zdrowie psychiczne” jest bardzo płynny i zawierają się w nim pozostałe problemy społeczne, na temat których możemy znaleźć wyczerpujące statystyki.

W 2019 roku z usług poradnictwa specjalistycznego skorzystała tylko 1 osoba z problemami. Na przestrzeni ostatnich lat liczba osób korzystających z tych usług uległa spadkowi, co zostało zaprezentowane na poniższym wykresie.

¹⁵ www.psychiatriapolska.pl

Wykres 27. Liczba rodzin korzystających z usług poradnictwa specjalistycznego na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie wykluczeniem społecznym i zawodowym osób z zaburzeniami psychicznymi.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z dziedziną „zdrowie psychiczne” są:

- promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu – trudności w podjęciu zatrudnienia przez osoby nie będące w pełni sił psychicznych powinny być przewyżczone we współpracy ze specjalistami z zakresu psychoterapii i szeroko rozumianego zdrowia psychicznego,
- aktywność i integracja społeczna seniorów – wraz ze starzeniem się społeczeństwa wzrasta ilość osób osamotnionych, pozbawionych jakichkolwiek aktywności społecznych czy kontaktów towarzyskich. Poczucie osamotnienia i bezużyteczności pozostaje w ścisłym związku z percepcją swojej osoby, poczuciem własnej wartości, a co za tym idzie – ze stanem zdrowia psychicznego,
- ubóstwo – wynikające z niskiej wysokości świadczeń emerytalno-rentowych osób niezdolnych do pracy z powodu chorób/zaburzeń na tle psychicznym. Długotrwałe ubóstwo powstrzymuje człowieka przed realizacją celów, stawia go w sytuacji bez wyjścia, potrafi również skutecznie sparaliżować funkcjonowanie rodziny, jako podstawowej komórki społecznej,

- zdrowie – przede wszystkim w kontekście dostępu do usług medycznych, w tym grup samopomocowych, psychoterapii, których realizacja zależy od wysokości środków przekazywanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia,
- przemoc i uzależnienia – trwanie w obu tych sytuacjach – zarówno w uzależnieniu lub współuzależnieniu, doznawaniu przemocy lub bycia sprawcą przemocy związane jest z szeregiem negatywnych uczuć oraz bardzo silnym stresem, co bezpośrednio i trwale wpływa na jakość zdrowia psychicznego.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Zagwarantowanie osobom z problemami na tle psychicznym dostępu do specjalistycznej pomocy, a także zwiększenie świadomości społeczeństwa na temat zdrowia psychicznego.

Lp.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Otwarcie Punktu Poradnictwa Psychologicznego.	Liczba świadczenia usług psychologicznych.
2	Prowadzenie kampanii informacyjnych o dostępnych formach pomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi.	Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych.
3	Wczesna profilaktyka szkolna dotycząca kwestii zdrowia psychicznego – prowadzenie programów profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego.	Liczba uczniów biorących udział w warsztatach profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego.
4	Udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży w przedszkolu i szkole.	Liczba osób, którym udzielono pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
5	Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie oraz Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób z zaburzeniami psychicznymi.	Liczba działań podjętych we współpracy z PCPR oraz PUP.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UM.	NGO, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia, PCPR, PUP.	Środki własne, środki pozyskane z Unii Europejskiej.

1.4. PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ OD SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH ORAZ HAZARDU

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Alkoholizm jest problemem zdrowotnym i społecznym. Specjaliści z różnych profesji poszukują sposobu rozwiązywania tego problemu. Chcą poznać przyczyny powstawania alkoholizmu i działania, które mogłyby zapobiec rozprzestrzenianiu się tego zjawiska. Uzależnienie od alkoholu jest uznawane za chorobę spełniając trzy zasadnicze kryteria. Pierwsze kryterium dotyczy naruszonej równowagi między zdrowiem a patologią. Drugim kryterium jest swoista etiologia uzależnienia. Jako trzeci wskaźnik choroby są to zmiany patologiczne, w których obecny jest czynnik fizyczny¹⁶. Posługując się wskaźnikami europejskimi oraz na podstawie danych szacunkowych PARPA, można szacować, iż liczba uzależnionych od alkoholu w Polsce wynosi 600-800 tys., z czego 80% stanowią mężczyźni. Z kolei populacja osób pijących ryzykownie i szkodliwie szacowana jest w Polsce na około 2-3 mln osób. Dorośli członkowie rodzin alkoholowych tj. takich gdzie nadużywanie alkoholu zaburza życie rodzinne, stanowią w Polsce populację liczącą 1,5-2 mln osób. Dzieci i młodzież w rodzinach alkoholowych to w Polsce populacja licząca 1,5-2 mln osób.

Działania podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wynikają między innymi z przyjętego uchwałą Nr VII/31/19 Rady Gminy Turek z dnia 20 lutego 2019 roku *Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2019 rok dla Gminy Turek*.

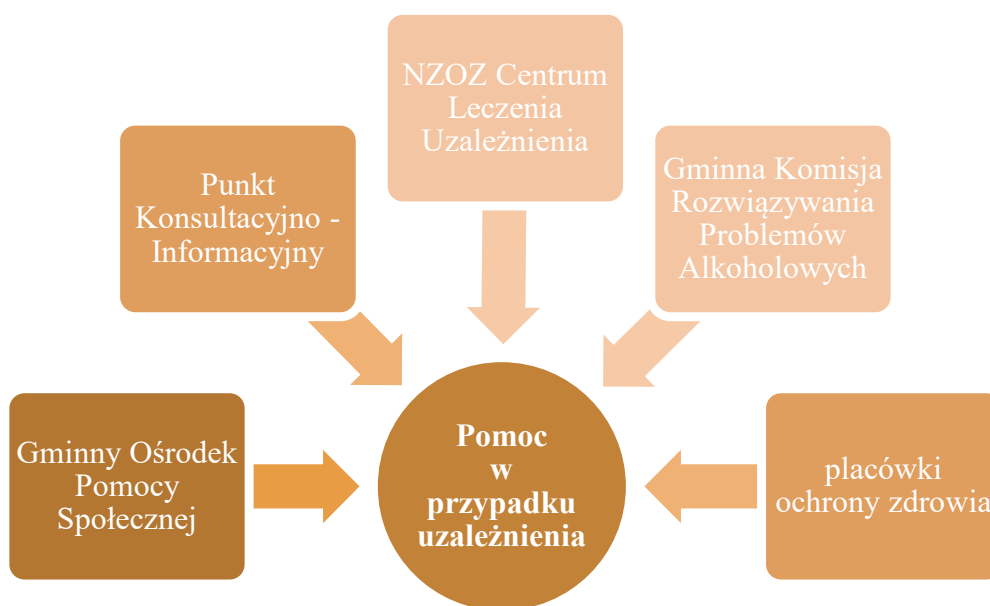
Celem głównym Programu było zmniejszenie natężenia problemów wynikających z używania alkoholu wśród mieszkańców gminy. Do zadań jakie zostały wyznaczone do realizacji gminnego Programu należało:

- zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;

¹⁶ Kinney J., Leaton G., *Zrozumieć alkohol*, Warszawa 1996 r.

- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach wychowawczych;
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych: współpraca z instytucjami i podmiotami pozarządowymi, organizacjami sportowymi, kulturalno-oświatowymi i innymi w zakresie realizacji zajęć z zakresu profilaktyki uniwersalnej i selektywnej¹⁷.

Poniżej przedstawione zostały miejsca, gdzie mieszkańcy gminy Turek mogą uzyskać pomoc w przypadku problemu uzależnienia.

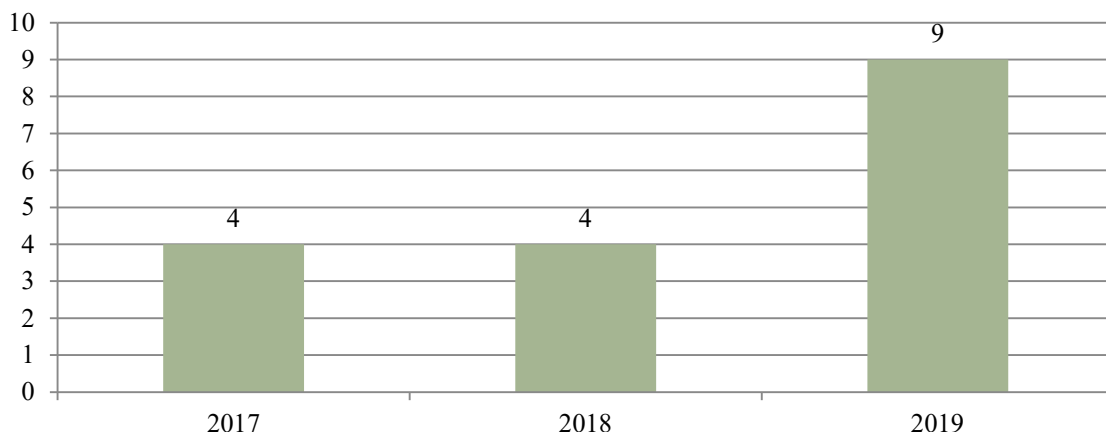

W 2019 roku z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu uzależnienia od alkoholu skorzystało 9 rodzin. Alkoholizm jako powód udzielania pomocy i wsparcia w omawianym roku znajdował się na szóstym miejscu pod względem liczby rodzin otrzymujących z tego powodu pomoc. Możemy zauważyć, że na przestrzeni lat 2017-2019 liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu ulegała wzrostowi.

¹⁷ Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2019 rok (uchwała nr VII/31/19 Rady Gminy Turek z dnia 20 lutego 2019 roku).

Na przestrzeni ostatnich lat na terenie Gminy 3 rodziny korzystały z pomocy i wsparcia z powodu narkomanii – miało to miejsce w 2019 roku.

Wykres 28. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają również podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Turek, w ramach przysługujących jej uprawnień, działania.

Według stanu na koniec 2019 roku Komisja liczyła 7 członków. W 2019 roku przeprowadzili oni rozmowy z 12 osobami uzależnionymi od alkoholu. Jednocześnie w omawianym roku Komisja podjęła czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w placówce uzależnienia wobec 5 osób uzależnionych od alkoholu, natomiast nie wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego wobec żadnej osoby. W roku przedmiotowym Komisja przeprowadziła rozmowy z 36 członkami rodzin osób uzależnionych. Dane dotyczące działań GKRPA w gminie Turek podejmowanych wobec osób uzależnionych w latach 2017-2019 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Turek wobec osób uzależnionych w latach 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	33	126	12
liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	48	186	36
liczba osób w stosunku do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia	0	0	5
liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	0	0	0

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

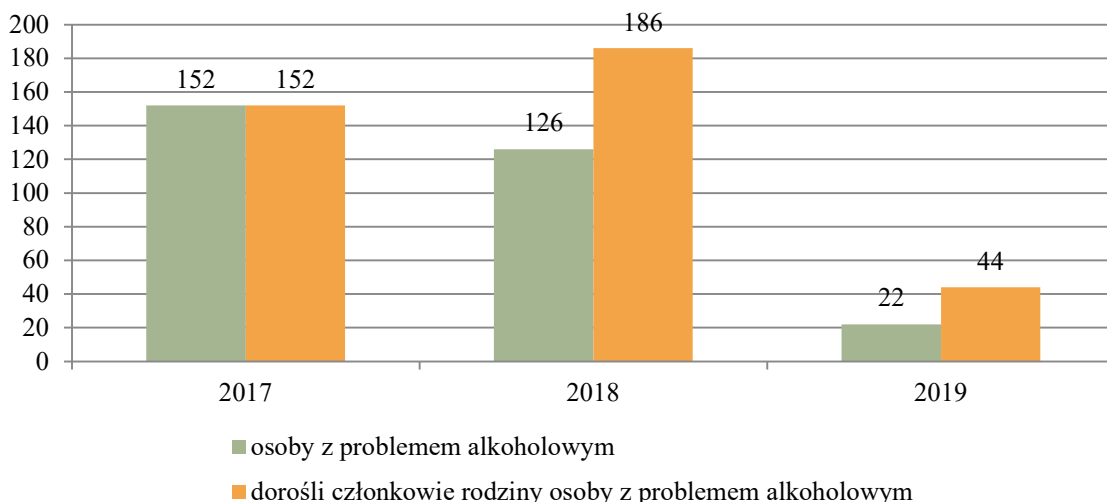
Punkt Konsultacyjno-Informacyjny w ciągu 2019 roku czynny był łącznie 12 godzin w miesiącu. Pomoc i wsparcie uzyskują tam osoby uzależnione, współuzależnione, dzieci z rodzin dotkniętych przemocą lub alkoholizmem rodziców, osoby doznające przemocy w rodzinie lub stosujące przemoc. Wśród zadań Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego wymieniść można:

1. Rozpoznanie problemu zgłaszanego przez klienta,
2. Motywowanie osób uzależnionych i członków ich rodzin do podjęcia psychoterapii w placówkach leczenia uzależnienia od alkoholu, kierowanie do specjalistycznego leczenia,
3. Motywowanie osób pijących ryzykownie i szkodliwie, ale nieuzależnionych, do zmiany szkodliwego wzoru picia,
4. Udzielanie wsparcia osobom uzależnionym po zakończonym leczeniu odwykowym,
5. Udzielanie konsultacji osobom doznającym przemocy w rodzinie,
6. Motywowanie do uczestnictwa w oddziałach adresowanych do osób stosujących przemoc,
7. Udzielanie pomocy prawnej,
8. Gromadzenie i przekazywanie aktualnych informacji na temat dostępnych miejsc specjalistycznej pomocy¹⁸.

W 2019 roku w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym udzielono porady 22 osobom z problemem alkoholowym oraz 44 dorosłym członkom rodziny osoby z problemem alkoholowym. Dane źródłowe wykazują, że w 2019 roku, w porównaniu do poprzednich lat, liczba osób, które otrzymały porady w Punkcie znacznie się zmniejszyła.

¹⁸ *Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2019 rok.*

Wykres 29. Liczba osób, którym udzielono porad w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym w latach 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

Na terenie gminy Turek nie funkcjonuje żadna samopomocowa grupa wsparcia dla osób z problemem alkoholowym (grupa AA), ani samopomocowa grupa wsparcia dla dorosłych członków rodzin z problemem alkoholowym (Al-Anon) oraz grupa wsparcia dla dorosłych dzieci alkoholików (DDA).

GKRPA zajmuje się również profilaktyką zachowań ryzykownych. W 2019 roku zostały przeprowadzone programy rekomendowane w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez PARPA, ORE, KBdsPN, IPiN. Był to program obszaru profilaktyki uniwersalnej skierowany do dzieci i młodzieży, w których wzięło udział 260 uczniów oraz 15 nauczycieli i wychowawców.

W 2019 roku prowadzone były inne programy profilaktyczne (nierekomendowane), w których wzięło udział 120 uczniów oraz 6 nauczycieli, a także 32 rodziców.

W analizowanym roku zostały zrealizowane szkolenia i warsztaty dla rodziców z zakresu profilaktyki problemowej, w których wzięły udział 182 osoby, a także były prowadzone szkolenia dla nauczycieli w obszarze profilaktyki problemowej dla 48 uczestników.

W ramach profilaktyki zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży w 2019 roku zorganizowano festyny i inne imprezy plenerowe z 340 uczestnikami.

W omawianym roku zorganizowano również kolonie z programem zajęć profilaktycznych, w których wzięło udział 45 osób.

RYNEK NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

W roku 2019 wartość alkoholu sprzedanego na terenie gminy Turek wyniosła łącznie 1 882 093,57 zł, w tym 851 161,3 zł o zawartości alkoholu do 4,5% (oraz piwa), 58 570,18 zł o zawartości alkoholu od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa) oraz 972 362,09 zł o zawartości alkoholu powyżej 18%. W stosunku do roku poprzedniego, w omawianym roku łączna wartość sprzedanego na terenie Gminy alkoholu uległa znacznemu zwiększeniu.

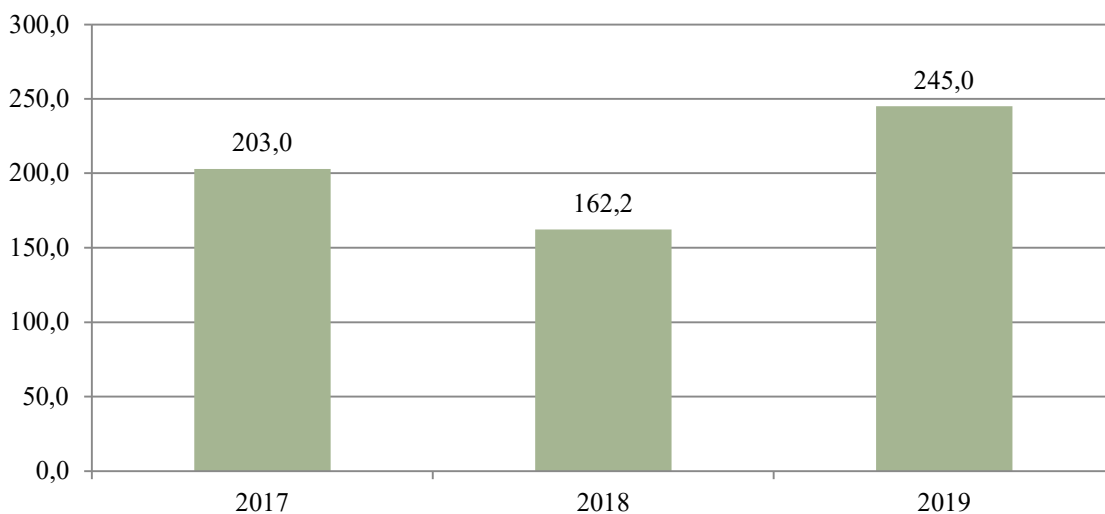
Rysunek 4. Łączna wartość sprzedanego na terenie gminy Turek alkoholu w latach 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku wartość sprzedanego alkoholu na 1 mieszkańca powyżej 18 roku życia kształtowała się na poziomie 245,0 zł, natomiast w 2017 roku 203,0 zł. Porównując rok 2019 z rokiem 2018 wartość ta wzrosła o 82,8 zł.

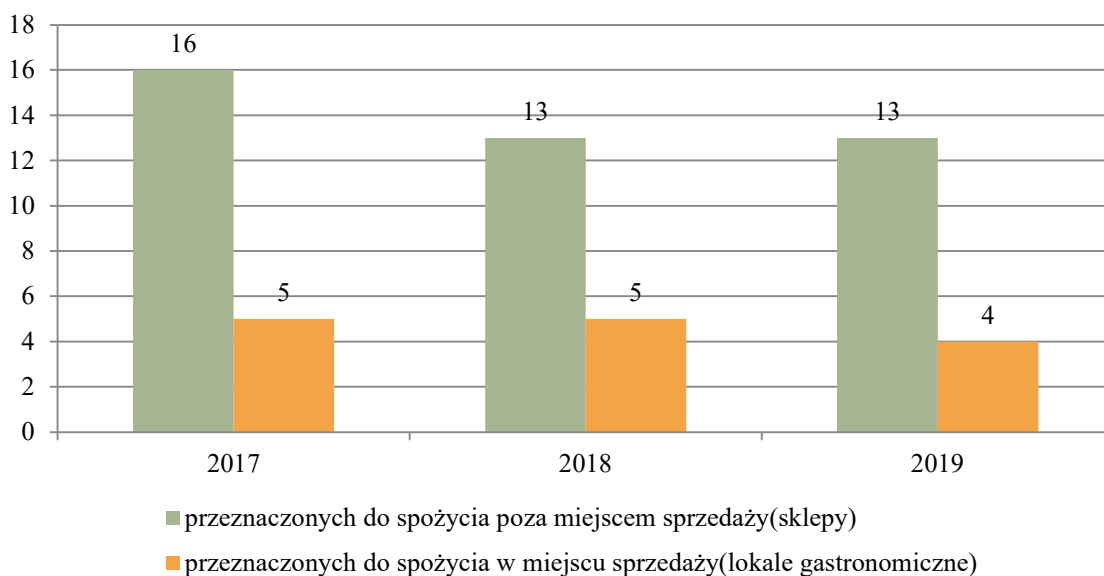
Wykres 30. Wartość sprzedanego na terenie gminy Turek alkoholu na 1 mieszkańca powyżej 18 roku życia w latach 2017-2019 (w złotych)

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku na terenie gminy Turek znajdowało się łącznie 17 punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym 13 przeznaczone do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) i 4 przeznaczone do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne). Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba sklepów prowadzących sprzedaż alkoholu oraz lokali gastronomicznych uległa zmniejszeniu.

Wykres 31. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Turek na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie wystąpienia przemocy w rodzinach dotkniętych problemami uzależnień;
- wzrost wartości sprzedanego alkoholu na 1 mieszkańca w ostatnim roku.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z dziedziną „Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych” są:

- **wspieranie rodziny** – przede wszystkim w kontekście negatywnego wpływu zjawiska uzależnienia na prawidłowe pełnienie ról rodzicielskich, zapewnienie stabilnego środowiska wychowawczego oraz wypełnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczej przez rodzinę. Życie w chronicznym stresie i zagrożeniu przemocą w przypadku np. żon alkoholików często prowadzi do znacznego obniżenia ich

sprawności psychofizycznej i do zaburzeń emocjonalnych. Zachowanie osób uzależnionych często nacechowane jest przemocą, agresją, zaniedbywaniem podstawowych obowiązków rodzinnych, przyczynia się do destrukcji życia ich rodzin, zaburzeń zdrowia somatycznego i psychicznego oraz stygmatyzacji społecznej. Zagrożeniem są także uszkodzenia rozwoju psychofizycznego dzieci i młodzieży pijących alkohol oraz używających środki psychoaktywne,

- **ubóstwo** – małżonkowie i najbliżsi osób uzależnionych często doświadczają niedostatku materialnego z powodu utraty zdolności do pracy lub niskich wynagrodzeń czy dużych wydatków, np. na alkohol. Często dochodzi do marnowania wsparcia w ramach pomocy społecznej,
- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** – osoby uzależnione na skutek postępującej degradacji psychofizycznej tracą zdolność do efektywnego funkcjonowania w rolach społecznych i zawodowych, tracą posiadane miejsca pracy i mają ograniczone zdolności do skutecznego poszukiwania zatrudnienia,
- **przeciwdziałanie przemocy w rodzinie** – przede wszystkim poprzez bardzo częste współwystępowanie zjawiska przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym,
- **zdrowie psychiczne** – przede wszystkim poprzez bardzo częste współwystępowanie zjawiska przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Ułatwienie dostępu do pomocy terapeutycznej osobom uzależnionym i zagrożonym uzależnieniem od substancji psychoaktywnych i ich rodzin.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Kierowanie do sądu wniosków o zobowiązanie osób uzależnionych do podjęcia leczenia odwykowego.	Liczba wniosków skierowanych do sądu.
2	Udzielanie pomocy materialnej rodzinom z problemem uzależnienia po przeprowadzaniu wywiadów środowiskowych.	Liczba rodzin, którym udzielona została pomoc materialna.
3	Organizowanie na terenie Gminy grup samopomocowych skierowanych do osób uzależnionych od alkoholu (AA), dorosłych dzieci alkoholików (DDA) oraz osób współuzależnionych.	Liczba członków grup samopomocowych funkcjonujących na terenie Gminy.

4	Kontynuowanie prowadzenia Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego dla osób uzależnionych i ich rodzin.	Liczba udzielonych porad dla osób uzależnionych i ich rodzin.
5	Motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia terapii w placówkach leczenia odwykowego typu stacjonarnego i ambulatoryjnego.	Liczba osób wobec, których podjęte zostały rozmowy motywujące.
6	Organizowanie szkoleń dla członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i innych grup zawodowych z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.	Liczba uczestników zorganizowanych szkoleń z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.
7	Monitorowanie i diagnozowanie problemów uzależnień w Gminie.	Liczba podjętych działań mających na celu monitorowanie i diagnozowanie problemów uzależnień.
8	Kierowanie osób potrzebujących pomocy do wyspecjalizowanych placówek leczenia uzależnień.	Liczba osób skierowanych do wyspecjalizowanych placówek.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, GKRPA.	UG, Punkt Konsultacyjno-Informacyjny, placówki ochrony zdrowia.	Środki własne, środki europejskie, NFZ.

CEL OPERACYJNY NR 2

Wprowadzenie systemu profilaktyki i wczesnej interwencji dla dzieci i młodzieży w zakresie uzależnienia od substancji psychoaktywnych.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Realizacja w szkołach programów profilaktycznych rekomendowanych przez PARPA, ORE, KBdsPN, IPiN związanych z tematyką uzależnień.	Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktyki.
2	Realizacja w szkołach warsztatów i innych form edukacyjnych uwzględniających zagadnienia dotyczące uzależnień.	Liczba uczestników warsztatów i innych form edukacyjnych.
3	Wspieranie świetlic wiejskich na terenie Gminy.	Liczba osób uczestniczących w zajęciach prowadzonych przez świetlice.
4	Zwiększenie dostępności do form pomocy środowiskowej i socjoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży.	Liczba dzieci i młodzieży objętych pomocą środowiskową i socjoterapeutyczną.
5	Prowadzenie zajęć w szkołach na temat zdrowego stylu życia oraz zdrowego odżywiania.	Liczba przeprowadzonych zajęć dla dzieci i młodzieży.

6	Realizacja warsztatów profilaktycznych dla rodziców dotyczących profilaktyki uzależnień.	Liczba rodziców biorących udział w warsztatach profilaktycznych.
7	Monitorowanie punktów sprzedaży alkoholu, w tym przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu osobom nieletnim i nietrzeźwym.	Liczba działań mających na celu monitorowanie punktów sprzedaży alkoholu.
8	Realizacja szkoleń dla właścicieli lokali i sprzedawców w napojów alkoholowych na terenie Gminy	Liczba uczestników biorących udział w szkoleniu.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, GKRPA, placówki oświatowe.	NGO, UG.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie, NFZ.

CEL OPERACYJNY NR 3

Wzrost poziomu wiedzy w zakresie zagrożeń wynikających ze spożywania alkoholu, promowanie zdrowego i aktywnego stylu życia wolnego od nałogów oraz uświadomienie mieszkańców na temat możliwych form pomocy w przypadku uzależnienia.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Rozpowszechnianie materiałów promujących zdrowy styl życia bez nałogów.	Liczba rozpowszechnionych materiałów.
2	Podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności społecznych mieszkańców Gminy w zakresie czynników chroniących w przeciwdziałaniu uzależnieniom poprzez: szkolenia, wykłady, czy też kampanie profilaktyczne.	Liczba osób uczestniczących w konferencjach i innych formach szkoleniowych.
3	Prowadzenie warsztatów i szkoleń dla kadry pomocy społecznej i pracowników placówek oświatowych o tematyce przeciwdziałania uzależnieniom.	Liczba przeprowadzonych warsztatów i szkoleń dla kadry pomocy społecznej i pracowników oświatowych.
4	Opracowywanie i upowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczenia problemu uzależnienia.	Liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczenia problemu uzależnienia.
5	Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach i akcjach informacyjno-edukacyjnych, skierowanych do różnych grup odbiorców służących profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień.	Liczba działań podjętych w ramach ogólnopolskich i lokalnych kampanii informacyjno-edukacyjnych

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, GKRPA.	NGO, UG, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia.	Środki własne, środki europejskie, budżet państwa.

1.5. PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

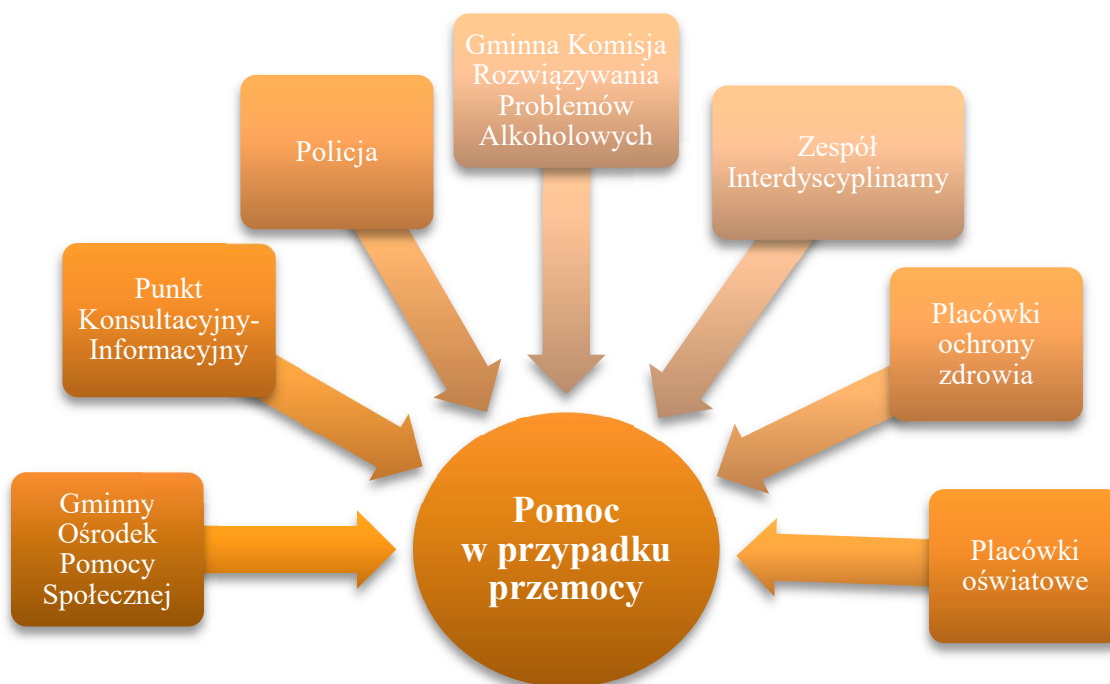
Przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówi, że: „przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny. W celu rozwiązania problemu przemocy jest potrzeba podejmowania interwencji socjalnej i psychologicznej niezależnie od możliwości podejmowania działań prawnych. Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w gminie Turek zajmuje się Gminny Zespół Interdyscyplinarny. W skład ZI wchodzi przedstawiciele:

- jednostki organizacyjnej pomocy społecznej,
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Policji,
- oświaty,
- organizacji pozarządowych,
- ochrony zdrowia.

Celem działania Zespołu jest skoordynowanie wszystkich działań instytucji i organów zaangażowanych w niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Zespół Interdyscyplinarny realizuje działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Poniżej przedstawione zostały miejsca, gdzie na terenie gminy Turek mieszkańcy mogą uzyskać pomoc i wsparcie w przypadku doświadczania przemocy w rodzinie.

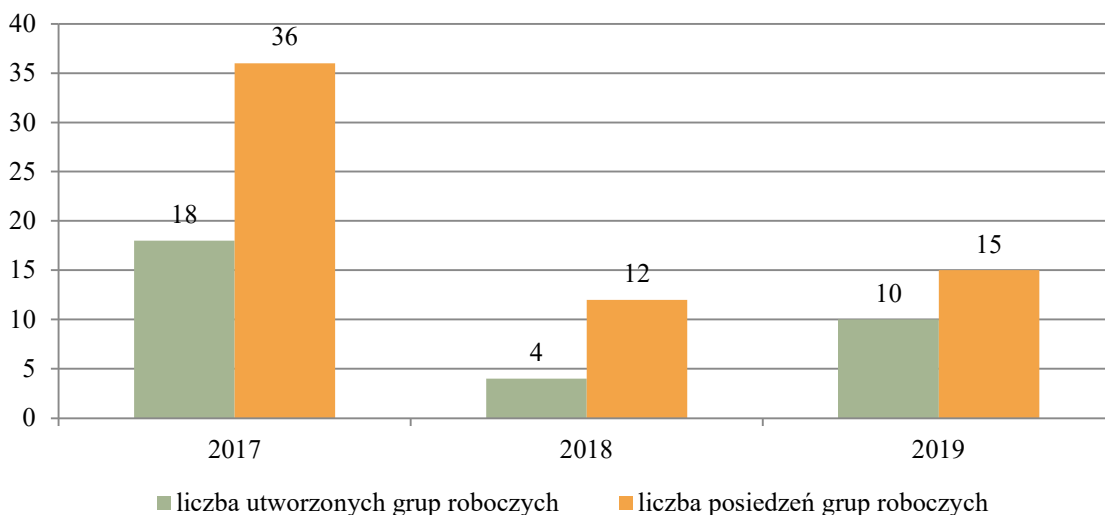
Działania mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochronę ofiar tej przemocy zawarte zostały w *Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020* przyjętym uchwałą nr XLVII/257/14 z dnia 31 marca 2014 roku. Celem głównym Programu jest „przeciwdziałanie przemocy oraz zwiększenie dostępności i skuteczności pomocy”. Do celów szczegółowych zawartych w Programie należą:

1. zmiana postaw mieszkańców wobec przemocy w rodzinie,
2. wzrost liczby przeszkolonych osób przygotowanych do pomagania rodzinie z problemem przemocy,
3. spadek liczby przypadków przemocy,
4. spadek liczby rodzin, w których interwencje podejmowane są wielokrotnie,
5. stała edukacja środowiska lokalnego poprzez: ulotki, broszury, festyny, itp¹⁹.

W 2019 roku powołano 10 grup roboczych, które spotkały się 15 razy. W porównaniu do 2017 roku nastąpił spadek zarówno liczby powołanych grup roboczych, jak i liczba ich posiedzeń.

¹⁹ *Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020* (uchwała nr XLVII/257/14 z dnia 31 marca 2014 roku).

Wykres 32. Dane dotyczące grup roboczych w latach 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2017, 2018 i 2019 rok

Podjęcie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta - A” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny, bądź przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” przeprowadzanej w gminie Turek w latach 2017-2019 przedstawione zostały w tabeli nr 14. W 2019 roku wszczęto 23 procedury „Niebieskie Karty”, co oznacza wzrost w porównaniu do roku poprzedniego aż o 92%. W omawianym roku zakończono natomiast 15 procedur „Niebieska Karta”, co oznacza wzrost w porównaniu do 2018 roku o 36%.

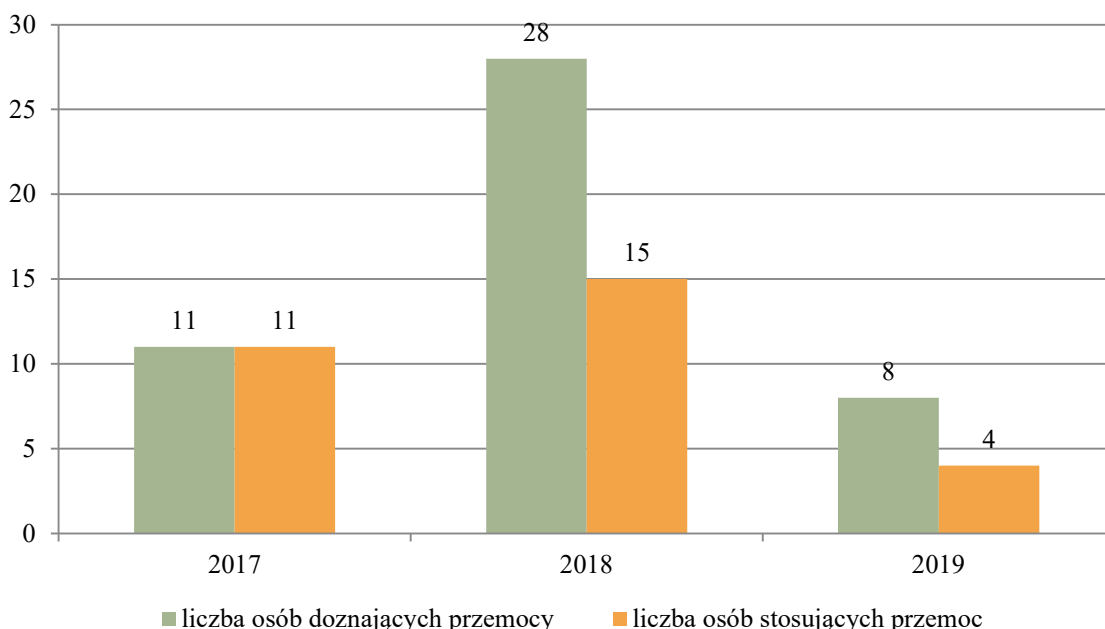
Tabela 14. Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2017-2019

wskaźnik	Liczba rodzin		
	2017	2018	2019
Sporządzone formularze „Niebieska Karta – A” przez pracowników socjalnych wszczynających procedurę	0	1	1
Sporządzone formularze „Niebieska Karta – C” przez członków zespołu interdyscyplinarnego/grupy robocze	5	0	1
Sporządzone formularze „Niebieska Karta – D” przez członków zespołu interdyscyplinarnego/grupy robocze	0	0	0
Rodziny wobec, których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty”	9	12	23
Rodziny wobec, których zakończono procedurę „Niebieskie Karty”	14	11	15

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2017, 2018, 2019 rok

W 2019 roku w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym udzielono porady 8 osobom doznającym przemocy oraz 4 osobom stosującym przemoc. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba osób doznających przemocy korzystających z pomocy i wsparcia Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego była zróżnicowana, w 2018 roku widoczny był wzrost liczby potrzebujących tej pomocy. Analizując dane można zauważyć zmniejszenie się ilości osób stosujących przemoc, którym udzielono porady w tym zakresie.

Wykres 33. Liczba osób doznających oraz stosujących przemoc, którym udzielono porad w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym w latach 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- spadek liczby osób korzystających z poradnictwa w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym przy jednoczesnym wzroście natężenia przemocy domowej w Gminie;
- występowanie na terenie Gminy problemu przemocy.

Korelacje

Dziedzinami szczególnie powiązаныmi z obszarem „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie” są:

- **wspieranie rodziny** – działania instytucji zaangażowanych w pracę z rodziną, profilaktyka wystąpienia przemocy poprzez bezpłatny dostęp do poradnictwa specjalistycznego, poradnictwa rodzinnego i terapii, usługi asystenta rodziny, oddziaływań profilaktycznych wpływają wzmacniająco na funkcjonowanie rodziny zmniejszając ryzyko wystąpienia dysfunkcji, w tym zachowań przemocowych w rodzinie, ale pozwalają także podejmować wczesną interwencję i udzielanie stosownej pomocy w sytuacji zdiagnozowania problemu przemocy w rodzinie;
- **profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych** – przede wszystkim poprzez wpływ skuteczności profilaktyki nadużywania alkoholu, a tym samym zapobieganie wystąpieniu czynników osłabiających relacje rodzinne i jednocześnie sprzyjających wystąpieniu przemocy w rodzinie.
- **aktywność i integracja społeczna seniorów** – wzmacnianie pozycji osób starszych poprzez promowanie projektów rozwijających integrację międzypokoleniową, co sprzyja podmiotowemu traktowaniu seniorów w ich otoczeniu, powyższe działania mogą wpłynąć na obniżenie ryzyka wystąpienia negatywnych zachowań wobec seniorów, w tym stosowania przemocy w rodzinie.
- **ubóstwo oraz promocja zatrudnienia** – brak poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego, powoduje narastanie napięcia związanego z utratą stałego dochodu przyczyniając się do powstania okoliczności sprzyjających odczuwaniu braku wpływu na otaczającą rzeczywistość, tym samym sprzyjając wystąpieniu zachowań przemocowych w rodzinie.

- **edukacja** – poprzez wpływ działań edukacyjnych z zakresu bezpiecznego życia w rodzinie, kształtowania relacji bez przemocy, a także przekazywanie wiedzy o instytucjach pomagających w sytuacji przemocy w rodzinie kierowanych do dzieci i młodzieży, uczniowie zyskają wiedzę podnoszącą świadomość ich praw oraz będą potrafili poszukiwać pomocy w sytuacji przemocy w rodzinie. Ponadto szkoła powinna pełnić aktywną rolę obserwatora funkcjonowania dziecka oraz instytucji mającej możliwość reakcji w sytuacji przemocy w rodzinie wobec ucznia.
- **ochrona zdrowia** – poprzez udzielanie pomocy medycznej i właściwe reagowanie w sytuacji kontaktu osoby dotkniętej przemocą w rodzinie z instytucjami ochrony zdrowia, w połączeniu z niezwłocznym udzieleniem pomocy przez instytucje realizujące pomoc w formie interwencji kryzysowej zwiększy się skuteczność reagowania wskazanych instytucji w sytuacji przemocy w rodzinie.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Zwiększenie wrażliwości i świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Prowadzenie działań informacyjno–edukacyjnych dla rodziców w celu podnoszenia ich kompetencji wychowawczych oraz promowania metod wychowawczych bez użycia przemocy.	Liczba rodziców uczestniczących w spotkaniach informacyjno-edukacyjnych.
2	Organizacja warsztatów z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla pracowników instytucji publicznych.	Liczba pracowników instytucji publicznych uczestniczących w warsztatach.
3	Organizowanie lokalnych kampanii społecznych przeciw przemocy w rodzinie.	Liczba zorganizowanych kampanii społecznych przeciw przemocy w rodzinie.
4	Prowadzenie zajęć w szkołach mających na celu uświadomienie dzieci i młodzieży o negatywnych skutkach stosowania przemocy.	Liczba przeprowadzonych zajęć w szkołach.
5	Rozwijanie współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Liczba podjętych działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie przy współpracy międzyinstytucjonalnej.
6	Monitorowanie i diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie.	Liczba działań podjętych w celu diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie.

7	Realizacja działań mających na celu podniesienie świadomości społecznej na temat przemocy w rodzinie, a także uwrażliwienie społeczności lokalnej na występowanie tego problemu.	Liczba zrealizowanych działań mających na celu podniesienie świadomości społecznej na temat przemocy w rodzinie, a także uwrażliwienie społeczności lokalnej na występowanie tego problemu.
---	--	---

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, Zespół Interdyscyplinarny.	NGO, GKRPA, UG, KPP, placówki oświatowe.	Środki własne, budżet państwa.

CEL OPERACYJNY NR 2

Rozszerzenie dostępu do usług i oferty wsparcia ukierunkowanej dla osób i rodzin mierzących się z problemem przemocy w rodzinie.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Bezpośrednia pomoc osobom w sytuacji przemocy w rodzinie, w tym interwencja kryzysowa, udzielanie schronienia, pomocy finansowej, psychologicznej i prawnej.	Liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie, którym została udzielona bezpośrednia pomoc na przykład w postaci interwencji kryzysowej, schronienia, pomocy finansowej, psychologicznej i prawnej.
2	Rozpowszechnianie informacji na temat przeciwdziałania przemocy i udostępnienie ich w Internecie.	Ilość podjętych działań informacyjnych z zakresu przeciwdziałania przemocy.
3	Udzielanie pomocy w ramach procedury „Niebieskie Karty”.	Liczba uruchomionych procedur „Niebieskie Karty”.
4	Organizacja szkoleń dla pracowników ochrony zdrowia oraz placówek oświatowych w zakresie przepisów prawa regulujących problematykę przemocy w rodzinie oraz procedury „Niebieskie Karty”.	Liczba uczestników szkoleń w zakresie przepisów prawa regulujących problematykę przemocy w rodzinie oraz procedury „Niebieskie Karty”.
5	Udzielanie pomocy i wsparcia osobom doznającym i stosującym przemoc, w postaci konsultacji w zakresie poradnictwa medycznego, psychologicznego, pedagogicznego, prawnego i socjalnego.	Liczba osób objętych pomocą i wsparciem w zakresie poradnictwa medycznego, psychologicznego, pedagogicznego, prawnego i socjalnego.
6	Pomoc w formie grupowych form wsparcia dla osób dotkniętych przemocą.	Liczba osób dotkniętych przemocą, objętych grupową formą wsparcia.
7	Kierowanie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.	Liczba osób stosujących przemoc, skierowanych do udziału w programach edukacyjno-korekcyjnych.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, Zespół Interdyscyplinarny.	NGO, GKRPA, UG, PP, placówki oświatowe.	Środki własne, budżet państwa.

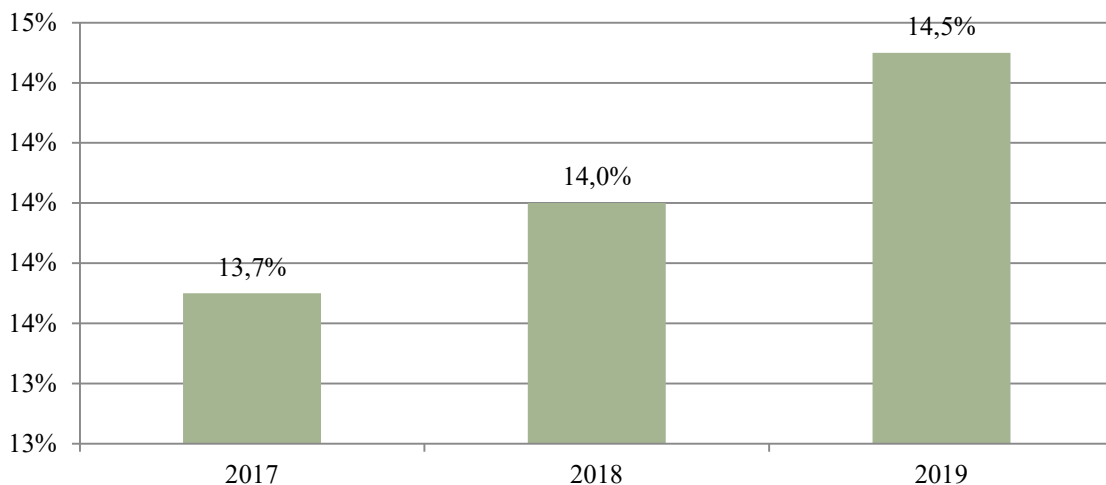
1.6. AKTYWNOŚĆ I INTEGRACJA SPOŁECZNA SENIORÓW

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Aktywność i integracja społeczna seniorów stanowią niezwykle ważny i wymagający obszar dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej, należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie – na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. Należy kreować zupełnie nowy wizerunek osoby starszej – jako osoby aktywnej, sprawnej i będącej pełnoprawnym obywatelem Gminy.

Na przestrzeni ostatnich lat możemy zauważyć niewielki wzrost udziału osób, które ukończyły 60 lat w populacji ogólnej. Zjawisko to nazywane starzejącym się społeczeństwem ma miejsce zarówno w Polsce, jak i w większości uprzemysłowionych krajów. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji seniorów. W 2019 roku osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły 14,5% wszystkich mieszkańców gminy Turek, co oznacza wzrost w stosunku do 2017 roku o 0,8 pp.

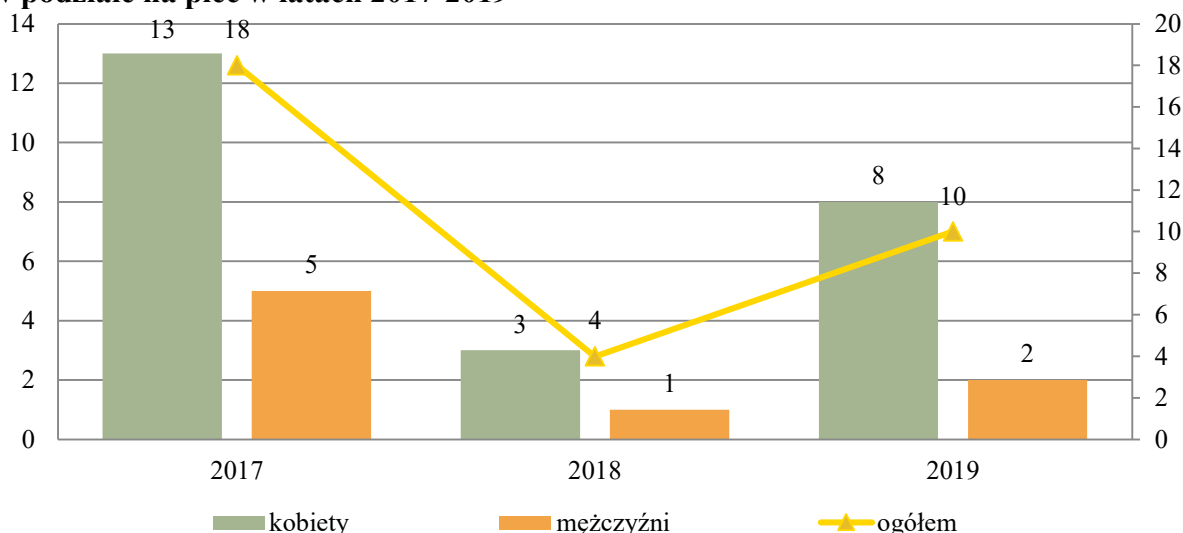
Wykres 34. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy i wsparcia z pomocy społecznej wyniosła w 2019 roku - 10. Zdecydowaną większość stanowiły kobiety – było ich 8, natomiast korzystających ze wsparcia mężczyzn - 2. W roku przedmiotowym ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystająca z pomocy społecznej w stosunku do 2017 roku zmniejszyła się o 44%.

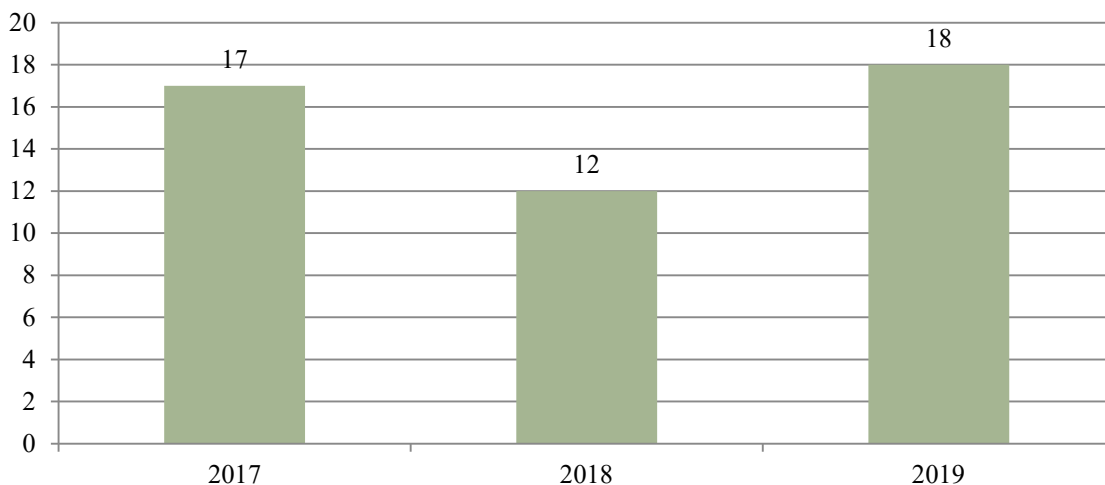
Wykres 35. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019 rok

W 2019 roku udzielonych zostało 18 świadczeń pielęgnacyjnych mieszkańcom Gminy, którzy ukończyli 75 lat. W porównaniu do lat poprzednich dostrzegalny jest wzrost liczby przyznanych świadczeń w tym zakresie – w porównaniu do 2018 roku wzrost kształtuje się na poziomie 50%.

Wykres 36. Zasilki pielęgnacyjne przyznane osobom, które ukończyły 75 lat na przestrzeni lat 2017-2019 (liczba świadczeń)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Osobom starszym, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w życiu codziennym, przysługuje prawo do opieki w Domu Pomocy Społecznej. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej koszty pobytu w Domu Pomocy Społecznej pokrywa zainteresowany w wysokości 70% swojego dochodu (najczęściej jest to renta bądź emerytura). Uzupełnienie kwoty do 100% (całkowite koszty utrzymania) to zadanie rodziny bądź gminy, gdy rodzina nie jest wydolna finansowo. Pobyt w Niepublicznym Domu Seniora opłacany jest przez samych jego pensjonariuszy ze środków własnych (rent, emerytur, oszczędności, dochodów z innych tytułów), bądź przez rodzinę osoby zamieszkującej. Istnieje również możliwość dofinansowań pobytów z budżetu publicznego, o ile dom nie jest związany umową z Ośrodkiem Pomocy Społecznej. Zajmują się tym odpowiednie jednostki administracyjne Pomocy Rodzinie²⁰.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w 2019 roku, poniósł odpłatność za pobyt w Domu Pomocy Społecznej 7 mieszkańców, na łączną kwotę 210 886,0 zł. Szczegółowe dane dotyczące odpłatności za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2017-2019 znajdują się w tabeli poniżej.

Tabela 15. Odpłatność Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba osób	5	5	7
kwota świadczeń (zł)	107 012	141 437	210 886

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

²⁰ Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1508 z późn.zm.).

Na terenie gminy Turek prężnie działają Koła Gospodyń Wiejskich m.in. w Cisewie, Wietchininie, Chlebowie oraz Warence. W 2019 roku dzięki KGW zorganizowany został piknik z okazji Dnia Dziecka oraz Dnia Rodziny. Koła Gospodyń Wiejskich zajmują się rozpowszechnianiem kultury miejscowej, a także tradycji narodowych. Kobiety należące do tego typu organizacji mają możliwość regularnych spotkań w towarzystwie międzypokoleniowym. Dzięki organizowanym działaniom miejscowa ludność może integrować się z seniorami, a najmłodsi mieszkańcy mogą czerpać nauki od starszych osób.

W ostatnich latach gmina Turek rozwija infrastrukturę sportową tak, aby zaspokoić potrzeby swoich mieszkańców. Dzięki działaniom podejmowanym przez Gminę, seniorzy mogą zadbać o swoje zdrowie fizyczne ćwicząc na siłowniach zewnętrznych, które są dostępne dla wszystkich mieszkańców.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych oraz stały wzrost na przestrzeni lat udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności;
- niewystarczająca oferta pomocy osobom starszym na terenie Gminy.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązanymi z obszarem „Aktywność i integracja seniorów” są:

- **wsparcie osób niepełnosprawnych** – przede wszystkim poprzez związane z wiekiem i starzeniem się organizmu, stopniowe i postępujące ograniczenie pełnej sprawności i samodzielności w codziennym funkcjonowaniu i konieczność zapewnienia adekwatnej pomocy;
- **zdrowie psychiczne** – przede wszystkim w kontekście pojawiających się zaburzeń psychicznych typowych dla osób w podeszłym wieku np. zespoły otępienne, demencja itp., wskazane są działania realizowane we współdziałaniu z placówkami ochrony zdrowia w zakresie wymiany informacji o dostępnych formach wsparcia, w szczególności w zakresie dostępnych usług.
- **zdrowie** – osoby starsze w większości są osobami cierpiącymi na różnego rodzaju schorzenia wynikające z ich wieku, a poprzez wspólne działania podmiotów

leczniczych oraz pomocy społecznej możliwe jest jak najdłuższe utrzymanie osoby w jej środowisku naturalnym, bez konieczności zapewniania opieki całodobowej.

- **wspieranie rodziny** – osoby starsze są osobami o ogromnym potencjale, posiadają wiedzę i doświadczenie potrzebne osobom młodszym do dobrego funkcjonowania w życiu rodzinnym i zawodowym.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Aktywizacja zawodowa, społeczno-kulturalna i obywatelska osób starszych.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Organizacja zajęć rozwijających zdolności seniorów.	Liczba seniorów uczestniczących w zajęciach.
2	Organizacja zajęć rekreacyjno-sportowych oraz kulturalnych o charakterze integrującym dla osób starszych.	Liczba seniorów uczestniczących w zajęciach rekreacyjno-sportowych oraz kulturalnych.
3	Rozpowszechnianie informacji o dostępnych usługach przeznaczonych dla seniorów poprzez rozdawanie ulotek i prowadzenie ogólnodostępnych serwisów internetowych.	Ilość udostępnionych dla mieszkańców informacji przydatnych dla seniorów.
4	Zacieśnianie współpracy instytucji i organizacji działających na rzecz osób starszych.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi na rzecz osób starszych.
5	Organizacja zajęć edukacyjno-informacyjnych mających na celu przedstawienie pozytywnego wizerunku osoby starszej wśród dzieci i młodzieży.	Liczba zorganizowanych zajęć dla dzieci i młodzieży.
6	Edukacja oraz promowanie zdrowego i aktywnego stylu życia wśród osób starszych.	Liczba uczestników działań edukacyjnych.
7	Diagnozowanie oraz monitorowanie sytuacji i potrzeb osób starszych.	Liczba przeprowadzonych diagnoz.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG.	NGO, WCLA, placówki oświatowe.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

CEL OPERACYJNY NR 2

Poprawa jakości życia osób starszych oraz rozwój dostępnych usług dla seniorów na terenie Gminy.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celów
1	Prowadzenie mieszkań chronionych adresowanych do osób starszych.	Liczba funkcjonujących mieszkań chronionych.
2	Udzielanie wsparcia materialnego i niematerialnego osobom w wieku poprodukcyjnym.	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym objęta wsparciem materialnym i niematerialnym.
3	Podniesienie dostępności usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych dla osób starszych.	Liczba osób starszych objętych usługami opiekuńczymi.
4	Propagowanie i organizowanie wolontariatu w odpowiedzi na potrzeby osób starszych.	Liczba podjętych w formie wolontariatu działań.
5	Organizowanie szkoleń dla opiekunów osób starszych.	Liczba osób biorących udział w szkoleniach dla osób starszych.
6	Otwarcie Klubu Seniora.	Liczba seniorów korzystających z Klubu Seniora.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG.	NGO, WCLA, KPP.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

1.7. PROMOCJA ZATRUDNIENIA, REINTEGRACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB PODLEGAJĄCYCH WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU

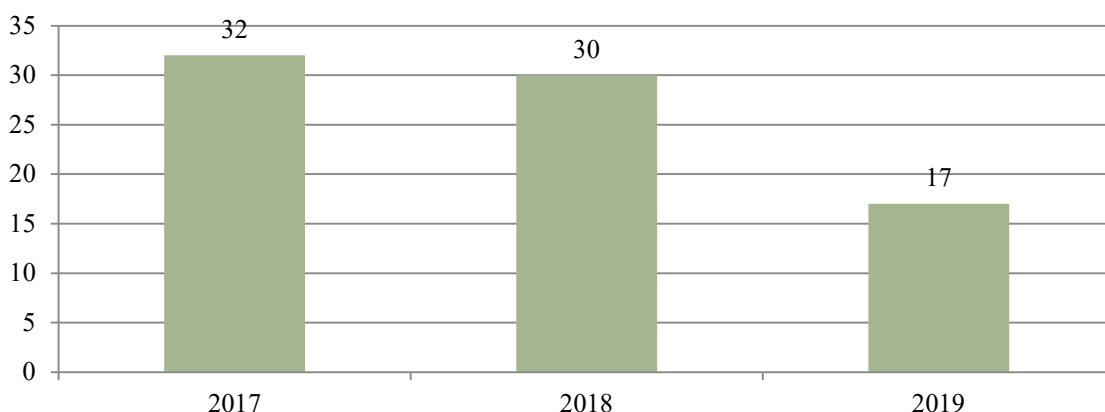
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej jest bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy), jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego

(np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu i przestępczość. Negatywne skutki bezrobocia odciskają również piętno na funkcjonowaniu rodziny osoby pozostającej bez pracy. W szczególności dotyczy to dzieci osoby bezrobotnej, które odczuwając własną sytuacją materialną jako gorszą, w porównaniu do swoich rówieśników, stopniowo mogą izolować się, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym. Bezrobocie jest również przyczyną zaniechania uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym.

W 2019 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu bezrobocia kształtowała się na poziomie 17. Na przestrzeni lat 2017-2019 można zauważyć tendencję spadkową liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z tego powodu. W 2019 roku bezrobocie jako powód udzielenia pomocy i wsparcia znajdowało się na piątym miejscu.

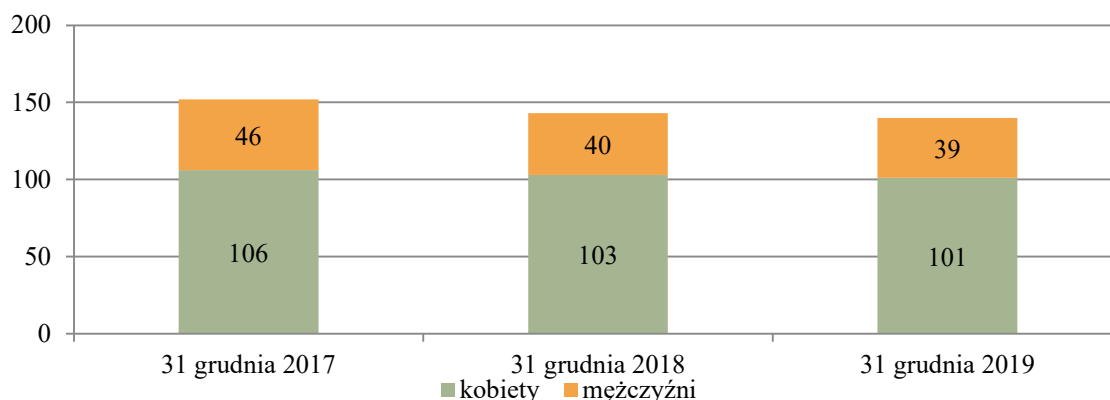
Wykres 37. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019 rok

Na koniec 2019 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Turku zarejestrowanych było łącznie 140 osób. Oznacza to spadek w stosunku do roku poprzedniego o 2%, natomiast w porównaniu do roku 2017 spadek o 7,9%. W analizowanych latach pod względem płci widoczna była znacząca dysproporcja – pozostających bez pracy kobiet było dużo więcej niż mężczyzn. W 2019 roku liczba kobiet zarejestrowanych w PUP wynosiła 101, natomiast liczba mężczyzn - 39.

Wykres 38. Mieszkańcy Gminy zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy w Turku z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2017–2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Rozpatrując kwestię liczby bezrobotnych osób z podziałem na grupę wiekową możemy zauważyć, że w stosunku do 2017 roku nastąpił wzrost zarówno udziału osób do 25 roku życia, jak i mających więcej niż 50 lat w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy. Różnica pomiędzy rokiem 2017, a 2019 dla tych grup osób kształtuje się na następującym poziomie: w przypadku bezrobotnych do 25 roku życia jest to 8 pp, natomiast w stosunku do bezrobotnych powyżej 50 roku życia różnica wynosi 2 pp. Na przestrzeni ostatnich lat dostrzegalny jest podobny odsetek zarejestrowanych w PUP osób powyżej 50 roku życia.

Tabela 16. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Turek w latach 2017-2019 z podziałem na wiek

kategoria wiekowa	31 grudnia 2017		31 grudnia 2018		31 grudnia 2019	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
ogółem	152	100	143	100	140	100
do 25 roku życia	24	16	17	12	34	24
powyżej 50 roku życia	24	16	28	20	25	18

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Ze zjawiskiem długotrwałego bezrobocia mamy do czynienia w przypadku osoby zarejestrowanej w urzędzie pracy jako bezrobotnej przez okres powyżej 12 miesięcy. Jest to zjawisko niekorzystne, ponieważ świadczy albo o braku chęci podjęcia pracy albo o braku możliwości podjęcia zatrudnienia. Według danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Turku, pod koniec 2019 roku osoby pozostające bez zatrudnienia powyżej 12 miesięcy stanowiły 12,9%, spośród wszystkich bezrobotnych mieszkańców Gminy. Na przestrzeni lat 2017-2019 udział osób długotrwanie bezrobotnych w ogólnej liczbie wszystkich mieszkańców Gminy zarejestrowanych w PUP, uległ stopniowemu zmniejszeniu (w 2017 roku osoby te stanowiły 20,4% ogółu, natomiast w 2018 roku – 25,2%). Szczegółowe

dane dotyczące liczby zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy z podziałem na czas pozostawania bez pracy przedstawiony został w tabeli poniżej.

Tabela 17. Liczba zarejestrowanych w PUP mieszkańców gminy Turek z podziałem na okres pozostawania bez pracy oraz płeć na przestrzeni 2017-2019

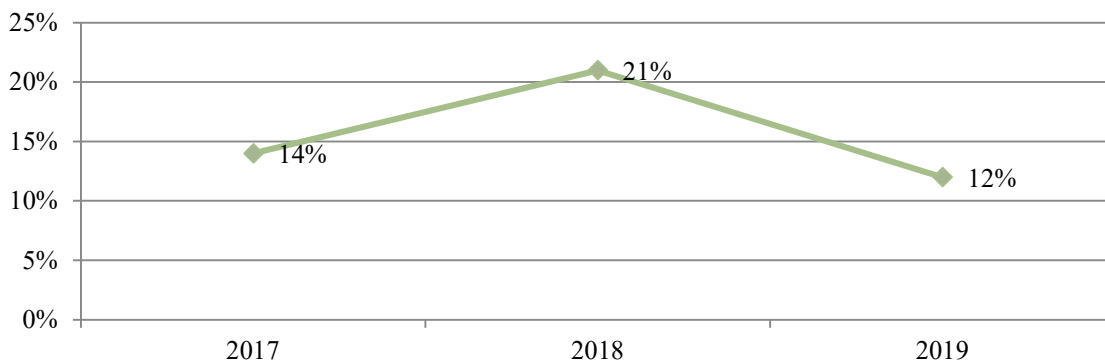
okres pozostawania bez pracy	31 grudnia 2017		31 grudnia 2018		31 grudnia 2019	
	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni
do 1 miesiąca	13	14	9	10	12	14
do 3 miesięcy	27	18	26	15	26	17
3-6 miesięcy	22	7	14	4	31	3
6-12 miesięcy	19	1	24	5	17	2
12-24 miesięcy	12	3	19	3	6	1
powyżej 24 miesięcy	13	3	11	3	9	2

Źródło: dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Turku

Mieszkańcy gminy Turek korzystają z pomocy Powiatowego Urzędu Pracy w kierunku rozwoju zatrudnienia. W 2019 roku bezrobotni w wieku 18-29 lat (w tym także niepełnosprawni) zamieszkujący gminę Turek mogli wziąć udział w projekcie „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie tureckim (V)” realizowanym przez Powiatowy Urząd Pracy w Turku. W ramach przedsięwzięcia uczestnicy mogli otrzymać takie formy wsparcia jak: poradnictwo zawodowe, pośrednictwo pracy, staż, bon na zasiedlenie, przyznanie jednorazowo środków na podjęcie działalności gospodarczej, szkolenia oraz wyposażenie lub doposażenie stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego. Osoby powyżej 29 roku życia mogły wziąć udział w projekcie „Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i poszukujących pracy w powiecie tureckim (V)” współfinansowanym z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020. Głównym celem projektu było zwiększenie możliwości zatrudnienia osób powyżej 29 roku życia pozostających bez pracy w powiecie tureckim. Grupę docelową stanowiły osoby bezrobotne w wieku powyżej 29 roku, zakwalifikowane do grupy bezrobotnych aktywnych lub wymagających wsparcia. W ramach projektu uczestnicy mieli możliwość wzięcia udziału w stażach, szkoleniach, poradnictwie zawodowym, pośrednictwie pracy, pracach interwencyjnych oraz mogli dostać jednorazowo środki na podjęcie działalności gospodarczej.

Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej obliczany jest jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem. W porównaniu do lat poprzednich, w 2019 roku obserwowany jest jego spadek – z 21% w 2018 roku do 12% w 2019 roku.

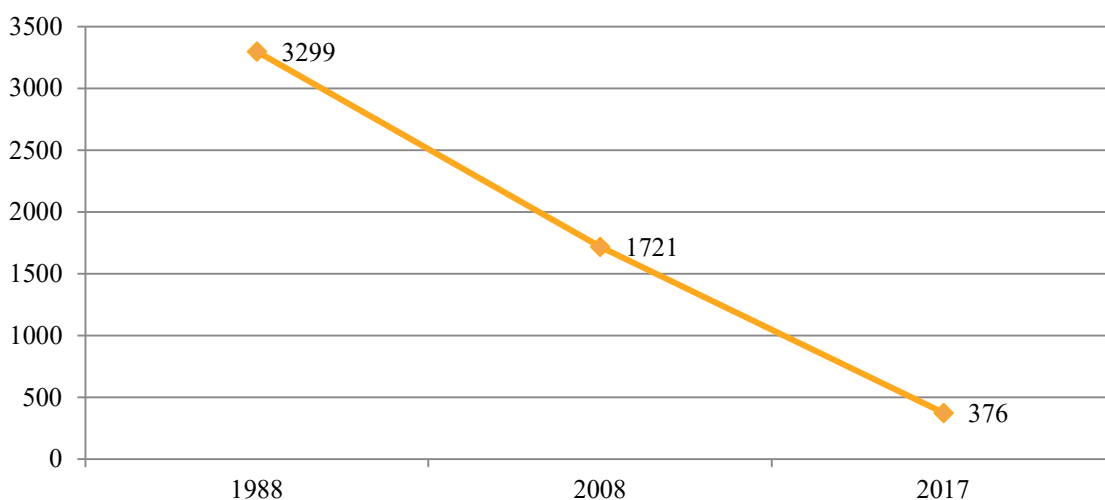
Wykres 39. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2017-2019

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2019 rok

Warto zwrócić uwagę na to, że na terenie Gminy w miejscowości Warenka od lat funkcjonuje Kopalnia Węgla Brunatnego Adamów, która jest miejscem pracy wielu mieszkańców Gminy Turek oraz okolicznych gmin. W 2020 roku Zarząd Kopalni podjął decyzję o likwidacji spółki i zakończeniu wydobywania węgla brunatnego. Planowe całkowite zakończenie działalności związanej z wydobywaniem węgla ma nastąpić do końca 2020 r. Takie działanie może przyczynić się do wzrostu bezrobocia i pogorszenia warunków życia mieszkańców dotkniętych tym problemem w przyszłych latach. Z zebranych danych wynika, że w przeszłości maksymalne zatrudnienie w Kopalni miało miejsce w 1988 roku i wynosiło 3299 pracowników, natomiast w 2017 roku już tylko 376, to oznacza spadek aż o 88,6%.

Wykres 40. Liczba zatrudnionych osób w Kopalni Adamów na przestrzeni lat 1988-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z „Raportu o stanie branży węgla brunatnego w Polsce i w Niemczech wraz z diagnozą działań dla rozwoju tej branży w I połowie XXI wieku” oraz „Stanu obecnego i strategii rozwoju branży węgla brunatnego w I połowie XXI wieku w Polsce”

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyższej analizy wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- znaczny udział kobiet w ogólnej liczbie osób bezrobotnych;
- możliwy wzrost bezrobocia spowodowany zamknięciem kopalni;
- utrzymująca się na podobnym poziomie liczba bezrobotnych na terenie Gminy.

Korelacje

Dziedzinami szczególnie powiązаныmi z obszarem „Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu”, są:

- **wspieranie rodziny** – utrata pracy zawodowej jest szczególnie dotkliwa dla osób, które mają na utrzymaniu rodzinę, skutki bezrobocia dotyczą wówczas nie tylko jednostki, ale również najbliższego otoczenia – rodziny, utrata pracy zawodowej wpływa najczęściej na powstanie atmosfery napięcia i zagrożenia, prowadzącej do lęku, niepewności czy beznadziejności, a ograniczenie możliwości materialnego zabezpieczenia rodziny prowadzi do ograniczenia stopnia zaspokojenia poszczególnych potrzeb; opisane sytuacje w sposób szczególny mają wpływ na dzieci w rodzinach;
- **ubóstwo** – brak pracy, a w związku z tym wynagrodzenia, bezpośrednio wpływa na obniżenie poziomu życia i niesamodzielność finansową; podstawowym czynnikiem odpowiedzialnym za powstawanie biedy jest brak pracy, czyli bezrobocie lub bierność zawodowa, brak dochodów z pracy często uniemożliwia zaspokajanie podstawowych potrzeb;
- **wsparcie osób niepełnosprawnych** – przede wszystkim w kontekście ograniczonej liczby ofert pracy skierowanej do osób niepełnosprawnych;
- **profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych** – przede wszystkim w kontekście używania nałogowych schematów rozładowania napięcia wynikającego z doświadczenia problemu bezrobocia;
- **zdrowie psychiczne** – przede wszystkim w kontekście występowania bezrobocia jako tzw. czynnika wyzwalającego zaburzenia psychiczne;
- **edukacja** – w kontekście możliwości wykorzystania narzędzi przekwalifikowania, podniesienia kompetencji, kształcenia ustawicznego, zmiany profilu zawodowego

jako czynniki zapobiegające utracie pracy oraz mający wpływ na szybki powrót na rynek pracy w sytuacji jej utraty.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Promocja zatrudnienia i aktywizacja społeczna osób bezrobotnych oraz zwiększenie szans na podjęcie pracy mieszkańców.

L.P.	Zadania	Wskaźnik realizacji celu
1	Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie organizacji szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych.	Liczba zorganizowanych szkoleń oraz liczba osób biorących w nich udział.
2	Działania mające na celu przebranżowienie mieszkańców pracujących w Kopalni Węgla Brunatnego Adamów.	Liczba działań przeprowadzonych w ramach przebranżowienia pracowników Kopalni.
3	Objęcie pomocą materialną i niematerialną rodzin dotkniętych problemem bezrobocia.	Liczba rodzin dotkniętych problemem bezrobocia objętych pomocą materialną i niematerialną.
4	Budowanie i wzmacnianie kompetencji oraz zachowań społecznych u osób i rodzin z problemem bezrobocia.	Liczba osób objętych programem wsparcia.
5	Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: organizowania prac interwencyjnych, robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych dla osób bezrobotnych.	Liczba osób biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych oraz pracach społecznie użytecznych.
6	Prowadzenie działalności informacyjnej w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych.	Liczba podjętych działań informacyjnych.
7	Realizacja warsztatów/szkoleń z zakresu umiejętności poszukiwania pracy.	Liczba osób biorących udział w szkoleniach/warsztatach.
8	Wykorzystanie w pracy socjalnej kontraktów socjalnych służących aktywizacji zawodowej i zwiększenia szans na podjęcie zatrudnienia, szczególnie osób długotrwale bezrobotnych.	Liczba beneficjentów pomocy społecznej, z którymi zostały zawarte kontrakty socjalne.
9	Organizacja opieki nad dziećmi do lat 3 w publicznych placówkach umożliwiająca szczególnie osobom samotnie wychowującym dzieci podjęcie zatrudnienia.	Liczba miejsc dostępnych w publicznych placówkach sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
-------------------------	-------------------------	---------------------

GOPS	PUP, UG, NGO, placówki oświatowe, pracodawcy i inne instytucje oraz organizacje lokalnego rynku pracy.	Środki własne, środki europejskie, budżet państwa.
-------------	--	--

CEL OPERACYJNY NR 2

Rozwój rynku pracy i tworzenie nowych miejsc zatrudnienia poprzez wykorzystanie lokalnego potencjału gospodarczego.

L.P.	Zadania	Wskaźnik realizacji celu
1	Współpraca gminy Turek z Powiatowym Urzędem Pracy oraz lokalnymi pracodawcami w zakresie zwiększania aktywności zawodowej wśród osób bezrobotnych.	Liczba podjętych działań w ramach współpracy poszczególnych instytucji.
2	Organizacja szkoleń i doradztwa dla przedsiębiorców w zakresie pozyskiwania wsparcia finansowego na rozpoczęcie lub rozwój prowadzonej działalności gospodarczej.	Liczba osób objętych szkoleniami i poradnictwem.
3	Stworzenie odpowiedniej oferty reklamującej gminę Turek w celu pozyskania inwestorów tworzących nowe miejsca pracy.	Liczba pozyskanych przedsiębiorców.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
PUP, UG.	NGO, placówki oświatowe, pracodawcy i inne instytucje oraz organizacje lokalnego rynku pracy.	Środki własne, środki europejskie, budżet państwa.

1.8. WSPARCIE OSÓB Z PROBLEMEM UBÓSTWA

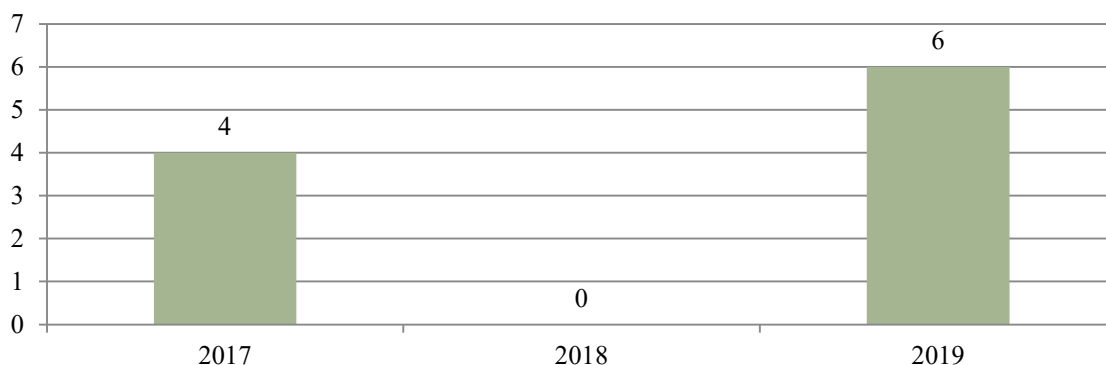
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Diagnozy w zakresie poziomu ubóstwa dokonano na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz przyznanych świadczeń z pomocy społecznej. Ich zakres umożliwił zarówno opis stanu najbardziej aktualnego, jak również porównanie dynamiki zachodzących procesów poprzez porównanie zmian na przestrzeni lat. W tym celu analizie poddano liczbę osób, które uprawniane były do korzystania ze świadczeń ogółem oraz tych, które uprawnione były do pomocy z tytułu ubóstwa.

Dane źródłowe pokazują, że ogólna liczba rodzin zamieszkujących Gminę, którym zostały udzielone pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa uległa na przestrzeni lat 2017-2019 wzrostowi. W 2017 roku z tego powodu z pomocy skorzystały 4 rodziny, natomiast w 2018

roku żadna rodzina nie potrzebowała pomocy z tego tytułu. W 2019 roku 6 rodzin korzystało z pomocy i wsparcia GOPS z powodu ubóstwa.

Wykres 41. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku zasiłki stałe pobierało 17 osób, tj. tyle samo co w 2018 roku i o 5% mniej w stosunku do 2017 roku. W przypadku zasiłków okresowych, w 2019 roku liczba ich świadczeniobiorców kształtowała się na poziomie 29 – co oznacza spadek o 24% w stosunku do roku 2018 i tylko 9% w stosunku do roku 2017. Zasiłki celowe pobierały natomiast 62 osoby i jest to spadek o 59% w porównaniu do 2017 roku oraz o 23% w porównaniu do 2018 roku.

Tabela 18. Liczba osób, którym przyznano zasiłki stałe, celowe, okresowe oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2017-2019

rodzaj zasiłku	2017		2018		2019	
	liczba osób	kwota świadczeń (zł)	liczba osób	kwota świadczeń (zł)	liczba osób	kwota świadczeń (zł)
zasiłek stały	19	110 929	17	115 527	17	115 715
zasiłek okresowy	32	76 361	38	53 488	29	64 699
zasiłek celowy	150	100 225	81	100 002	62	82 494

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

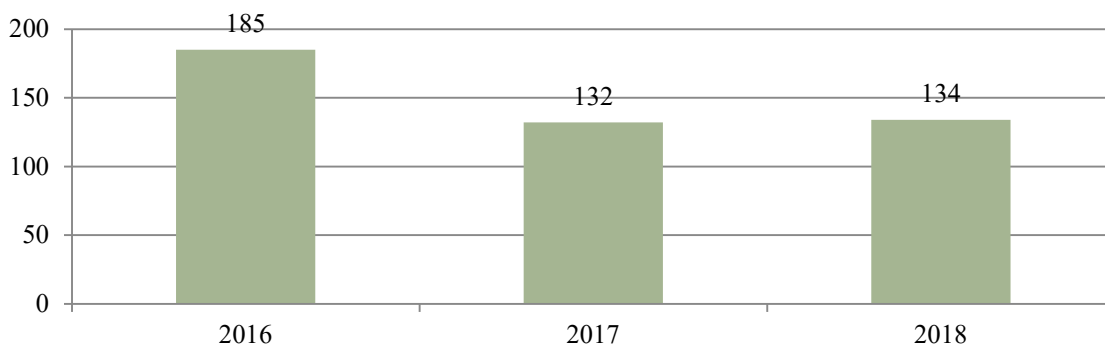
Mieszkańcy gminy Turek korzystali z programu finansowanego w zakresie dożywiania – „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014–2020. Głównym celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności osób samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub osób niepełnosprawnych. Program jest elementem polityki społecznej państwa w zakresie:

- wsparcia finansowego gmin w wypełnianiu zadań własnych o charakterze obowiązkowym,
- poprawy poziomu życia rodzin o niskich dochodach,
- poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży,
- kształtowania właściwych nawyków żywieniowych²¹.

Program jest finansowany ze środków własnych Gminy, a także dotacji z budżetu państwa w ramach dofinansowania Programu.

W roku 2018 z Programu skorzystały 134 osoby. W porównaniu do roku 2017 liczba korzystających z danego świadczenia zwiększyła się o 2 osoby. Względem roku 2016 liczba osób uległa spadkowi o 27,6%.

Wykres 42. Świadczenia niepieniężne przyznane w ramach wieloletniego programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” w latach 2016-2018 (liczba osób)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017 i 2018 rok

15 października 2018 roku ustanowiony został Wieloletni Rządowy Program „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023. Program skierowany jest do dzieci, uczniów i młodzieży, a także osób starszych, chorych lub niepełnosprawnych i samotnych. Program przewiduje udzielenie pomocy w jednej z trzech form:

- posiłek,
- świadczenie pieniężne na zakup posiłku lub żywności,
- świadczenie rzeczowe w postaci produktów żywnościowych.

Ponadto celem Programu jest wzmocnienie opiekuńczej funkcji szkoły podstawowej poprzez tworzenie warunków umożliwiających spożywanie przez uczniów posiłku w trakcie pobytu w szkole²². W 2019 roku w gminie Turek świadczenie w formie posiłku otrzymało 161 osób.

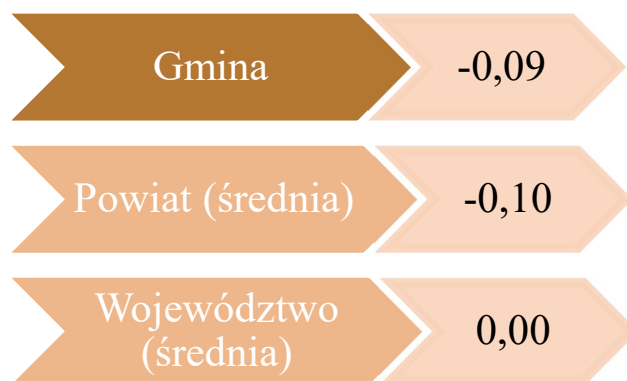
²¹ www.gov.pl/web/rodzina

²² Program „Posiłek w szkole i w domu na lata 2019-2020”

Osoby uzyskujące niskie dochody lub pozbawione dochodów mają możliwość ubiegania się o dofinansowanie do wydatków mieszkaniowych ponoszonych z związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego. W 2018 i 2019 roku świadczenie pieniężne w formie dotatków mieszkaniowych otrzymało dwa gospodarstwa domowe, w 2018 roku kwota tych świadczeń wyniosła 2 713 zł, natomiast w 2019 roku – 3 388 zł.

Wartość wskaźnika barometru ubóstwa w wymiarze finansowym kształtuje się w gminie Turek na nieznacznie wyższym poziomie, niż ma to miejsce zarówno na terenie całego powiatu jak i województwa. Na wartość barometru ubóstwa w wymiarze finansowym składają się następujące wskaźniki: dochód w gminie przypadający na jednego mieszkańca, liczba osób, którym przyznano świadczenie (pieniężne/ niepieniężne) przypadająca na każde 1000 mieszkańców gminy oraz odsetek osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej do liczby wszystkich osób korzystających z pomocy społecznej. Im wyższa wartość wskaźnika, tym sytuacja Gminy jest korzystniejsza. W gminie Turek wynosi on -0,09, natomiast na terenie powiatu -0,10.

Rysunek 5. Wartość wskaźnika barometru ubóstwa w wymiarze finansowym w gminie Turek, powiecie tureckim oraz województwie wielkopolskim w 2019 roku

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Bezpośrednio z ubóstwem wiąże się problem bezdomności – jest często zarówno przyczyną ubóstwa jak i jego skutkiem. W 2019 roku z powodu bezdomności pomoc i wsparcie otrzymała 1 osoba, natomiast w latach 2017-2018 żaden mieszkaniec gminy Turek nie skorzystał z pomocy z tego powodu. Dane statystyczne dotyczące liczby osób korzystających z pomocy i wsparcia z GOPS wskazują na to, że problem bezdomności nie występuje na terenie Gminy w dużym natężeniu.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- ograniczona aktywność zawodowa i społeczna wśród osób dorosłych;
- przyjmowanie pozycji społecznej „osoby ubogiej” jako stałej formy funkcjonowania społecznego, która prowadzi do zjawiska wyuczzonej bezradności;
- wzrost liczby osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa.

Korelacje

Problem ubóstwa pozostaje w ścisłej korelacji z innymi problemami społecznymi. Główne obszary korelacji można uznać za determinanty ubóstwa.

- **bezrobocie** – czynnikiem decydującym o sytuacji materialnej jednostki i rodziny, jest miejsce zajmowane na rynku pracy, a ubóstwem zagrożone są przede wszystkim osoby bezrobotne i rodziny osób bezrobotnych;
- **niepełnosprawność** – obecność osoby niepełnosprawnej w gospodarstwie domowym znacznie zwiększa ryzyko zagrożenia ubóstwem;
- **wiek** – w Polsce najczęściej ubóstwem ekonomicznym zagrożeni są ludzie młodzi, w tym dzieci jako członkowie rodzin. Niezależnie od niższej niż w pozostałych przedziałach wiekowych częstotliwości zagrożenia ubóstwem, szczególnie trudna sytuacja dotyczy osób starszych, których możliwości podejmowania aktywnych działań zmierzających do poprawy swojej sytuacji materialnej są znacznie ograniczone z powodu stanu zdrowia, wieku oraz funkcjonowania w jednoosobowych gospodarstwach domowych;
- **wykształcenie** – ważnym wskaźnikiem warunkującym zagrożenie ubóstwem jest (niskie) wykształcenie, kompetencje zawodowe członków gospodarstwa domowego.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Wsparcie osób z problemem ubóstwa i włączenie ich do społeczności lokalnej.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Udostępnianie mieszkańcom materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczania problemu ubóstwa.	Liczba udostępnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych.

2	Przeprowadzanie szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe wśród osób z problemem ubóstwa.	Liczba osób biorących udział w szkoleniach.
3	Podnoszenie skuteczności wsparcia przez pracę socjalną, ukierunkowaną na wzmacnianie potencjału osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem ich uprawnień, zasobów i możliwości.	Liczba osób objętych wsparciem ukierunkowanym na wzmacnianie potencjału w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem ich uprawnień, zasobów i możliwości.
4	Realizacja działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa.	Liczba osób objętych działaniami mającymi na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa.
5	Inicjowanie współpracy pomiędzy instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie włączania społecznego i walki z ubóstwem.	Liczba działań inicjujących współpracę pomiędzy instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie włączania społecznego i walki z ubóstwem.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS	UG, NGO, PUP, placówki oświatowe.	Środki własne, środki europejskie, budżet państwa.

CEL OPERACYJNY NR 2

Wzmacnianie lokalnych systemów przeciwdziałania ubóstwu i zapewnienie wsparcia osobom z tym problemem.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego rozumianego jako dostęp do świadczeń pomocy społecznej w celu umożliwienia zaspokojenia przez osoby i rodziny podstawowych potrzeb bytowych z uwzględnieniem współpracy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji życiowej.	Liczba osób objętych pomocą społeczną w formie świadczeń.
2	Udzielanie pomocy w zakresie dożywiania w formie zasiłków na zakup żywności oraz w formie pomocy niepieniężnej.	Liczba osób, którym udzielono pomocy w zakresie dożywiania.
3	Udzielanie uczniom z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa pomocy w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	Liczba uczniów, którym została udzielona pomoc w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.

4	Wsparcie osób z problemem ubóstwa w prowadzeniu gospodarstwa domowego poprzez udzielanie zasiłków celowych i rzeczowych.	Liczba osób i rodzin, którym przyznano zasiłki celowe i rzeczowe.
---	--	---

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS	NGO, UG.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

CEL OPERACYJNY NR 3

Przeciwdziałanie bezdomności w Gminie i pomoc osobom z tym problemem.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Praca socjalna polegająca na aktywizacji i motywowaniu osób bezdomnych do zmiany dotychczasowego trybu życia.	Liczba działań polegających na aktywizacji i motywowaniu osób bezdomnych do zmiany dotychczasowego trybu życia.
2	Monitorowanie skali bezdomności oraz sytuacji osób bezdomnych na terenie Gminy.	Liczba działań monitorujących skalę bezdomności w Gminie oraz sytuacje osób bezdomnych.
3	Działania edukacyjno-informacyjne mające na celu uwrażliwienie społeczności lokalnej na problem bezdomności oraz zmotywowanie do reagowania w przypadku, gdy osoba bezdomna znajduje się w sytuacji zagrożenia życia.	Liczba przeprowadzonych w społeczności lokalnej działań edukacyjno-informacyjnych.
4	Ułatwienie osobom bezdomnym dostępu do korzystania z publicznej służby zdrowia.	Liczba wniosków złożonych przez osoby bezdomne, NFZ lub podmioty lecznicze.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS	NGO, UG, KPP.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

1.9. PROBLEM PRZESTĘPCZOŚCI

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa. Zadania w zakresie bezpieczeństwa publicznego w Gminie realizowane są przez dzielnicowego z Komendy Powiatowej Policji w Turku.

W 2019 roku poziom przestępczości znacznie zmniejszył się w porównaniu do lat poprzednich. W 2019 roku stwierdzono łącznie 42 przestępstwa – to o 26 przestępstw mniej niż w roku poprzednim. W 2017 roku liczba przestępstw była wyższa o 47,6% i wynosiła 62.

Tabela 19. Zestawienie przestępstw stwierdzonych na terenie gminy Turek w latach 2017-2019

Kategoria stwierdzonych przestępstw	2017	2018	2019
Kradzież mienia	5	11	2
Kradzież z włamaniem	5	3	6
Uszkodzenie mienia	4	1	6
Przywłaszczenie mienia	3	1	1
Oszustwo	5	2	3
Wypadek drogowy ze skutkiem śmiertelnym	2	2	2
Znęcanie	2	2	0
Uszkodzenie ciała	1	1	2
Ustawa o przeciwdziałaniu narkomani	2	5	5
Groźby karalne	8	4	3
Kierowanie pojazdami mechanicznymi w stanie nietrzeźwości	20	27	9
Niestosowanie się do zakazu sądu	5	9	3
Ogółem	62	68	42

Źródło: dane udostępnione przez KPP w Turku

Analizując dane dotyczące odnotowanych interwencji domowych na terenie gminy Turek można zauważyć wzrost w 2019 w porównaniu do lat ubiegłych. W omawianym roku liczba ta kształtowała się na poziomie 92 interwencji, to o 41,5% więcej niż w 2018 roku oraz o 5,7% więcej niż w 2017 roku.

Rysunek 6. Liczba odnotowanych interwencji domowych w gminie Turek w latach 2017-2019

Źródło: dane udostępnione przez KPP w Turku

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- Wzrost liczby interwencji domowych w Gminie.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z obszarem „Przestępczość” są:

- **bezrobocie i ubóstwo** – długotrwałe bezrobocie prowadzić może do obniżenia poczucia własnej sprawczości, z kolei ubóstwo skutkować może przeniesieniem odpowiedzialności za swoje życie i czyny na obecnie panujący ustrój/władze/ konkretne instytucje;
- **wspieranie rodziny** – w zakresie przekazywania pozytywnych norm i wartości życia w bezpiecznym, nie przestępczym społeczeństwie;
- **przemoc** – przemoc ściśle związana jest z pojęciem przestępczości; przemoc w rodzinie, która nie jest zgłaszana, utwierdzać może sprawcę w poczuciu bezkarności;
- **uzależnienia** – zarówno w kontekście handlu nielegalnymi towarami, jak i zwiększeniem dokonywanych przestępstw pod wpływem substancji psychoaktywnych.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Prowadzenie działań skierowanych na podniesienie bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej.

L.P.	Zadania	Wskaźnik realizacji celu
1	Szeroko rozumiana aktywizacja społeczności lokalnej oraz edukacja mieszkańców na rzecz bezpieczeństwa zarówno w miejscu zamieszkania jak i w miejscach publicznych.	Ilość mieszkańców biorących udział w działaniach edukacyjnych dotyczących bezpieczeństwa publicznego.
2	Podnoszenie kompetencji organów działających w obszarze bezpieczeństwa publicznego.	Liczba uczestników warsztatów i szkoleń podnoszących kompetencje.
3	Zwiększenie liczby patroli Policji.	Wzrost wskaźnika wykrywalności włamań i kradzieży.
4	Rozpowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących bezpieczeństwa mieszkańców oraz możliwości pomocy.	Liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
UG, KPP.	NGO, GOPS, placówki oświatowe.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

2. ANALIZA SWOT

Jedną z najbardziej powszechnie stosowanych metod i technik służących budowaniu strategii jest analiza SWOT. Analiza SWOT polega na zbadaniu silnych i słabych podmiotów działających w sferze polityki społecznej, a następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w jej bliższym i dalszym otoczeniu. Pozwala oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje dany podmiot.

GRUPY CZYNNIKÓW W METODZIE SWOT SĄ DEFINIOWANE W NASTĘPUJĄCY SPOSÓB:

MOCNE STRONY

1. Atrakcyjność Gminy pod względem przyrodniczym.
2. Wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON.
3. Funkcjonowanie licznych szkół podstawowych i oddziałów przedszkolnych.
4. Podejmowanie działań o charakterze kulturalnym.
5. Spadek wskaźnika deprywacji lokalnej na przestrzeni ostatnich lat.
6. Dostęp do pomocy i wsparcia dla osób uzależnionych i doznających przemocy w rodzinie dzięki funkcjonowaniu Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego.
7. Funkcjonowanie Wiejskiego Centrum Lokalnej Aktywności na terenie Gminy.
8. Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców.
9. Zmniejszająca się liczba osób bezrobotnych na terenie Gminy.
10. Organizacje pozarządowe działające w obszarze propagowania aktywnego trybu życia wśród mieszkańców.
11. Utrzymujący się na przestrzeni ostatnich lat dodatni przyrost naturalny.
12. Zmniejszenie się liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej.
13. Realizowanie programów profilaktycznych rekomendowanych.

SŁABE STRONY

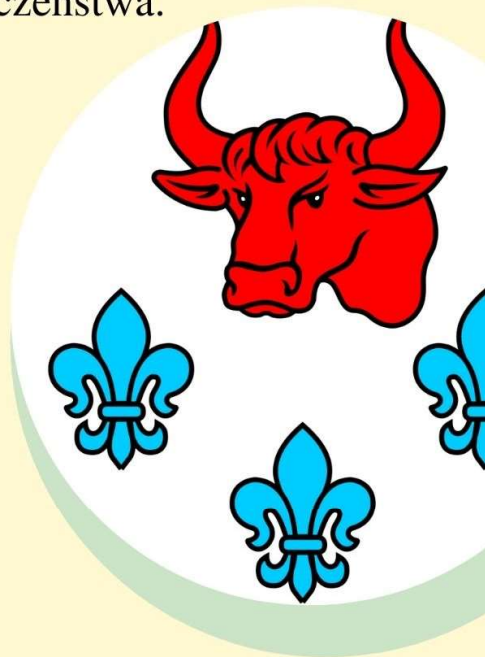
1. Wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności.
2. Niewystarczająca liczba miejsc w Gminie przeznaczonych dla seniorów.
3. Brak funkcjonującego na terenie Gminy klubu dziecięcego.
4. Brak lokali socjalnych na terenie Gminy.
5. Brak działających samopomocowych grup wsparcia (AA, Al-Anon, DDA) na terenie Gminy.
6. Zbyt mała ilość alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla mieszkańców.
7. Wzrost liczby osób długotrwale pobierających świadczenia.
8. Wzrost średniej liczby rodzin korzystających ze świadczeń wychowawczych.
9. Zwiększenie się liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu.
10. Wysoka liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności.
11. Wzrost liczby interwencji domowych.

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none">1. Rozwój turystyki.2. Rozwój gospodarczy Gminy.3. Pozyskanie środków unijnych na rozwój Gminy.4. Utworzenie nowych miejsc pracy w Gminie.5. Aktywizacja społeczna mieszkańców, rozwój fizyczny i sportowy.6. Poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.7. Wzrost aktywności i integracji osób starszych.8. Rozwój usług społecznych na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych.9. Szkolenia i podnoszenie kompetencji kadry działającej w obszarze rozwiązywania problemów społecznych.10. Dostępność do pomocy w przypadku doświadczenia przez mieszkańców problemów przemocy lub uzależnień.11. Rozwiązywanie problemów społecznych mieszkańców we współpracy z organizacjami pozarządowymi.12. Skuteczność w rozwiązywaniu problemów społecznych oraz przeciwdziałaniu im dzięki współpracy międzyinstytucjonalnej.13. Wspieranie lokalnych rzemieślników.	<ol style="list-style-type: none">1. Starzejące się społeczeństwo.2. Wzrost zapotrzebowania na ośrodki wsparcia oraz zakłady opiekuńczo-lecznicze dla osób starszych.3. Zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych.4. Możliwe wykluczenie osób z niepełnosprawnościami.5. Wzrost problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach.6. Występowanie czynników zwiększających ryzyko nasilenia się zjawiska uzależnień (ubóstwo, bezrobocie).7. Ryzyko zwiększenia się liczby osób bezrobotnych spowodowane zamknięciem Kopalni Węgla Brunatnego Adamów.

3. MISJA I WIZJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Wizja

Gmina Turek dążąca do sprawnego rozwiązywania problemów mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem osób niepełnosprawnych, poprzez działania administracji samorządowej oraz organizacji pozarządowych; dostrzegająca i wykorzystująca potencjał społeczeństwa.

Misja

Sprawnie działający i dostosowany do potrzeb mieszkańców system, który wspiera i pomaga w trudnych sytuacjach życiowych, a także podnosi jakość życia wspólnoty i zachęca do aktywizacji zawodowej.

4. ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII

Zakłada się, że realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Turek przyniesie:

- stałą i pełną diagnozę problemów społecznych i ocenę stopnia zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb wraz z ich stałym monitoringiem;
- wzrost aktywności na rzecz rozwiązywania problemów społecznych innych podmiotów niż jednostki pomocy społecznej oraz poprawę przepływu i wymiany informacji między tymi podmiotami;
- poprawę dostępu do informacji i stałą aktualizację wiedzy o oferowanych usługach społecznych, w tym o charakterze specjalistycznym dla rozmaitych grup adresatów w formie dla nich przyjaznej z wykorzystaniem elektronicznego dostępu do informacji;
- zwiększenie udziału obywateli, wspólnot mieszkańców i organizacji pozarządowych w tworzeniu lokalnych rozwiązań poprawiających jakość życia;
- wzrost atrakcyjności gminy Turek jako przyjaznego dla rodzin z dziećmi i seniorów miejsca życia;
- wzrost aktywności własnej obywateli i rodzin w tym na rzecz najbliższego otoczenia lokalnego;
- wzrost liczby osób objętych instrumentami aktywizacji zawodowej w podmiotach ekonomii społecznej;
- poprawę dostępu do takich ofert dla osób ze szczególnymi ograniczeniami z racji wieku, niepełnosprawności, długotrwałego bezrobocia i niskich kwalifikacji zawodowych.

5. SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII

Aby narzędzie jakim jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Turek mogło być określane mianem skutecznego – musi zostać logistycznie wdrażane do realizacji. Konieczne jest wyznaczenia lidera, który będzie pracował nad komunikacją, motywacją i kształtem realizacji zapisów. W procesie wdrażania dokumentu uwzględnić należy również udział zewnętrznych partnerów społeczno-gospodarczych.

Podstawowe założenia:

1. Liderem i koordynatorem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest GOPS.
2. Głównym partnerem w jej realizacji jest gmina Turek.
3. Przyjęty system wdrożeniowy wyposażony musi być w narzędzia, które m.in. mają służyć systematycznej kontroli i korekcie zapisów niniejszej Strategii.

Plan komunikacji społecznej dokumentu

Obszary problemowe Strategii zostały przedstawione przed przystąpieniem do jej opracowania wszystkim zainteresowanym podmiotom odpowiedzialnym za realizację zadań zawartych w strategii. Po uchwaleniu Strategii przez Radę Gminy, zostanie umieszczona na stronie internetowej Gminy.

6. MONITORING

Proces monitoringu wdrażania strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami. Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji Strategii. Będzie ona polegała na gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Punktem odniesienia będą przede wszystkim wskaźniki określone w strategii odnoszące się do poszczególnych celów. Dla oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników bazowych obszarach, służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów czasu). Dane do pomiaru wskaźników pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych UG, Komendy Powiatowej Policji, PUP, ze sprawozdań GOPS, GKRPA, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Informacja nt. realizacji strategii oraz osiągniętych efektów przygotowywana będzie przez GOPS przy ścisłej współpracy z gminą Turek. Wnioski z monitoringu i rekomendacje na przyszłość będą stanowić jeden z elementów aktualizacji Strategii przeprowadzanej co pięć lat.

7. RAMY FINANSOWE

Potrzeba określenia ram finansowych strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z treści art. 16b. ust 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.). Jednym z warunków realizacji wskazanych celów w strategii rozwiązywania problemów społecznych jest jej finansowanie.

Podstawowym źródłem finansowania powyższej Strategii będą środki pochodzące z budżetu Gminy Turek. Zaplanowane zadania w niniejszej Strategii będą finansowane także przez:

- budżet Wojewody,
- budżet Samorządu Województwa,
- Fundusz Pracy,
- projekty systemowe i konkursowe w ramach środków z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej,
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe,
- środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji Strategii.

Ramy finansowe Strategii uzależnione są od możliwości finansowych Gminy Turek. Realizacja poszczególnych celów i zadań wymienionych w Strategii uzależniona będzie od środków posiadanych przez Gminę oraz pozyskanych ze źródeł zewnętrznych.

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Turek przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków socjalnych w latach 2018-2019, która została opracowana na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej. Prognoza uwzględnia także ryzyka finansowe tj. zmianę przepisów, wzrost wydatków, inflację.

W prognozie na lata 2021-2026 zastosowano średnią wzrostu 2,5% w skali roku wydatków na pomoc społeczną przewidywanego na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gminie Turek.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
DLA GMINY TUREK NA LATA 2021-2026

Lp.	rok	Wysokość środków finansowych w zakresie pomocy społecznej (dział 852) i pozostałych zadań w zakresie polityki społecznej (dział 853)
1	2018	870 372
2	2019	1 084 958
Lp.	rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie pomocy społecznej (dział 852) i pozostałych zadań w zakresie polityki społecznej (dział 853)
3	2020	1 137 021
4	2021	1 165 447
5	2022	1 194 583
6	2023	1 224 447
7	2024	1 255 058
8	2025	1 286 435
9	2026	1 318 596

Lp.	rok	Wysokość środków finansowych w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii (dział 851: 85153 przeciwdziałanie narkomani, 85154 przeciwdziałanie alkoholizmowi)
1	2018	52 000
2	2019	53 309
Lp.	rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii (dział 851: 85153 przeciwdziałanie narkomani, 85154 przeciwdziałanie alkoholizmowi)
3	2020	55 765
4	2021	57 159
5	2022	58 588
6	2023	60 053
7	2024	61 554
8	2025	63 093
9	2026	64 670

Lp.	rok	Wysokość środków finansowych w zakresie edukacyjnej opieki wychowawczej (dział 854) i rodziny (dział 855)
1	2018	11 182 089
2	2019	14 414 347
Lp.	rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie edukacyjnej opieki wychowawczej (dział 854) i rodziny (dział 855)
3	2020	15 459 529
4	2021	15 846 017
5	2022	16 242 168
6	2023	16 648 222
7	2024	17 064 427
8	2025	17 491 038
9	2026	17 928 314

8. EWALUACJA

Ewaluacja oznacza systematyczne zbieranie, analizę i interpretację danych w celu określenia wartości strategii. W szerokim pojęciu proces ten musi odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu strategia rozwiązuje realne problemy społeczności lokalnej, w wąskim zaś aspekcie ewaluacja koncentruje się na realizacji oceny zapisów strategii np. wskaźników realizacji celów i zadań strategii oraz rozwiązywanie problemów.

8.1. ZAKRES EWALUACJI

Ewaluacji podlegać będzie:

- materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen;
- ocena trafności, skuteczności, efektywności, użyteczności, trwałość i spójności.

8.2. SPOSÓB EWALUACJI

Analiza przeprowadzona zostanie w szczególności pod kątem identyfikacji obszarów ryzyka i barier dla skutecznej i efektywnej realizacji procesów monitorowania i ewaluacji i określenia nowych zagrożeń. Do ewaluacji zostanie wykorzystana metoda samodzielnej oceny stopnia realizacji Strategii i osiągniętych efektów, dokonywana siłami własnymi na podstawie zbioru informacji pochodzących z monitoringu, wsparta dodatkowymi narzędziami oceny.

8.3. NARZĘDZIA EWALUACJI

Planuje się stosowanie szerokiego zakresu metod i technik badań społeczno-ekonomicznych służących pomiarowi efektów oraz wyjaśnieniu mechanizmów interwencji publicznej z wykorzystaniem:

- ilościowych metod badawczych – pozwoli to na gromadzenie i analizę informacji liczbowych, poznanie częstości występowania badanego zjawiska oraz określenie poziomu zależności, jakie występują pomiędzy różnymi danymi;
- technik: ankiety, zestawienia danych (np. koszty, ilość świadczeniobiorców, ilość usług);
- narzędzi: tabel, wykresów, diagramów.

8.4. OKRES EWALUACJI

Planuje się przeprowadzenie w 2027 roku ewaluację końcową, która będzie stanowić obiektywną ocenę założeń, procesu realizacji i rezultatów pod względem stosowności, skuteczności, trwałości, efektywności, a także użyteczności podjętych w ramach Strategii działań.

9. OCENA RYZYKA

Dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych poddany został analizie pod kątem zgodności przyjętych postanowień i sposobu ich realizacji. Kluczową okolicznością jest fakt wyznaczenia przez Strategię celów, wskazania działań dla poszczególnych obszarów wsparcia i interwencji, określenia wskaźników stopnia ich realizacji oraz szeroko zakrojony zakres konsultacji tego dokumentu dla wyeliminowania ryzyka sprzeczności z innymi strategicznymi ustaleniami i opracowaniami. Ponadto przyjęcie tego dokumentu istotnie ograniczy ryzyko planowania zadań budżetowych w sferze społecznej bez uwzględnienia rzeczywiście zdiagnozowanych problemów i potrzeb. Analiza taka przeprowadzana będzie także okresowo z wykorzystaniem danych z monitoringu, a ewentualne stwierdzone ryzyko, w szczególności wynikające ze zmiany zewnętrznych okoliczności i zdarzeń mających wpływ na realizację wyznaczonych celów i zadań na podstawie tego monitoringu i ewaluacji, będą mogły być identyfikowane i ograniczane poprzez dopuszczalną aktualizację.

IV. WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Turek jest dostosowana do zidentyfikowanych w procesie badawczym potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania. W związku z powyższym, z jednej strony Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej zaś wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania.

Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuację na lokalnym rynku pracy. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem.

W ramach wypracowanej strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na: wzmocnienie postaw aktywnych; wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej; partnerskich działań instytucji i organizacji pozarządowych w stworzeniu lokalnego systemu rozwiązywania problemów społecznych.

Analiza problemów społecznych będących przedmiotem niniejszej Strategii zwraca również uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne czyli trudne sytuacje, nie tylko materialne, które pojawiły się w efekcie zmian zwłaszcza demograficznych. Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wytyczonymi działaniami, ale w skali i harmonogramie zależnych od możliwości finansowych. Będzie podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców gminy Turek i przepisami prawa. Wielość i różnorodność potrzeb społecznych, przy istniejących ograniczeniach budżetowych, oznacza potrzebę zwiększenia efektywności pomocy społecznej poprzez racjonalne określanie wydatków, maksymalne wykorzystanie istniejącego potencjału oraz stosowanie rozwiązań o charakterze bardziej systemowym niż akcyjnym. Przyjmuje się w niniejszym dokumencie, że osiągnięcie zamierzonego rezultatu będzie możliwe dzięki:

- podejmowaniu działań wspierających rozwój przedsiębiorczości mieszkańców oraz ścisłej korelacji tych działań z potrzebą zapewnienia osobom pracującym warunków do wychowywania dzieci,
- dostosowaniu oferty usług do potrzeb starzejącego się społeczeństwa; działania będą ukierunkowane na wspieranie rozwoju rynku usług dla seniorów, ale również na ich wszechstronną aktywizację,
- podniesieniu kapitału społecznego poprzez wzmacnianie potencjału istniejących i nowopowstających organizacji pozarządowych i podmiotów pożytku publicznego, które swoją działalnością wspierają społeczeństwo,
- wspieraniu działań prospołecznych, wolontarystycznych i samopomocowych oraz rozwijaniu umiejętności współpracy, w tym relacji Gminy – Obywatel,
- promowaniu i rozwijaniu inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej,
- doskonaleniu dialogu społecznego poprzez badanie opinii i potrzeb lokalnych, propagowaniu działań profilaktycznych i edukacyjnych dla dzieci i młodzieży,
- zwiększeniu dostępu do informacji o działaniach w zakresie szeroko rozumianej polityki społecznej oraz wsparciu rodzin i opiekunów osób niepełnosprawnych, chorych i starszych,
- interdyscyplinarnej i wielosektorowej współpracy z instytucjami i organizacjami mającymi wpływ na budowanie kolejnych narzędzi na rzecz zabezpieczenia potrzeb mieszkańców Gminy.

Zgodnie z celami strategicznymi głównym założeniem niniejszego dokumentu jest to, że jego realizacja powinna przyczynić się do dobrej jakości życia mieszkańców gminy Turek, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Gminy, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najskuteczniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

V. BIBLIOGRAFIA

1. *Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Gminy Turek na rok 2019.*
2. <http://bip.gmina.turek.pl/>
3. <http://www.gmina.turek.pl/>
4. <https://bdl.stat.gov.pl/>
5. <https://iturek.net/>
6. <https://montessori-aqq.pl/>
7. <https://poradnik.ngo.pl/>
8. <https://www.gov.pl/web/rodzina>
9. J. Oniszczyk, *Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy.*
10. Joanna Staręga-Piasek, *Metodologia strategicznego rozwiązywania problemów społecznych*, Warszawa 2013.
11. Kasztelewicz Z., „*Raport o stanie branży węgla brunatnego w Polsce i w Niemczech wraz z diagnozą działań dla rozwoju tej branży w I połowie XXI wieku*”, Kraków, 2018 r.
12. Kasztelewicz Z., Kaczorowski J., Mazurek S., Orlikowski D., Żuk S., „*Stan obecny i strategia rozwoju branży węgla brunatnego w I połowie XXI wieku w Polsce*”, Kraków, 2009 r.
13. Kinney J., Leaton G., *Zrozumieć alkohol*, Warszawa 1996 r.
14. M. Yaziji, J. Doh, *Organizacje pozarządowe a korporacje.*
15. *Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok.*
16. *Program współpracy Gminy Turek z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 na 2019 rok* (Uchwała Rady Gminy Nr II/8/18 z dn. 30 listopada 2018 r.).
17. *Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok.*
18. *Statut Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Turku* (uchwała Rady Gminy Nr XXIII/140/20 z dnia 1 lipca 2020 roku).
19. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.).

VII. SPIS RYSUNKÓW, WYKRESÓW I TABEL

1. SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Położenie gminy Turek na mapie Polski.....	12
Rysunek 2. Gmina Turek na tle województwa wielkopolskiego.	13
Rysunek 3. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Turek według klas wielkości (stan na koniec 2019 roku).....	17
Rysunek 4. Łączna wartość sprzedanego na terenie gminy Turek alkoholu w latach 2017-2019.....	61
Rysunek 5. Wartość wskaźnika barometru ubóstwa w wymiarze finansowym w gminie Turek, powiecie tureckim oraz województwie wielkopolskim w 2019 roku.....	92
Rysunek 6. Liczba odnotowanych interwencji domowych w gminie Turek w latach 2017-2019.....	97

2. SPIS TABEL

Tabela 1. Liczba mieszkańców gminy Turek z podziałem na płeć w latach 2017-2019.....	14
Tabela 2. Przyrost naturalny dla gminy Turek w latach 2017-2019.....	15
Tabela 3. Migracje na pobyt stały w gminie Turek w latach 2017-2019.....	15
Tabela 4. Zasoby mieszkaniowe w Gminie na przestrzeni lat 2017-2019.....	25
Tabela 5. Instalacje techniczno-sanitarne w gminie Turek na przestrzeni lat 2016-2018 (w procentach).....	26
Tabela 6. Dane statystyczne dotyczące opieki zdrowotnej w Gminie w porównaniu do powiatu w 2018 roku.....	29
Tabela 7. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2017-2019.....	35
Tabela 8. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w latach 2017-2019 w podziale na płeć.....	36
Tabela 9. Liczba osób i rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe na przestrzeni lat 2017-2019.....	37
Tabela 10. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2017-2019.....	48
Tabela 11. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2017-2019.....	48
Tabela 12. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2017-2019.....	48
Tabela 13. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Turek wobec osób uzależnionych w latach 2017-2019.....	58

Tabela 14. Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2017-2019.....	70
Tabela 15. Odpłatność Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2017-2019.....	78
Tabela 16. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Turek w latach 2017-2019 z podziałem na wiek.....	83
Tabela 17. Liczba zarejestrowanych w PUP mieszkańców gminy Turek z podziałem na okres pozostawania bez pracy oraz płeć na przestrzeni 2017-2019.....	84
Tabela 18. Liczba osób, którym przyznano zasiłki stałe, celowe, okresowe oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2017-2019.....	90
Tabela 19. Zestawienie przestępstw stwierdzonych na terenie gminy Turek w latach 2017-2019.....	96

3. SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Stan cywilny mieszkańców gminy Turek.....	14
Wykres 2. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2017-2019.....	16
Wykres 3. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane w latach 2017-2019.....	17
Wykres 4. Dochody i wydatki Gminy ogółem w latach 2017-2019 (w milionach złotych)....	19
Wykres 5. Dochody i wydatki Gminy na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2017-2019 (w złotych).....	19
Wykres 6. Stopa bezrobocia w powiecie tureckim na przestrzeni lat 2017-2019 w porównaniu do województwa wielkopolskiego i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach).....	20
Wykres 7. Liczba osób pracujących na 1000 ludności w gminie Turek na przestrzeni lat 2017-2019.....	21
Wykres 8. Poziom wykształcenia mieszkańców Gminy według danych Narodowego Spisu Powszechnego.....	22
Wykres 9. Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku.....	22
Wykres 10. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w 2019 roku uczniów z terenu gminy, powiatu i województwa.....	23
Wykres 11. Udział wydatków z budżetu Gminy na oświatę i wychowanie w latach 2017-2019.....	25
Wykres 12. Liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców w Gminie Turek oraz województwie wielkopolskim w latach 2017-2019.....	26
Wykres 13. Kadra Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2017-2019.....	34
Wykres 14. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Turek w latach 2017-2019.....	34
Wykres 15. Wskaźnik deprivacji lokalnej na przestrzeni lat 2017-2019 (w procentach).....	35
Wykres 16. Liczba świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w 2019 roku.....	36
Wykres 17. Powody udzielania świadczeń w 2019 roku (liczba rodzin).....	37
Wykres 18. Wskaźnik pracy socjalnej w gminie Turek na przestrzeni lat 2017-2019.....	38

Wykres 19. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2017-2019	41
Wykres 20. Średnia liczba rodzin korzystających ze świadczeń wychowawczych oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2017-2019.....	42
Wykres 21. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2017-2019.....	42
Wykres 22. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2017-2019	42
Wykres 23. Liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny w Gminie w latach 2017-2019	43
Wykres 24. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2017-2019 (w złotych).....	44
Wykres 25. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2017-2019	47
Wykres 26. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w latach 2017-2019.....	48
Wykres 27. Liczba rodzin korzystających z usług poradnictwa specjalistycznego na przestrzeni lat 2017-2019	53
Wykres 28. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2017-2019	58
Wykres 29. Liczba osób, którym udzielono porad w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym w latach 2017-2019	60
Wykres 30. Wartość sprzedanego na terenie gminy Turek alkoholu na 1 mieszkańca powyżej 18 roku życia w latach 2017-2019 (w złotych)	61
Wykres 31. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Turek na przestrzeni lat 2017-2019.....	62
Wykres 32. Dane dotyczące grup roboczych w latach 2017-2019	69
Wykres 33. Liczba osób doznających oraz stosujących przemoc, którym udzielono porad w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym w latach 2017-2019	70
Wykres 34. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności na przestrzeni lat 2017-2019	77
Wykres 35. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2017-2019	77
Wykres 36. Zasiłki pielęgnacyjne przyznane osobom, które ukończyły 75 lat na przestrzeni lat 2017-2019 (liczba świadczeń).....	78
Wykres 37. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2017-2019	82
Wykres 38. Mieszkańcy Gminy zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy w Turku z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2017-2019.....	83
Wykres 39. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2017-2019	85
Wykres 40. Liczba zatrudnionych osób w Kopalni Adamów na przestrzeni lat 1988-2017... ..	85
Wykres 41. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2017-2019	90

Wykres 42. Świadczenia niepieniężne przyznane w ramach wieloletniego programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” w latach 2016-2018 (liczba osób)..... 91